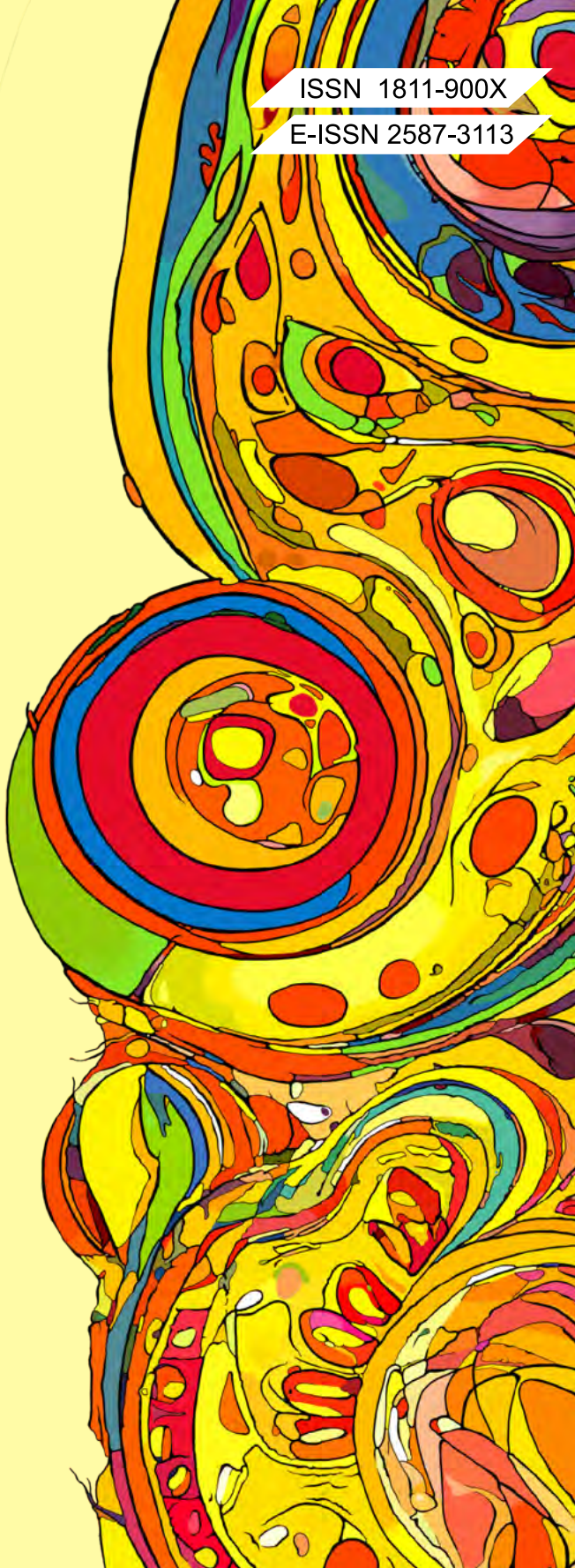

BiblioPOLIS

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU Vol. 97 (2025) Nr. 2

The logo for BiblioPolis is a grey square containing the words "Biblio" and "Polis" in a white, stylized, serif font. "Biblio" is on the top line and "Polis" is on the bottom line, both centered.

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 97 (2025) Nr. 2 (serie nouă)

Director-fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Ivan PILCHIN

Colegiul de redacție:

Elena BUTUCEL (*Servicii, Imagine*);

acad. Mihai CIMPOI;

Tatiana COȘERI (*Evaluare*);

dr. Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Dezvoltare, Inovații*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARI (*Tehnologii, Resurse*);

Ivan PILCHIN (*Editorial, Lectură*);

Maria PILCHIN (*Programe și evenimente*);

Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

dr. Sorina STANCA (Cluj-Napoca);

Margarita ȘCELICOVA (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

prof. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică, Revista presei*);

dr. hab. Elena UNGUREANU (*Studii și cercetări*).

Revista este editată cu suportul financiar al Primăriei Municipiului Chișinău, sub egida Direcției Generale Cultură și Patrimoniu Cultural al Consiliului municipal Chișinău.

Aprobată de Consiliul științific-editorial al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Secretar general de redacție:

dr. Nadejda IVANOV

Redactare bibliografică:

Claudia TRICOLICI

Clasificare CZU:

Galina TOMȘA

Coperta:

Olga CHIRIȚA

Tehnoredactare:

Ion VÂRLAN

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;

www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

CUPRINS

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI

Ivan PILCHIN

Sapere aude – îndrăznește să cunoști: un elogiu bibliotecarilor. 5

STUDII ȘI CERCETĂRI

Mariana HARJEVSCHI

Colocvii profesionale de vară 2024: transformarea digitală.
Experiența utilizatorilor în bibliotecă. Ce au spus participanții? 9

Tatiana COȘERI

Biblioteca – „al treilea spațiu”: regândirea bibliotecii ca spațiu 21

Maria PILCHIN

Bibliotecarul și bucătăria lui: o abordare postumanistă 31

Svetlana GUMENI

Studiu de evaluare a activității sindicale în cadrul Bibliotecii
Municipale „B.P. Hasdeu” (Chestionar 2024). 42

TEORIE ȘI PRACTICĂ

Mariana HARJEVSCHI

Caravana transformării la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”:
de la probleme la soluții. 58

Natalia CIORBA

Proiectul „LibHub – biblioteci deschise și incluzive” 66

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

Elena UNGUREANU

30 de ani de apropiere de Hasdeu: *B.P. Hasdeu. Scrieri*.
Vol. 1-21, Ed. Știința (1993-2023) 75

Maria BIVOL

Utilizatorii colecției „Hasdeologie”: aspecte cantitative
și calitative 90

BIBLIOESEU

Iulia COSMA

Humanoteca sau despre depozitul de umanism(e) 97

IN MEMORIAM

Raia ROGAC

Și totuși... Vlad Pohilă rămâne și acum în sufletele
celor care l-au cunoscut 101

<i>Zina IZBAȘ</i>	
Vlad Pohlă – un ostaș al limbii române	106
INTERVIURI MAGISTRALE	
„Încă mai cred că bibliotecile vor salva lumea”: Raia Rogac în dialog cu acad. Gheorghe Păun	110
Poduri de spirit și carte românească: Andrei Viziru în dialog cu Simona Modreanu.	117
VIAȚA FILIALELOR	
<i>Liliana JUC</i>	
Lecturi împărtășite: o poveste despre destin, tradiție și reziliență . .	123
<i>Ludmila CAPIȚA</i>	
Clubul „Lectură generoasă”	126
LA COLEGII NOȘTRI	
<i>Alla GRĂJDIANU</i>	
Cartea cu povești de leac	130
ISTORII DE SUCCES	
<i>Ana-Maria LUCHIȚA</i>	
Povestea de succes prezentată la Sesiunea „Transformarea experienței utilizatorilor: nevoi și așteptări”, cu ocazia împlinirii a 147 de ani ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”	133
LANSĂRI	
Lansarea cărții <i>Total librarian: Lidia Kulikovski</i> la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (<i>Consemnare: Elena TARAGAN</i>)	137
<i>Andrei VIZIRU</i>	
<i>Fuga de întomnare</i> de Vasile Spinei sau revelația clipelor poetice . .	140
RECENZII ȘI CONSEMNĂRI	
<i>Vitalie RĂILEANU</i>	
Drama omonimă a scriitorului Alexei Marinat – <i>Prizonierul</i>	147
REVISTA PRESEI	
<i>Nelly ȚURCAN</i>	
Biblioteci pentru un viitor sustenabil: roluri emergente în implementarea ODD	149

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI

CZU 023.4:82=135.1

SAPERE AUDE – ÎNDRĂZNEȘTE SĂ CUNOȘTI: UN ELOGIU BIBLIOTECARILOR

*Ivan PILCHIN,
redactor-șef,
vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova*

Excelențele voastre, stimate bibliotecare, stimați bibliotecari, cu adâncă prețuire și respect, în numele Uniunii Scriitorilor din Moldova, vă adresez cele mai sincere și calde felicitări cu ocazia Zilei Bibliotecarului – o zi care celebrează nu doar o profesie, ci o vocație. Vocația de a sluji cartea, cunoașterea, creația, memoria umană și idealurile umaniste. Aceeași vocație o au și scriitorii.

Prin însăși esența și misiunea sa, Uniunea Scriitorilor din Moldova, pe care o reprezintă în calitate de vicepreședinte, este un forum de dialog și de creație al intelectualilor cu diferite viziuni estetice și diferită experiență de viață, însă care sunt solidari în jurul ideii că literatura, scrisul artistic poate să contribuie la o bună înțelegere între oameni, la respectul reciproc, la conștiința propriei identități, la păstrarea memoriei istorice și culturale. Cei mai buni scriitori din toate timpurile erau convinși că scrisul, poveștile, poezia poate să spună ceva adevărat și important despre om și despre lume, să facă omul mai bun, mai integru și mai înțelept, să facă societatea mai dreaptă și mai unită, iar lumea din jurul nostru mai puțin primejdioasă și deschisă nevoii noastre de a cunoaște, de a iubi, de a se bucura de viață, de a trăi în pace.

Toate acestea ar fi imposibile fără biblioteci și fără bibliotecari, care edifică, zi de zi, punți între autori și cititori, între cei care au fost și cei care sunt, între știut și neștiut, între oameni prin cărți și între cărți prin oameni.

Nu există un scriitor bun fără o bibliotecă în spate, fără lecturi fundamentale. E o certitudine. Un scriitor de excepție este,

inevitabil, și un cititor de excepție. Totodată, nu există un scriitor bun fără o bibliotecă, în spatele căreia să nu fie un bibliotecar dedicat, un mentor care, la o anumită etapă, să-l călăuzească prin labirinturile ideilor și ale lumilor imaginare. Scriitorii devin adesea bibliotecari, iar bibliotecarii – scriitori. Scriitorii și bibliotecarii merg, de foarte multe ori, mână în mână, lucrează umăr la umăr în cultivarea frumosului, binelui și adevărului, în iluminarea minților și sufletelor umane.

Cunoaștem cu toții celebrele cuvinte ale filozofului Immanuel Kant: „Două lucruri îmi umplu sufletul cu mereu nouă și crescândă admirație: cerul înstelat de deasupra mea și legea morală din mine”. Cartea ar fi, cu siguranță, cel de-al treilea element al admirației mereu noi și crescânde a omului dintotdeauna: cartea, parte a memoriei noastre, care leagă conștiințele peste timp și spațiu într-o mare familie umană. Într-o civilizație. Într-o civilizație a cărții.

Și astăzi, scriitorii și bibliotecarii pot adresa cititorilor săi același îndemn al lui Kant: „Sapere aude» – Îndrăznește să cunoști!” Să îndrăznești să cunoști înseamnă să nu te mulțumești cu aparențele, să pui întrebări, să cauți sensuri, să nu lași gândirea să se lenevească, să nu devii captiv al ignoranței și al barbariei. Înseamnă, mai ales, să ai curajul de a fi liber în gând și demn în spirit.

Lecturile revelatorii sunt forme ale fericirii. Cărțile adevărate sunt o formă de lumină. Fiecare bibliotecă este o școală deschisă pentru toți. Iar fiecare bibliotecar și fiecare scriitor este, într-un fel sau altul, un continuator și promotor al aceluși proiect iluminist care crede în rațiune, în spirit critic, în umanism, în valoarea omeniei. „Omenie să fie!”, cum se spune la noi.

În contextul acestui eveniment de excepție, în numele Uniunii Scriitorilor din Moldova, aș vrea să exprim gratitudinea și recunoștința pentru colaborarea constantă, întotdeauna benefică, mereu constructivă cu bibliotecile și bibliotecarii atât din cadrul rețelei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cât și cu bibliotecile naționale, raionale, locale și școlare. Diverse proiecte pe care le desfășurăm în parteneriat, atât cu susținerea administrației publice locale, cât și naționale, vin să sprijine cultura lecturii, dialogul intelectual, spiritul civic, sănătatea mintală în cadrul comunităților noastre.

Programul comunitar „Chișinăul citește” din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și proiectul cultural „Scriitorii pentru Capitală, Capitala pentru Scriitori”, susținut de Primăria

municipiului Chișinău; Programul Național „LecturaCentral”, realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!”, realizată de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, ambele susținute de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova; Campania Națională de Promovare a Lecturii „Cartea deschisă”, implementată de către Muzeul Național al Literaturii Române sub patronajul președintei Republicii Moldova – toate acestea se desfășoară cu participarea scriitorilor și bibliotecarilor, pedagogilor și managerilor din domeniul culturii. Dacă vom adăuga aici sute de evenimente de animație cu publicul – de la cluburi de lectură, la inițiative de popularizare a cunoașterii, lansări de carte, expoziții tematice și aniversare – vom avea un tablou vast al unei vieți culturale dinamice și diverse, al unei legături firești, necesare și vitale între breasla scriitorilor și breasla bibliotecarilor.

Împreună, printr-un efort comun, încercăm să demonstrăm că literatura, cultura scrisului, lectura este un spațiu al libertății, al speranței și solidarității, al comunicării cu celălalt și cu sinele propriu; că lectura este, totodată, un proces foarte intim, de multe ori terapeutic, conjugat cu visele, căutările și traumele noastre. Scriitorii creează cuvintele ce dau sens lumii și existenței umane, iar bibliotecarii le păstrează, le ocrotesc și le dăruiesc mai departe celor care au nevoie de ele.

Recunoaștere aparte merită efortul constant al bibliotecarilor în domeniul bibliografic. Zeci de bibliografii și biobibliografii, monografii bibliografice, reviste de specialitate, care apar anual, valorifică patrimoniul nostru scris, viața și creația scriitorilor din spațiul nostru. Plecăciunile noastre pentru ceea ce faceți cu atâta dăruire și profesionalism de excepție! Memoria bibliografică este, fără îndoială, una dintre cele mai rezistente investiții intelectuale și instituționale în prezentul și în viitorul cultural al țării noastre și al oamenilor ei.

Și încă ceva. Trăim într-o epocă a mării transformări digitale, în care inteligența artificială a devenit o parte firească a cotidianului nostru și ne oferă tot mai multe motive de a ne întreba despre viitorul anumitor profesii. Dincolo de asta însă, un lucru rămâne cert – există lucruri care nu pot fi digitalizate și nici create cu ajutorul algoritmilor: empatia, înțelepciunea, respectul pentru celălalt, gustul estetic, bonomia, sensibilitatea umană. Sunt calitățile care descriu profilul bibliotecarilor adevărați, celor care, indiferent

de greutăți și provocări, rămân stâlpii de rezistență în fața uitării și a ignoranței.

Vă mulțumim, dragi bibliotecari, pentru munca voastră discretă, dar necesară. Vă mulțumim pentru sprijinul constant acordat scriitorilor, pentru că faceți din bibliotecă un spațiu deschis, viu, primitor. Vă mulțumim pentru fiecare carte salvată, pentru fiecare cititor îndrumat, pentru fiecare autor promovat.

În numele Uniunii Scriitorilor din Moldova, vă urăm sănătate, inspirație și puterea de a continua ceea ce faceți cu atâta demnitate: să mențineți lumina spiritului și rațiunii umane.

Trăiască biblioteca! La mulți ani tuturor bibliotecarilor!

*Discurs de Ziua Bibliotecarului, 24 aprilie 2025,
Chișinău, Palatul Republicii*

CZU [061.3:004]:027.52(478-25)=135.1

COLOCVIILE PROFESIONALE DE VARĂ 2024: „TRANSFORMAREA DIGITALĂ: EXPERIENȚA UTILIZATORILOR ÎN BIBLIOTECĂ”. CE AU SPUS PARTICIPANȚII?

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul analizează o nouă ediție a Colocviilor profesionale de vară, organizate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (BM) pe 16-17 iulie 2024, și axate pe transformarea digitală a bibliotecilor și experiența utilizatorilor. Evenimentul a reunit peste 70 de angajați ai BM, abordând teme precum inteligența artificială în biblioteci, managementul resurselor și preferințele utilizatorilor online. Lansarea *Manualului de identitate vizuală* și activități interactive, precum City Quest „Chișinău SMART”, au îmbinat tehnologia cu explorarea urbană, făcând parte din agenda evenimentului. Un sondaj realizat de Secția Monitorizare și Evaluare a BM, la care au răspuns 48 de respondenți, a evidențiat impactul colocviilor, punctele forte și aspectele ce urmează a fi îmbunătățite. Analiza acestui sondaj oferă perspective valoroase pentru optimizarea viitoarelor ediții a Colocviilor și dezvoltarea profesională la BM.

Cuvinte-cheie: biblioteci publice, colocvii de vară, transformare digitală, identitate vizuală, City Quest.

Abstract: The article analyzes a new edition of the Summer Professional Colloquia, organized by the B.P. Hasdeu Municipal Library (ML) on July 16-17, 2024, focusing on the digital transformation of libraries and user experience. The event brought together over 70 ML staff members and addressed topics such as artificial intelligence in libraries, resource management, and online user preferences. The launch of the *Visual Identity Manual* and interactive activities like the City Quest “Chișinău SMART” combined technology with urban exploration and were part of the event’s agenda. A survey conducted by the ML’s Monitoring and Evaluation Department, with 48 respondents, highlighted the impact of the colloquia, their strengths, and areas for improvement. The analysis of this survey provides valuable insights

for optimizing future editions of the Colloquia and enhancing professional development at the ML.

Keywords: public libraries, summer colloquia, digital transformation, visual identity, City Quest.

Despre conținutul ediției Colocviilor profesionale de vară din 2024

Sesiuni tematice axate pe subiectul transformării digitale

Unul dintre obiectivele principale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în anul 2024 a fost accelerarea transformării digitale. Astfel, în perioada 16-17 iulie 2024, BM a organizat Colocviile profesionale de vară cu tema „Transformarea digitală: Experiența utilizatorilor la bibliotecă”, dedicate procesului de transformare digitală și impactului acestuia asupra experienței utilizatorilor în era tehnologică. Evenimentul a avut loc în Sala cu Coloane a Bibliotecii Centrale și a reunit manageri ai bibliotecilor-filiale, cercetători și alți invitați interesați de inovațiile din domeniu. Colocviile au fost structurate în trei sesiuni tematice, fiecare abordând un aspect esențial al transformării digitale și al relației dintre bibliotecă și utilizatori.

Prima sesiune, intitulată „Inovarea prin transformare”, a explorat strategiile prin care bibliotecile publice pot adopta tehnologii pentru a-și îmbunătăți serviciile. Discuțiile s-au axat pe implementarea inteligenței artificiale (IA), automatizarea proceselor și dezvoltarea unor noi forme de interacțiune cu cititorii. Participanții au analizat impactul acestor inovații asupra modului de gestionare a resurselor, punând accent pe soluțiile care pot face bibliotecile mai accesibile și mai atractive pentru comunitate. Sesiunea a abordat rolul IA în educație și bibliotecă, începând cu prezentarea dr. Lidiei Kulikovski despre IA generativă și recomandările UNESCO pentru utilizarea acesteia în procesul educațional. Dr. hab. Elena Ungureanu a analizat modul în care IA este reflectată în cărți și cum aceasta poate avea un impact asupra activității bibliotecarilor, în timp ce dr. Mariana Harjevschi a evidențiat beneficiile unui sistem inteligent de management al resurselor, oferind exemplul de succes al Bibliotecii Oodi din Helsinki. Transformarea digitală a BM a fost subliniată de Ludmila Pânzari, care a prezentat sistemul integrat de bibliotecă KOHA ca punct de plecare în modernizarea serviciilor și optimizarea accesului utilizatorilor la colecțiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

A doua sesiune, „Valorificarea rețelei de utilizatori”, a evidențiat importanța relației dintre biblioteca publică și comunitatea sa. S-a discutat despre cum bibliotecile pot construi și consolida rețele de utilizatori activi, implicați și loiali, utilizând atât platforme digitale, cât și interacțiuni directe. Exemple de bune practici au demonstrat cum feedbackul utilizatorilor și adaptarea la nevoile acestora pot transforma biblioteca publică într-un spațiu de învățare colaborativ. Elena Zavtoni a prezentat sistemul de notificare SMS destinat rețelelor de utilizatori, iar Gabriela Bulduma a analizat modul în care OPAC-ul poate fi valorificat din perspectiva experienței cititorilor. De asemenea, Evelina Bocancea a evidențiat importanța serviciului de referință virtuală pentru acces rapid la informații de pe pagina web a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, iar Svetlana Andrițchi a subliniat rolul site-ului BM ca instrument esențial de comunicare și interacțiune cu publicul chișinăuian.

Ultima sesiune, „Transformarea datelor în active”, a adus în prim-plan rolul informației în dezvoltarea bibliotecilor moderne. Discuțiile s-au concentrat pe colectarea și analiza datelor despre utilizatori, utilizarea acestora pentru optimizarea serviciilor oferite. S-a subliniat importanța utilizării datelor și informațiilor despre impact pentru a personaliza experiențele cititorilor, pentru a îmbunătăți și a orienta mai eficient strategiile de dezvoltare a BM. Svetlana Javelea a prezentat metode de colectare și transformare a datelor în active prin utilizarea instrumentelor de cercetare online, iar Tatiana Coșeri a subliniat valoarea economică a bibliotecii și impactul acesteia asupra comunității. Ludmila Pânzari a analizat preferințele utilizatorilor online, evidențiind importanța podcasturilor ca instrument modern de informare și promovare a colecțiilor și serviciilor bibliotecii.

Prezentarea versiunii actualizate a „Manualului de identitate vizuală”

Un moment important al Colocviilor profesionale de vară a fost prezentarea versiunii revizuite a *Manualului de identitate vizuală a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. Manualul actualizat include detalii clare privind utilizarea logoului, paleta de culori și alte elemente vizuale, asigurând o comunicare coerentă și profesionistă atât în mediul fizic, cât și în cel digital. Prin această inițiativă, BM și-a consolidat identitatea în raport cu utilizatorii și partenerii săi, facilitând recunoașterea brandului instituțional în

toate materialele de promovare și comunicare. Prezentarea acestui manual a subliniat importanța unei identități vizuale bine definite, care sprijină eforturile de modernizare și adaptare la noile tendințe în domeniul cultural.

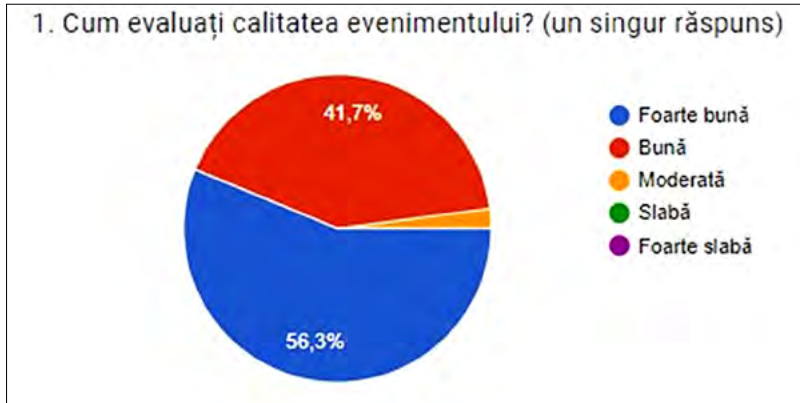
CityQuest – metodă de coeziune a echipei BM

Activitățile au continuat în ziua de 17 iulie 2024, începând cu o experiență ludică și interactivă dedicată descoperirii Chișinăului SMART. Coordonată de echipa Secției „Memoria Chișinăului”, această activitate le-a oferit participanților ocazia să exploreze orașul printr-o abordare inovatoare, bazată pe tehnologie și interacțiune. Evenimentul a oferit participanților ocazia de a descoperi puncte de reper semnificative din Chișinău, utilizând aplicații mobile, coduri QR și indicii digitale. Traseul a fost structurat astfel încât să pună în valoare centrul patrimoniului urban și istoria orașului, fiecare etapă fiind însoțită de provocări interactive și informații accesibile prin tehnologie. Echipele de bibliotecari au trebuit să rezolve și să finalizeze sarcini care au implicat atât cunoștințe despre oraș, bibliotecă, cât și utilizarea unor instrumente digitale moderne. City Quest „Chișinău SMART. Descoperim orașul ludic și distractiv prin tehnologii” nu doar că a stimulat curiozitatea și spiritul de echipă, ci a și consolidat legătura dintre bibliotecari, evidențiind rolul bibliotecii ca instituție a inovației și educației digitale.

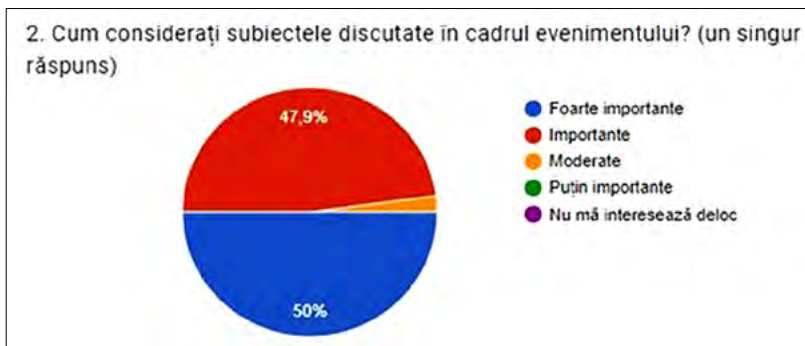
Rezultatele sondajului

Pentru a evalua impactul evenimentului și percepțiile participanților în cadrul Colocviilor profesionale de vară 2024, a fost realizat un sondaj de opinie coordonat de Secția Monitorizare și Evaluare a BM. Din cei 68 de participanți la eveniment, au răspuns 48 de respondenți, oferind astfel o perspectivă asupra tematicilor abordate și a activităților desfășurate. Rezultatele sondajului au identificat punctele forte și slabe ale colocviilor și au conturat posibilele îmbunătățiri în organizarea unor evenimente viitoare, contribuind astfel la perfecționarea proceselor de învățare.

Din cei 48 de respondenți, la întrebarea *Cum evaluați calitatea evenimentului?*, 24 de participanți au evaluat evenimentul cu calificativul „foarte bună”, 20 – cu „bună”, iar 1 participant a acordat o evaluare „moderată”. Aceste rezultate reflectă în mod pozitiv impactul și calitatea activităților și tematicilor abordate, majoritatea participanților fiind mulțumiți de eveniment.

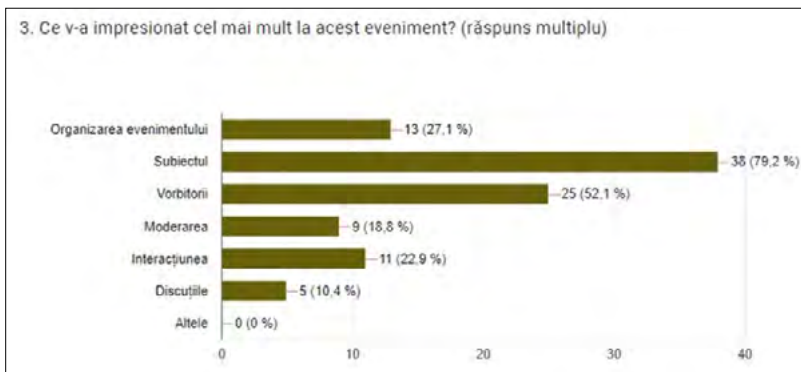

La întrebarea *Cum considerați subiectele discutate în cadrul evenimentului?*, majoritatea participanților au apreciat tematicile abordate ca fiind deosebit de relevante și utile pentru dezvoltarea BM. Astfel, 24 de respondenți au considerat subiectele „foarte importante”, ceea ce subliniază interesul și impactul acestora asupra participanților. În același timp, 23 de participanți au evaluat temele discutate ca fiind „importante”, ceea ce indică faptul că majoritatea au găsit informațiile prezentate utile și importante pentru activitatea lor profesională. Doar un singur participant a

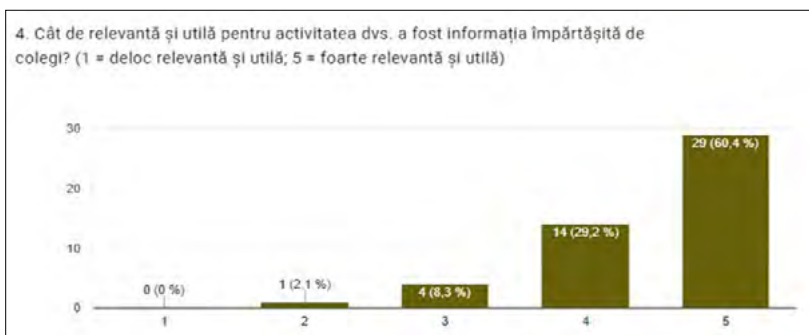
oferit răspunsul „moderate”, reflectând o părere mai rezervată față de relevanța subiectelor.

La cea de-a 3-a întrebare, *Ce v-a impresionat cel mai mult la acest eveniment?* (răspuns multiplu), majoritatea participanților au subliniat câteva aspecte-cheie: organizarea evenimentului, subiectele abordate, vorbitorii și interacțiunea dintre participanți. Astfel, subiectele discutate au fost apreciate de 38 participanți, care au considerat tematicile ca fiind relevante și de mare interes.

În continuare, 25 respondenți au subliniat calitatea prezentărilor și expertiza prezentatorilor. De asemenea, *interacțiunea* a fost un aspect important, fiind menționată de 11 participanți, care au considerat *dialogul și schimbul de idei* ca un element primordial al evenimentului. Un număr de 13 participanți au menționat *organizarea evenimentului* propriu zis, fiind un element remarcabil pentru mulți. Mai puțin important, *moderarea* a fost apreciată de 9 participanți, subliniind necesitatea facilitării discuțiilor și menținerii unui dialog coerent. În general, majoritatea răspunsurilor au reflectat aprecierea pentru toate componentele evenimentului, fiind perceput ca un succes datorită *calității organizării, tematicilor și oportunităților de interacțiune* oferite participanților.

În urma analizei răspunsurilor la întrebarea *Cât de relevantă și utilă pentru activitatea dvs. a fost informația împărtășită de colegi?* (1 = deloc relevantă și utilă; 5 = foarte relevantă și utilă), se observă o tendință general pozitivă. Majoritatea răspunsurilor (respectiv, 29 de răspunsuri) au obținut 5 puncte, ceea ce indică faptul că informațiile au fost considerate foarte relevante și utile pentru activitatea participanților. Urmează 14 răspunsuri evaluate cu 4 puncte,

sugerând o evaluare pozitivă, dar cu unele rezerve. Un număr mai mic a fost reprezentat cu 3 puncte, ceea ce indică un nivel mediu de relevanță și utilitate. În final, 2 răspunsuri au oferit 2 puncte, ceea ce sugerează că unii participanți nu au găsit informațiile foarte pertinente sau utile. Per ansamblu, răspunsurile sunt pozitive, ceea ce arată o apreciere generală a colocviilor.

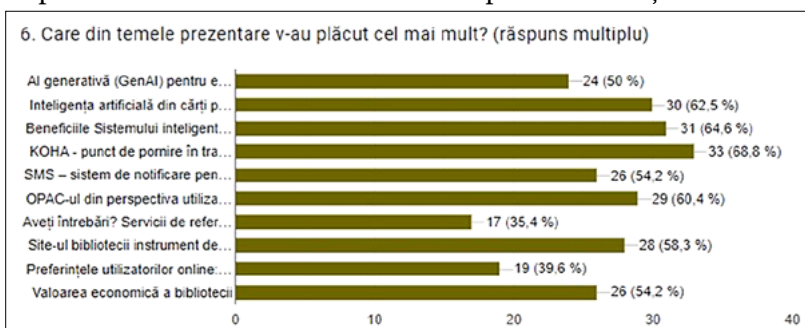
Faptul că toți participanții au răspuns afirmativ la întrebarea *Veți aplica în activitatea de viitor informațiile acumulate? Dacă „Da” – pe care? Dacă „Nu” – de ce?* sugerează un nivel înalt de relevanță și utilitate a informațiilor împărtășite. Având în vedere că nimeni nu a răspuns negativ, considerăm că informațiile au fost percepute ca fiind aplicabile și benefice pentru îmbunătățirea activităților viitoare la BM. Acest răspuns uniform sugerează că informațiile au fost bine alese și au un impact semnificativ asupra activității profesionale a tuturor participanților.

Respondenții au menționat că au obținut în cadrul acestei activități informații care vor fi utile în utilizarea catalogului electronic și a serviciului de referință virtuală. La fel, au apreciat instrumente precum ChatGPT, Perplexity, Semantic Scholar și Midjourney, care vor fi utilizate pentru a îmbunătăți experiența bibliotecarilor. Experiențele și informațiile oferite de specialiști precum dr. hab. Nelly Turcan, dr. Mariana Harjevschi și Gabriela Bulduma vor fi integrate în activitatea bibliotecarilor, iar experimentele prezentate vor fi testate și utilizate prin intermediul serviciilor.

Din răspunsurile participanților la întrebarea *Care din temele prezentare v-au plăcut cel mai mult?* (răspuns multiplu) se poate observa un interes deosebit pentru IA și aplicațiile sale în activitatea bibliotecilor. Majoritatea menționează nevoia utilizării IA pentru bibliotecari, accesării site-urilor web recomandate, OPAC și Podcasturi. De asemenea, un alt punct important a fost utilizarea

KOHA ca instrument în procesul de transformare digitală a bibliotecii, iar mulți participanți s-au referit la aplicațiile Perplexity, ChatGPT, Midjourney și alte aplicații de IA. Analizând preferințele participanților la această întrebare, se observă o tendință clară de interes pentru teme legate de tehnologia digitală și utilizarea IA în biblioteca publică.

Tema care a generat cel mai mare interes a fost despre KOHA ca punct de pornire în transformarea digitală la BM, acumulând 33 de răspunsuri. În paralel, subiectele despre IA pentru bibliotecari și beneficiile sistemului inteligent de management al resurselor la Biblioteca Oodi din Helsinki au fost, de asemenea, teme foarte apreciate, agregând 30 de răspunsuri și subliniind că participanții au fost interesați să înțeleagă cum tehnologiile pot îmbunătăți gestionarea resurselor și activitățile BM. Cele 29 de răspunsuri pentru tema ce a reflectat OPAC-ul din perspectiva utilizatorului subliniază preocuparea pentru îmbunătățirea interacțiunii utilizatorilor cu instrumentele online de căutare și acces la resursele BM. De asemenea, tema cu referire la site-ul bibliotecii ca instrument de relaționare între bibliotecă și utilizator a atras 28 de răspunsuri, ceea ce indică interesul pentru îmbunătățirea comunicării și accesibilității serviciilor bibliotecii prin platformele online. La fel, tema dedicată sistemului de SMS (sistemul de notificare pentru rețele de utilizatori), cu 26 de răspunsuri, a evidențiat nevoia de a integra tehnologii de comunicare moderne pentru a facilita notificările și interacțiunea cu utilizatorii. Tema cu referire la preferințele utilizatorilor online și evaluarea podcasturilor la BM a acumulat 19 răspunsuri, ceea ce sugerează un interes moderat pentru evaluarea preferințelor utilizatorilor cu privire la formatele audio și digitale. În mod similar, tema cu referire la valoarea economică a bibliotecii a acumulat 26 de răspunsuri, sugerând un interes în evaluarea impactului financiar al bibliotecilor asupra comunității.

În cadrul evaluării privind cunoștințele participanților referitoare la subiectele din agenda colocviilor, la întrebarea *Cum evaluați cunoștințele dvs. cu privire la subiectele discutate în cadrul „Colocviilor profesionale de vară” [până la acest eveniment]?* (un răspuns pentru fiecare rând), răspunsurile variază semnificativ, indicând o diversitate de percepții asupra nivelului de înțelegere a tematicilor abordate. Majoritatea participanților, respectiv 29 dintre aceștia, au considerat că au cunoștințe suficiente. Un număr mai mic, de 12 persoane, și-a evaluat cunoștințele ca fiind excelente, ceea ce indică un nivel înalt de familiarizare cu subiectele discutate, precum și o apreciere a calității discuțiilor. Pe de altă parte, 4 răspunsuri au menționat cunoștințe limitate, iar 2 răspunsuri au indicat cunoștințe minime. Aceste rezultate reflectă o diversitate a nivelurilor de pregătire și de interes ale participanților, iar organizatorii ar putea lua în considerare ajustarea conținutului viitoarelor sesiuni pentru a răspunde mai bine nevoilor și așteptărilor echipei BM.

După eveniment, participanții au demonstrat o îmbunătățire semnificativă a percepției temelor abordate. 29 de participanți au considerat că acum au cunoștințe suficiente, ceea ce sugerează că informațiile prezentate au fost accesibile și relevante, dar rămâne loc pentru aprofundări suplimentare. De asemenea, 11 persoane au evaluat cunoștințele lor ca excelente, indicând că au dobândit o înțelegere solidă a subiectelor discutate, ceea ce subliniază impactul pozitiv al evenimentului asupra participanților mai experimentați. Pe de altă parte, 4 răspunsuri au menționat cunoștințe limitate, iar 2 răspunsuri au menționat cunoștințe minime, ceea ce sugerează că unii participanți ar putea să fi întâmpinat dificultăți în asimilarea tuturor informațiilor sau că unele subiecte au fost mai puțin clare pentru aceștia.

Răspunsurile obținute cu privire la *Manualul de identitate vizuală* oferă o viziune generală pozitivă, subliniind importanța unui astfel de instrument pentru modernizarea și consolidarea imaginii instituției (Vezi Tabelul 1).

În general, răspunsurile indică faptul că *Manualul de identitate vizuală* va îmbunătăți considerabil imaginea BM, contribuind la crearea unei imagini coerente (de exemplu: „O singură instituție, mai multe voci!”), care va ajuta la creșterea vizibilității și atragerii unui public mai numeros. Cu toate acestea, succesul acestui manual depinde, în mare măsură, de promovarea sa activă și de aplicarea corectă a principiilor stabilite. Este important ca fiecare

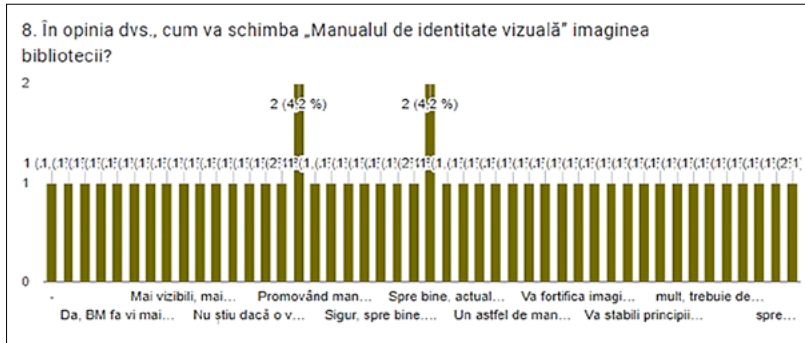
filială să își păstreze individualitatea, iar manualul să nu fie văzut ca un instrument rigid care afectează diversitatea bibliotecilor-filiale. Răspunsurile sugerează că manualul va avea totuși un impact pe termen lung, contribuind la succesul și dezvoltarea BM, mai ales în ceea ce privește prestigiul și percepția publicului asupra

Tabelul 1

Puncte pozitive	Provocări și preocupări
<ul style="list-style-type: none"> – Unii participanți au subliniat faptul că manualul va contribui semnificativ la creșterea vizibilității bibliotecii, făcând-o mai recunoscută și memorabilă. Termeni precum „va schimba spre bine”, „va fi mai vizibilă”, „va fortifica imaginea bibliotecii” și „va deveni mai atractivă pentru cititori” reflectă optimismul legat de impactul acestei identități vizuale. E cartea noastră de vizită și e imperios necesar să fie realizată profesionist. – Colegii din cadrul BM consideră că manualul va contribui la crearea unei imagini uniforme, coerente. Acest lucru este văzut ca un factor esențial pentru o comunicare eficientă și coerentă, ce va ajuta la dezvoltarea unei identități vizuale unice și profesioniste, consolidând astfel statutul BM ca instituție respectată. – Participanții consideră că manualul este un instrument esențial pentru atragerea unui public mai larg, în special pentru că îmbunătățește percepția publicului despre BM și face instituția mai transparentă și mai ușor de recunoscut. 	<ul style="list-style-type: none"> – Unii respondenți menționează că nu au avut încă acces la <i>Manualul de identitate vizuală</i> și nu pot să își formeze o opinie clară în legătură cu impactul acestuia. De asemenea, se subliniază faptul că manualul trebuie să fie activ promovat, valorificat și utilizat corect de bibliotecari pentru a avea efectul dorit. – Există un punct de vedere exprimat de câțiva respondenți, conform căruia implementarea unui sistem unitar ar putea duce la uniformizarea excesivă a filialelor și ar putea afecta identitatea specifică a fiecăreia din ele. Aceasta poate reprezenta o preocupare legată de diversitatea instituțională și de individualitatea fiecărei biblioteci. – Răspunsurile sugerează că este esențial ca manualul să fie activ promovat și implementat. – Doar prin utilizarea sa continuă și corectă, acesta va putea să contribuie la îmbunătățirea imaginii instituției.

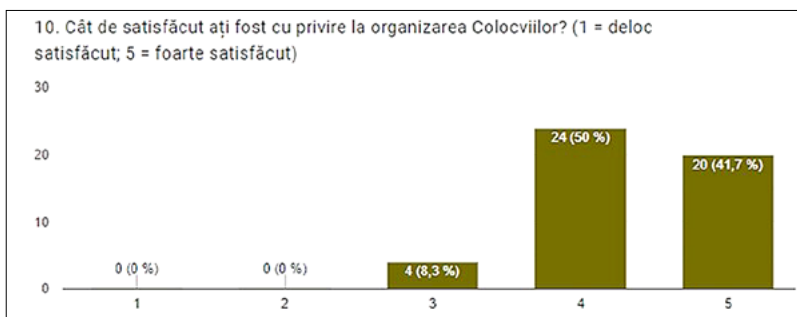
instituției.

Evaluarea satisfacției participanților a fost efectuată prin intermediul întrebării *Cât de satisfăcut(ă) ați fost cu privire la organizarea Colocviilor? (1 = deloc satisfăcut(ă); 5 = foarte satisfăcut(ă))*, care indică un grad general de satisfacție ridicat. Majoritatea respondenților (respectiv, 24 de persoane) au acordat un scor de 4, ceea ce sugerează că organizarea evenimentului a fost apreciată în mod pozitiv, dar există încă posibilități de îmbunătățire în

anumite aspecte. 20 de participanți au acordat scorul maxim de 5, indicând o satisfacție foarte mare față de organizare și o apreciere evidentă a modului în care a fost desfășurat evenimentul. Pe de altă parte, 3 persoane au evaluat organizarea cu un scor de 3, ceea ce sugerează că, pentru aceștia, evenimentul ar fi putut beneficia de unele îmbunătățiri.

La întrebarea *Ce subiecte ați dori să fie discutate anul viitor în cadrul Colocviilor profesionale de vară?*, participanții au exprimat un interes variat pentru subiectele ce ar trebui abordate în cadrul ediției de anul viitor, reflectând preocupările actuale și tendințele din domeniu. Printre sugestiile menționate se află teme legate de *îmbunătățirea comunicării între utilizatori, bibliotecari, filiale*. La fel, se solicită activități care să dezvolte abilități practice, în paralel cu prezentările teoretice sau raportările formale. De asemenea, există un interes evident pentru discutarea tematicilor de actualitate, precum *satisfacerea utilizatorilor, biblioteca viitorului și integrarea marketingului în activitățile bibliotecilor*. Alte propuneri au inclus subiecte mai tehnice, cum ar fi implementarea unor aplicații de IA pentru activitățile bibliotecii, utilizarea sistemelor KOHA prin cursuri practice, precum și aprofundarea transformării digitale a

bibliotecilor și introducerea de noi tehnologii. Participanții au sugerat, de asemenea, includerea unor subiecte legate de *promovarea imaginii bibliotecii*, *designul* acesteia și *gestionarea colecțiilor speciale*. Mai multe propuneri s-au concentrat pe analiza experiențelor bibliotecilor europene și pe utilizarea unor *tehnologii inovative*, cum ar fi diverse aplicații, servicii de referință virtuale etc. În plus, s-a subliniat necesitatea unei game diversificate de subiecte care să răspundă nevoilor bibliotecarilor și să reflecte tendințele actuale europene. Totodată, s-a propus drept temă de discuții influența ideilor lui Jorge Luis Borges despre bibliotecă, care poate resuscita activitatea bibliotecilor. Aceste sugestii reflectă preocuparea pentru o abordare mai practică și aplicativă a colocviilor, dar și dorința de a rămâne la curent cu inovațiile tehnologice.

Concluzii

Analizând răspunsurile referitoare la organizarea evenimentului, observăm o serie de puncte pozitive și câteva sugestii valoroase pentru îmbunătățiri:

Puncte pozitive

- Mulți participanți au apreciat organizarea generală a evenimentului, remarcând că acesta a fost „foarte bine organizat” și „la nivel înalt”. De asemenea, s-a menționat utilitatea informațiilor și actualitatea tematicilor abordate.
- Participanții au apreciat diversitatea subiectelor și utilitatea acestora în activitatea bibliotecii.
- Mai mulți au menționat că au acumulat informații noi și utile, care pot fi aplicate în practica lor.
- Participanții au apreciat atmosfera generală a evenimentului și ideea de a experimenta aplicații sau teme noi.
- Sunt de apreciat metodele de experimentare, comunicarea între colegi etc.

Sugestii și critici

- Mulți participanți au semnalat că vorbitorii nu au respectat timpul alocat, ceea ce a afectat fluiditatea evenimentului.
- O altă recomandare a fost includerea unor pauze între sesiunile de comunicare, astfel încât participanții să aibă timp să se relaxeze și să perceapă informațiile prezentate.
- Mai mulți participanți au menționat că evenimentul a fost prea încărcat din punct de vedere al subiectelor prezentate (suprapunere cu Programul „Provocarea verii”).

- Participanții consideră că abordările teoretice nu sunt suficient de aplicabile și că activitățile practice (cu exerciții concrete) ar ajuta mult mai mult la înțelegerea tematicii.
- Unii participanți au semnalat temperatura ridicată în timpul evenimentului, ceea ce a diminuat confortul lor.
- Câteva sugestii au vizat schimbarea locației evenimentului, recomandându-se ca acesta să se desfășoare în incinta bibliotecii.
- Un alt detaliu logistic menționat a fost dificultatea de a auzi clar informațiile prezentate, sugerându-se instalarea unei boxe suplimentare.
- Unii participanți sugerează ca temele să fie abordate în ateliere separate sau în cadrul sesiunilor de formare.

Colocviile profesionale de vară 2024 au reprezentat o oportunitate valoroasă de schimb de idei și bune practici, reafirmând rolul important al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în procesul de transformare digitală, în adaptarea la noile cerințe ale utilizatorilor și la nevoia permanentă de inovație și schimbare.

CZU 022=135.1

BIBLIOTECA – „AL TREILEA SPAȚIU”: REGÂNDIREA BIBLIOTECII CA SPAȚIU

*Tatiana COȘERI,
director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul oferă caracteristicile distincte ale spațiilor bibliotecilor în care oamenii se adună din plăcere pentru lectură, discuții, experiențe și socializare. Spațiul devine obiect de studiu ca element arhitectural, fizic și ca beneficiu în obținerea de noi competențe sau sentimente. Ambele creează valori care schimbă oameni și comunități. „Al treilea spațiu” este locul unde oamenii vin pentru plăcerea de a lăsa deoparte preocupările legate de viața privată și serviciu. Este nu doar o infrastructură multifuncțională, ci și un produs social care generează cunoștințe, legături interumane, schimbări. Bibliotecile împărașesc setul de caracteristici distincte pentru „al treilea spațiu”.

Cuvinte-cheie: spații de bibliotecă, arhitectură, infrastructură multifuncțională, zonarea spațiilor, „al treilea spațiu”.

Abstract: The article outlines the distinctive features of library spaces where people gather for the pleasure of reading, conversation, shared experiences, and social interaction. These spaces are examined both as

architectural and physical elements and as enablers of new skills or emotions. Both dimensions create values that transform individuals and communities. The “third place” is defined as a setting where people come to momentarily set aside concerns related to personal or professional life. It is not merely a multifunctional infrastructure but also a social product that fosters knowledge, human connection, and change. Libraries embody the essential characteristics of this “third place”.

Keywords: library spaces, architecture, multifunctional infrastructure, spatial zoning, “third place”.

Transformările actuale ale domeniului implică nu doar procesele tehnologice, formarea culturii lecturii și a competențelor, ci și regândirea rolului și funcționalității spațiilor bibliotecilor. Treptat, accentele se pun nu doar pe lectură, ci și pe spațiul public oferit pentru învățare și experiențe culturale.

Sociologul Ray Oldenburg, autor al publicațiilor *The Great Good Place* și *Celebrating The Third Place*, a pașaportizat și descris numeroasele locuri, spații publice în care oamenii se pot aduna din plăcere pentru discuții, experiențe și socializare. El a evocat ideea de „al treilea spațiu” – locuri unde oamenii vin pentru plăcerea de a lăsa deoparte preocupările legate de viața privată și serviciu.

Potrivit autorului, „al treilea spațiu” împărtășește un set de caracteristici distincte, inclusiv:

- ore de funcționare mai lungi, care le permite persoanelor să le viziteze și să se bucure de ele după terminarea zilei de lucru și de odihnă;
- un mediu social și interactiv;
- o atmosferă cu stres scăzut, care servește drept răgaz de la obligațiile zilnice;
- accesibilitatea, deschiderea către toți și adaptarea nevoilor celor care folosesc spațiile;
- un spațiu echitabil, care interacționează în condiții de egalitate cu fiecare persoană;
- neutralitate – oamenii nu au obligația de a fi acolo și pot veni și pleca după bunul lor plac.

Studiul dat a fost completat de alți cercetători care, cu perspicace, au argumentat că bibliotecile întrunesc toate criteriile unui al treilea spațiu [1].

Bibliotecile nu sunt nicidecum o relicvă a trecutului. Avea dreptate Albert Einstein când a spus: „Singurul lucru pe care trebuie să-l știi este locația bibliotecii”. El a conștientizat rolul bibliotecilor care devin esențiale pentru construirea de comunități

puternice, vibrante și incluzive. De asemenea, îndeamnă oamenii să-și creeze deprinderea de a merge la bibliotecă. Astăzi, bibliotecile sunt cele mai publice locuri din comunitate. Devin o casă departe de casă, în care oamenii neînrușiți interacționează între ei. Practic, biblioteca reprezintă, inevitabil, valorile pe care o societate le asociază cu cunoașterea, educația și memoria culturală.

„Al treilea spațiu” este nu numai locul care sprijină comunitatea, ci și o infrastructură multifuncțională. Proiectarea sau reconfigurarea corectă a acesteia contribuie la îndeplinirea funcțiilor sale esențiale. Majoritatea covârșitoare a rezidenților își doresc un spațiu sigur, atractiv și prietenos. În lucrările sale, Abraham Maslow a explicat cu desăvârșire impactul mediului fizic asupra stării de spirit al omului, asupra modului în care omul gândește, învață și acționează. Această idee este susținută și de numeroși arhitecți și designeri. Sociologul Lefebvre, în cartea sa *La production de l'espace* (1974) menționează că spațiul este un produs social [2]. Inerent putem menționa, cu certitudine, că spațiul bibliotecii este un produs social care generează cunoștințe, legături interumane, schimbări.

Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor de Biblioteci (IFLA), la conferința organizată în 2007 în orașul Haga, în incinta Bibliotecii Naționale a Olandei, a prezentat cele mai reușite construcții de bibliotecă. Iar în 2009, la conferința desfășurată la Torino (Italia), a abordat pentru prima dată bibliotecile ca al treilea spațiu. Discuțiile au continuat și la următoarele ediții ale conferințelor, punând accentul pe transformare, funcționalitate, flexibilitate.

Guvernul danez, în 2010, în contextul reformei politicilor publice care au dus la reducerea numărului de biblioteci, a constituit un grup de experți pentru a examina rolul bibliotecilor în societatea cunoașterii. În raportul său, grupul a scos în evidență importanța bibliotecilor, cât și recomandări pentru politici în domeniu:

- (a) spațiul bibliotecilor sunt un mediu de sine stătător care trebuie dezvoltat în corelație cu tendințele și dorințele utilizatorilor;
- (b) spațiile fizice ale bibliotecilor trebuie transformate, astfel încât să rămână a fi solicitate.

Astfel, apare o nouă interferență a spațiilor de bibliotecă care adesea sunt adaptate. Caracteristicile se schimbă de la tradiționalism cu elemente temeinice la forme cu conținut variabil, muabil

și afectiv. Spațiul vorbește de la sine, asumându-și rolul de modelare cognitivă a comunității. În opinia lui Andrew McDonald, particularitățile importante ale unui spațiu de bibliotecă sunt: funcționalitate, adaptabilitate, accesibilitate, varietate, interactivitate, eficiență, siguranță, securitate, adecvat schimbărilor, potrivit pentru utilizarea tehnologiilor informației [3]. Particularitățile date modelează profund traiectoria reorganizărilor, schimbărilor în spațiile bibliotecilor. Un spațiu de succes trebuie să fie:

- (a) *Funcțional*: ușor de utilizat și prietenos, care îi permite bibliotecii să-și îndeplinească misiunea, funcțiile de mediere și formare, precum și funcțiile recreative, oferind servicii de nivel înalt;
- (b) *Flexibil*: adaptabil pentru schimbări; utilizarea spațiului poate fi modificată simplu, fără impedimente, prin rearanjarea mobilierului, a echipamentelor și a rafturilor;
- (c) *Accesibil*: ușor de utilizat, care încurajează independența și asigură utilizarea mai eficientă a serviciilor;
- (d) *Variat*: dotat cu săli potrivite pentru o varietate de utilizatori și necesitățile lor;
- (e) *Interactiv*: facilitează comunicarea între oameni;
- (f) *Inspirator*: motivează și inspiră oamenii prin arhitectură, amenajări originale, mobilier atractiv;
- (g) *Sustenabil*: oferă condiții adecvate pentru utilizatori, resurse informaționale și tehnologice;
- (h) *Securizat*: sigur pentru oameni, colecții, echipamente, clădire în conformitate cu standardele și legislația de sănătate și siguranță;
- (i) *Eficient*: un spațiu care își propune să rentabilizeze costurile de exploatare (prevenirea uzurii, utilizarea corectă a echipamentului);
- (j) *Adecvat pentru tehnologia informației*: cu facilități flexibile pentru utilizatori și personalul bibliotecii, potrivit tendințelor de învățare interactivă.

Aceste însușiri specifice au ca scop să motiveze și să inspire oamenii spre ascensiune, educând cetățeni activi care ulterior vor avea un impact asupra societății.

Cercetătorul M. D. Boone [4] recomandă câteva directive privind clădirea unei biblioteci, în mod special cea universitară:

- să dețină „o infrastructură tehnologică de facilități inteligente”;

- să creeze echilibrul optim între spațiile destinate oamenilor și spațiile destinate „lucrurilor”;
- să fie adaptabilă;
- să pună la dispoziție spații de învățare și studiu adecvate;
- să asigure un set de servicii care să sprijine colaborarea dintre bibliotecari și profesori.

Dr. Lidia Kulikovski argumentează convingător orientarea socială și comunitar-inovativă a bibliotecii atât prin funcțiile sale, cât și ca spațiu: „proiectul arhitectural al unei construcții sau renovării ei și echipamentele respective constituie o investiție, mai întâi de toate, socială” [5].

Arhitectul latin Vitruviu a oferit în lucrările sale recomandări cu privire la construcția și amenajarea zidurilor. El a fundamentat holistic principiile unei arhitecturi care sunt valabile și pentru biblioteci [6]:

- un edificiu trebuie să aibă trei atribute: durabilitate, utilitate și estetică;
- arhitectura este o imitație a naturii;
- arhitectul trebuie să înțeleagă natura pentru a învăța simțul măsurii și proporțiilor.

Interesul viguros privind subiectul dat relevă, de asemenea, consecințele crizelor, care dictează remodelări și schimbări. Cercetările efectuate au avut în esență două dimensiuni privind spațiile: 1) rolul și impactul bibliotecii; 2) spațiul fizic convivial, prielnic pentru creare, învățare, explorare și socializare, modelat conform percepțiilor celor care îl utilizează.

Astfel, spațiul devine un obiect de studiu ca element arhitectural, fizic și ca beneficiu în obținerea de noi competențe sau sentimente. Ambele creează valori care schimbă oameni și comunități.

Rezidenții caută nu doar un loc unde își rezolvă problemele, obțin sprijin, cunoștințe și competențe, ci și un spațiu ce oferă inspirație și confort. Elementul emoțional nu trebuie exclus din această ecuație. Gândirea de design al spațiului se centrează pe utilizator – *ce poate face el la bibliotecă?* Răspunsul are două variabile (Vezi Tabelul 1).

Această coeziune etalează funcțiile unei biblioteci și organizarea interioară simplă, firească utilizatorilor – locul lecturii, educației, învățării pe tot parcursul vieții, sustenabilității, incluziunii sociale.

Tabelul 1

Activități	Impact asupra persoanei
Descoperire prin învățare. Contribuție prin discuții, dezbateri și opinii. Creare prin obținerea de noi abilități/competențe. Inspirație, motivare prin trăiri și emoții.	<i>Emancipare</i> : formarea cetățenilor autonomi și informați. <i>Inovație</i> : capacitatea de a genera idei, de a rezolva probleme, de a crea. <i>Participare</i> : dezvoltarea opiniilor, capacitatea de gândire critică. <i>Experiență</i> : obținerea senzațiilor, emoțiilor, relațiilor.

Ca spațiu public și incluziv, biblioteca devine din ce în ce un spațiu mai eterogen și hibrid. Un spațiu care include atât zone tradiționale de lectură, lipsite de distrageri și motivante pentru concentrare pe termen lung, cât și zone informale pentru lectură relaxată, lucru în grup, reflecție și contemplare, zone experimentale și neconvenționale cu mobilier atractiv. Zonarea spațiilor exprimă temeinic poziția incluzivă a bibliotecii. Modelul zonării, promovată de sociologul Bernard Lahire, oferă o viziune a unei biblioteci incluzive unde „cultura fierbinte” (relaxare, comunicare, descoperire) coexistă într-un singur loc cu „cultura rece” (individualism, lectură, cercetare). Explorarea opțiunilor noi permite transformări ale spațiilor pentru: lectură, întâlniri informale și formale, discuții, lucru în grup, instruire în grupe mari și mici, experimentare, studiu individual, cercetare.

O proporție semnificativă în spațiul bibliotecii o are și confortul acustic, termic și igienic, factori precum stilul, designul și atmosfera. Atunci când se remodelează biblioteca, se va ține cont de crearea atmosferei de sosire „bun venit”, oportunități de alegere, minimizarea barierelor, orientare clară, utilizarea culorilor și imaginilor pentru a crea atmosferă prietenoasă și o stimulare de a reveni. Bibliotecile devin „capital de familiaritate” (autorul sintagmei date fiind Jean-Claude Passeron) ce inspiră încredere, bunăstare.

Confortul psihologic, dar și fiziologic al persoanei care beneficiază direct de acest bun îi aduce valoare la nivel emoțional și identitar. Impactul schimbării e de lungă durată – oamenii cunosc, învață, câștigă mai mult, devin mai activi și mai implicați în viața comunității, iar societatea prosperă. Bibliotecile sunt un bun social care este merit să servească oamenilor într-un spațiu public.

În Republica Moldova ponderea majoră a clădirilor destinate bibliotecilor sunt adaptate. Subiectul devine unul terifiant în mixul actual: între tradiționalism și inovare funcțională. Bibliotecarului îi revine rolul de a fi creativ. Schimbarea se face prin lecturi, analize și sinteze, prin ascultarea dorințelor utilizatorilor, prin activități de pledoarie, prin extinderea bugetelor, prin conexiunea cu arhitecți și designeri.

Cercetări fundamentale în acest domeniu nu sunt atât de multe. Cele efectuate la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” au avut drept obiect de cercetare configurația fizică, estetică și emoțională a spațiului: accesibilitatea la clădire, condiții de lectură și interacțiune (iluminare, aspectul termic, mobilier ergonomic, tehnologii), climatul psihologic și emoțional de muncă. Ediția anului 2015 a Colocviilor profesionale de vară pentru bibliotecari (cu tematica „Designul interior de bibliotecă”) a abordat cerințele complexe de valorificare utilă și creativă a spațiilor bibliotecilor.

Transformarea spațiilor cuprinde un proces amplu care necesită o autoexaminare, o evaluare fundamentală și cunoștințe. Prioritățile actuale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” preponderent se centrează pe abordarea sistemică, pe conducerea rațională a resurselor pentru realizarea obiectivelor. Ingineria fiabilității la bibliotecă este axată pe asigurarea condițiilor care nu periclitează sănătatea omului, utilizarea echipamentelor cu maximă securitate, optimizarea confortului și igiena muncii: iluminarea adecvată, ambianța termică, umiditatea acceptabilă.

Astfel, misiunea de a evalua starea tehnică a spațiilor și a rețelilor ingineresti, de a constata prin prisma controlului managerial intern soluții rezonabile și pertinente de remediere, îmbunătățire a situației a devenit o tradiție la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. În acest scop, anual se realizează analiza constructivă a neconformităților, situația fiind evaluată printr-un calificativ al nivelului riscului:

- (1) *major*: neîndeplinirea mai multor cerințe (care afectează capacitatea de realizare a obiectivelor stabilite) influențează calitatea activităților desfășurate, așteptările și satisfacerea utilizatorilor;
- (2) *minor*: neîndeplinirea unei cerințe care nu afectează capacitatea de realizare a obiectivelor stabilite.

Dovezile colectate stau la baza constatărilor și recomandărilor pentru fiecare încăpere. Aceste calificative generează planul de acțiune, accentuând prioritățile:

- *Prioritate înaltă*: riscurile sunt semnificative pentru activitate, astfel încât acestea necesită atenția imediată;
- *Prioritate medie*: riscurile nu necesită o acțiune imediată, dar trebuie gestionate în timp util;
- *Prioritate mică*: există o abatere, o deficiență, dar printr-un control comprehensiv nu vor avea loc pierderi materiale.

Experiența dată oferă o evidență coerentă a dezvoltării spațiilor, generează idei pentru îmbunătățiri strategice, permite estimarea necesarului de investiții, furnizează informații cantitative precise despre edificii.

O noutate semnificativă a fost realizarea *Studiului de fezabilitate pentru modernizarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. Obiectivele generale ale studiului au fost [7]: a) analiza stării actuale a Bibliotecii Municipale (inclusiv filialele) și elaborarea unei viziuni privind dezvoltarea durabilă a instituției; b) fundamentarea necesității investițiilor economice, biblioteconomice, culturale, arhitecturale pentru modernizarea rețelei de biblioteci-filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din municipiul Chișinău; c) identificarea posibilităților de extindere a serviciilor culturale, educaționale, alfabetizare digitală și biblioteconomice ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Scopul efectuării unui studiu de fezabilitate privind modernizarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (inclusiv rețeaua de 27 filiale și secții metodologice) a fost dezvoltarea Bibliotecii „B.P. Hasdeu” ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație, cercetare. Obiectul studiului a reprezentat analiza aspectelor curente privind starea edificiilor, sistemului tehnic, energetic și ingineresc.

Cercetarea s-a realizat în mai multe etape:

- (1) analiza surselor primare și secundare (studiul de fezabilitate, planurile cadastrale);
- (2) analiza chestionarului de fezabilitate completat de toate bibliotecile-filiale ce reflectă caracteristicile tehnice, arhitecturale, energetice, tehnologice și sociale;
- (3) evaluarea de către specialiști (inginer, arhitect) a stării spațiilor;

(4) formularea concluziilor și recomandărilor, fundamentarea necesităților investițiilor economice.

Grupul de lucru a utilizat următoarele metode: analiza documentată, deplasare pe teren, analiza situațiilor de hazard (cele mai dese neconformități, avarii pe parcursul ultimilor ani). Specialiștii au efectuat o evaluare generală a spațiilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Printre cele mai vulnerabile aspecte au fost: sistemul ingineresc, apeduct și canalizare; ventilare; accesibilitatea la spații pentru persoanele cu nevoi speciale.

Concluziile pot fi cuantificate prin prisma a două valori – neconformitate și nivelul de risc (de la 1 la 5):

1	2	3	4	5
starea spațiilor care nu corespunde normelor	starea spațiilor care corespunde unor norme	starea spațiilor cu nivel moderat	starea spațiilor cu nivel bun	starea spațiilor cu nivel excelent

Studiul de fezabilitate a fost, de fapt, o noutate în domeniul biblioteconomic. Acesta a permis să cunoaștem și să ne convingem că trebuie să transformăm bibliotecile în locuri inspiratoare, să creăm spații și zone stimulatoare cu designul interior și amenajarea colecțiilor care stârnește curiozitatea sau dorința de acțiune. Mai mult decât atât, cercetarea a permis să determinăm carențe privind lipsa unor norme pentru construcțiile bibliotecilor și a unor specificații privind mobilierul.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este preocupată de calitatea interacțiunilor interumane prin reamenajarea, crearea unor spații interioare funcționale și estetice. Ideile constructive au fost aplicate în zona spațiilor – studiu individual, joc, tehnologii informaționale, terenuri pentru copii, evenimente științifice și culturale etc.; în orientarea prin spații; în proiectarea mobilierului ergonomic și confortabil; în utilizarea materialelor ecologice; în alegerea cromaticii diferențiate – în funcție de efectele psihofiziologice ale acestora asupra omului și ca mijloc de orientare. Inerent, sunt explorate și tendințele de iluminare și ventilare. În filozofia bibliotecii, confortul și siguranța utilizatorului este prioritară. De asemenea, se pune în valoare spațiul dedicat bibliotecarului. Esteticul accentuează comoditatea și atractivitatea. Potrivit lui Ștefan Popa, „spațiul interior este unul exclusiv uman, produs cultural, care sinterizează demersurile științifice, artistice

și praxiologice, fiind astfel transformat continuu în spațiu de existență umană” [8]. Gândirea bibliotecii este axată pe oferirea sensului spațiilor, valoare formelor (aspectului arhitectural), armonie estetică, echilibrul cromatic.

Bibliotecile trec prin metamorfoze impresionante. Confortul structurii arhitecturale, dar și al relațiilor, influențează durata de ședere a utilizatorilor în diferite spații. Viziunea sacralizată a locului nu mai este actuală. Biblioteca, ca spațiu social, se reinventează și se adaptează rigorilor solicitate, necesităților stringente ale comunității.

Spațiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” nu sunt doar o zonă a orașului, ci sunt un oraș al orașului, un spațiu pentru toată lumea. În perspectivă, biblioteca își propune să devină o instituție al cărei scop este să ofere publicului un spațiu de întâlnire, inspirație și inovație, care captează atenția publicului, modelează experiențe unice, coerente și incitante.

Referințe bibliografice

1. SERVET, Mathilde. Les bibliothèques troisième lieu: une nouvelle génération d'établissements culturels. In: *Bulletin des bibliothèques de France (BBF)*. 2010, nr. 4, pp. 57-63.
2. DEMENTIEVA, Diana. Narativizarea spațiului urban. In: *Chișinău: Cultura promovării imaginii orașului*. Chișinău: Știința, 2023, p. 3.
3. HARJEVSCHI, Mariana. Design și funcționalitate în arhitectura bibliotecilor publice: inovații și tendințe contemporane. In: *Conferința științifică națională cu participarea internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*. Științe Sociale, 7-8 noiembrie, 2024. Chișinău, 2024, pp. 120-126.
4. CORAVU, Robert. Transformarea spațiilor bibliotecii. Biblioteca universitară ca loc. In: *Informare și documentare: activitate științifică și profesională*. 2011, vol. IV, p. 8.
5. GOIAN, Natalia. Arhitectura bibliotecilor: abordarea problemei. In: *BiblioPolis*. 2008, nr. 2, p. 17.
6. GOIAN, Natalia; BERNIC, Victoria. Arhitectura bibliotecilor publice: teorii și realizări practice. In: *BiblioPolis*. 2011, nr. 1, p. 22.
7. Studiu de fezabilitate privind modernizarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din mun. Chișinău. Elaborat de „ABP Project”, 2023, 250 p. [manuscris].
8. POPA, Ștefan. Forma și spațiul în designul interior: Metodologia studierii în învățământul artistic. Chișinău: Arc, 2021, p. 61..

CZU [027.52(478-25):643.3]=135.1

BIBLIOTECARUL ȘI BUCĂTĂRIA LUI: O ABORDARE POSTUMANISTĂ

*Maria PILCHIN,
formator BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Bucătăriile din sediile bibliotecilor publice, ca element de filosofie postumanistă și transumanistă, sunt un subiect care poate fi privit din multiple unghiuri: o etică a grijii (opunerea în fața bolilor cronice, a consumului de fast-food), pe de o parte, și distanțarea de un management ierarhic, lipsit de empatie pentru angajați, pe de altă parte etc. Aceste încăperi, de obicei, dedicate hranei, pauzelor de masă și socializării, pot deveni simboluri ale intersecției dintre tehnologie, umanitate și viitorul cunoașterii și al omenirii, în general. Ce semnifică bucătăriile din sediile rețelei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru comunitatea de bibliotecari? Cum le putem interpreta din perspectiva noilor curente ale gândirii umane?

Cuvinte-cheie: bucătăria pentru bibliotecari, postumanism alimentar, spațiu de socializare, management orizontal.

Abstract: Kitchens in the buildings of public library, as an element of posthumanist and transhumanist philosophy, can be viewed from multiple perspectives: an ethics of care (counteracting chronic diseases and fast-food consumerism), on the one hand, and distancing from hierarchical management that lacks empathy for employees, on the other, etc. These spaces, typically dedicated to food, meal breaks, and socialization, can become symbols of the intersection between technology, humanity, and the future of knowledge and humankind in general. What do the kitchens in the branches of the B.P. Hasdeu Municipal Library signify for the librarian community? How can we interpret them through the lens of new currents in human thought?

Keywords: librarians' kitchen, food posthumanism, socialization space, horizontal management.

Introducere

Metodologic, cercetarea noastră se orientează spre o *cercetare-acțiune*: finalitate practică (promovarea unui stil de viață sănătos și conștientizat, aplicarea în domeniul bibliotecilor a noilor tendințe), metode participative (anchetă), direcții de acțiune viitoare (concluziile și recomandările) etc. [8, p. 237].

Din debutul acestui studiu, din perspectivă conceptuală, trebuie să menționăm faptul că *bucătăria* din titlul acestui articol nu este un cuvânt utilizat cu sens figurat, cel sugerat de dicționar drept „totalitatea lucrărilor mărunte necesare pentru efectuarea unei lucrări mai mari”. Ne referim la primul sens de „loc (clădire, încăpere) unde se prepară hrana”.

Este de observat faptul că, în ultimul timp, tot mai mult gastronomia și spațiile sale au venit în atenția publicului prin publicarea de cărți, crearea de emisiuni TV, organizarea de workshopuri și bătălii ale bucătarilor în direct la TV, în reality-show-uri sau pe streamurile din rețea. Este o tendință, o modă, deja aproape o rutină a unor industrii televizate etc.

În trecut, instituția tradițională de cultură presupunea controlul și rigoarea organizațională, manifestări de putere pe verticală. Omul din interiorul ei devenea un supus, o ființă care își abandona nevoile naturale afară, inclusiv nevoia de a mânca. Intelectualul devenea un nemâncător, o ființă care era profund metafizică. Astfel, corpul și nevoile sale biologice și fiziologice erau supuse în întregime sistemului. Astăzi biblioteca este un loc al coexistenței cotidiene dintre angajați și utilizatori, dar și dintre angajator și angajați, bibliotecar și bibliotecar.

În contextul studiului nostru, trebuie să semnalăm că din terminologia de marketing al restaurantelor sunt uneori sustrate pentru bibliotecă și procesele sale termenii de „back-office” (bucătăria) și „front-office” (sala de mese), respectiv, în cazul bibliotecii, colecția de documente și sala de lectură sau diferite spații pentru evenimente și activități. Back-office-ul se referă la biblioteconomia clasică, în mod special la gestionarea colecțiilor și a fondurilor, la întreținerea rețelei documentare prin introducerea datelor, catalogare, creare de baze de date, chiar și la producerea de documente (cercetare, editare), iar front-office-ul vizează împrumutul, sala de lectură / evenimentele. Considerăm că această deschidere pentru sfera gastronomică deja semnalează o hibridizare a terminologiei și a percepției bibliotecii ca instituție. Unii cercetători anunță faptul că acest model „zguduie” din temelii biblioteconomia clasică, așa cum tot mai mult apare necesitatea ștergerii granițelor dintre cele două dimensiuni prin Accesul Liber la raft, prin Accesul Deschis la documentele digitizate, prin biblioteci moderne cu cafenele – un fel de cyborg-cafenele, zone de relaxare, în care publicul își aduce dispozitivele, animalele de companie și nevoile de a sta într-o atmosferă prietenoasă.

Ca *al treilea spațiu*, despre care s-a tot scris, astăzi, totul în bibliotecă trebuie să bucure ochiul, să tenteze, să atragă, să fidelizeze, să producă simpatii, emoții, chiar nostalgii după casa părintească, locurile sigure și plăcute ale vieții. Cercetarea noastră se îndreaptă însă spre un aspect mai special, de obicei ignorat în

studiile biblioteconomice: bucătăria pentru personalul angajat din perspectiva noilor direcții filosofice și antropologice.

Spre un postumanism practic

Postumanismul și transumanismul sunt curente filosofice ce promovează ideea că granițele dintre uman și tehnologic sunt tot mai fluide, iar problemele ecologice semnalate de operele SF, prin agravarea lor, vor readuce în discuție relația omului cu mediul său înconjurător. Curentul filosofic „își are originea în Silicon Valey și care încearcă să lupte împotriva îmbătrânirii și morții” [4, p. 42], regândind vechile viziuni asupra speciei și asupra planetei pe care această specie a schimbat-o radical pe parcursul istoriei sale.

Bucătăria, ca parte a culturii și civilizației umane, este un spațiu în care umanul își reface forțele după uzul instituțional care îi solicită corpul, mintea și energiile [7, p. 48]. Omul adesea se simte epuizat, exploatat, neînțeles ca individ. Profitul economic este răpitor de nevoi și fericiri umane, el acționează adesea în detrimentul lor. Noul capitalism (numit uneori hiper-capitalism, fast-capitalism sau, pur și simplu, capitalism târziu) comprimă spațiul prin dezvoltarea unor modalități din ce în ce mai sofisticate de a prăbuși timpul și spațiul și de a crește rata profitului. Astfel și spațialitatea, și timpul sunt transformate, reformatate prin tehnologiile care le anihilează în varianta lor tradițională [1, p. 341]. În acest sens, tehnologiile sunt acel element postumanist care contracarează epuizarea umană și exploatarea corpului uman chiar și într-o bibliotecă cândva gestionată manual.

Prezența unei bucătării într-o bibliotecă poate fi interpretată ca un semn al unei abordări postumaniste a instituției bibliotecare, deoarece acest element subminează ierarhia tradițională a managementului pe verticală, anihilând imaginea bibliotecii drept un templu al cunoașterii și sobrietății așezământului aservit culturii. În bucătărie, la o ceașcă de cafea, se bârfește, fiind adoptat un limbaj mai familial, mai lipsit de tensiunea argoului profesional. Omul perfect, exemplar, promovat de umanismul Renașterii, se transformă într-un picaro baroc care discută lucruri pe care nu le poți invoca în cadrul unei ședințe. Bucătăria se transformă într-o supapă care detensionează resentimentul față de oficial, protocolar, regulamentar.

În acest sens, se pot evidenția câteva direcții de acțiune esențiale:

1. **NU izolației și separației dintre spațiile funcționale** – într-o viziune tradițională, biblioteca este un univers al raționalității pure, unde corpul și nevoile sale sunt marginalizate în favoarea activității intelectuale. Integrarea unei bucătării într-o bibliotecă contestă această delimitare, permițând interacțiuni mai lejere între diverse sfere ale vieții cotidiene, actul alimentar devenind un ritual al culturii organizaționale.
2. **Un loc hibrid și incluziv** – postumanismul promovează o abordare în care granițele dintre om și mediu, dintre activitatea intelectuală și cea senzorială devin mai permeabile. Bucătăria devine un simbol al unui mediu sănătos, de alimentație responsabilă, care recunoaște diversitatea angajaților și creează un cadru mai ospitalier, incluziv și neierarhic. Evitarea localurilor de fast-food și orientarea spre o alimentație asumată, gândită, aleasă pe principii ecologice contribuie la diminuarea complicității noastre la sistemul consumerist ca mâncători inconștienți [2, pp. 6-15]. Într-o instituție culturală, trebuie promovat conceptul de *slow food*, echivalent în acest context cu *slow reading*.
3. **NU sobrietății și rigorii instituționale** – prezența unei bucătării introduce un element convivial și informal, care relaxează normele instituționale rigide ale bibliotecii tradiționale. Aceasta încurajează un mod de relaționare mai organic, bazat pe interacțiuni și schimb de idei într-un cadru mai prietenos. Existența unor camere pentru alimentație sugerează o abordare mai puțin rigidă a organizării instituționale. În loc să impună o disciplină strictă, bibliotecile care oferă astfel de facilități demonstrează o preocupare pentru bunăstarea angajaților, ceea ce reflectă o tendință spre democratizarea mediului de lucru. Bucătăriile din biblioteci nu sunt doar locuri de consum alimentar, ci și zone de socializare, unde angajații pot interacționa într-un mod informal. Aceasta corespunde unei viziuni postumaniste, în care biblioteca nu mai este doar un templu solemn de studiu, ci un mediu care încurajează relațiile interumane și schimbul de idei într-un mod mai destins.

Adesea, în proximitate, putem descoperi prezența unor animale (pisică, câine, papagal etc.), ceea ce acum trei decenii nu era posibil. Din perspectivă postumanistă, animalele, ca entități non-umane, nu sunt discriminate sau considerate

drept inferioare speciei umane. Pentru exemplificare, vom aminti de pisica de la Biblioteca „Nicolae Titulescu” din Chișinău. O bună practică pentru serviciile lecturii, de preluat de la bibliotecile occidentale, ar fi câinii de citit (*Reading Dogs*), care sunt o prezență liniștitoare și o companie canină plăcută în cadrul unui atelier de lectură organizat de lectori-voluntari și câini dresați special cu acest scop [5]. Aceste animale devin și simbolul deschiderii umanității și instituțiilor sale publice spre specii non-umane.

4. **NU dualismului corp/minte** – gândirea postumanistă contestă opoziția tradițională dintre corp și minte, sugerând că experiențele intelectuale și cele fizice nu sunt separate, ci interconectate. O bucătărie pentru personalul care lucrează într-o bibliotecă sfidează această dihotomie și recunoaște importanța corporalității și a dimensiunii materiale a existenței umane. Or, integrarea unei bucătării într-o bibliotecă poate fi privită ca o expresie a unei abordări postumaniste, deoarece contestă ierarhiile tradiționale, redefiniște sistemul bibliotecar ca un mediu incluziv și promovează o interacțiune mai organică în echipă în care este practicat un management democratic (orizontal, informal), așa încât mesele în comun să consolideze echipa (*teambuilding*) coordonată fără ierarhie [3].

Nevoi conviviale la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Vechile paradigme sunt considerate de unii cercetători drept „colonial ways of knowing”, ceea ce trimite la acele vechi modalități coloniale ale trecutului de a cunoaște și interpreta lumea [6, pp. 33-47], adică centrarea pe omul alb de gen masculin, de proveniență occidentală. Tot mai mult unele voci se referă la un viitor ecologic incert în contextul dezbaterilor postumaniste despre individ, mediu și planetă [2, p. 7]. Tema ecologică este încă una ignorată în regiunea noastră cu un război proxim, cu o economie postpandemică și cu problemele tranziției noastre de decenii. Dar ecologismul semnaleză faptul că vechile structuri sociale și culturale s-ar putea să nu mai fie actuale în fața unor cataclisme naturale sau tehnogene. Omul a distrus planeta. Regele tuturor speciilor nu își mai stăpânește regatul. Populăm o lume dezumanizată.

Filialele BM „B.P. Hasdeu” urmează acest concept postumanist fără a-și propune intenționat aceasta. În acest sens, ele se înscriu

într-o tendință globală a curentului postumanist de a se întreba în privința consumerismului și a pune problema viitorului hranei noastre în direcția unui preumanism ecologic, care dorește optimizarea calității vieții umane într-un mediu neafectat de aceasta [9], chiar dacă această problematizare vine din criza de timp a angajaților sau din posibilitățile financiare reduse ale unora dintre ei. Rolul relațiilor ecologice și culturale ale oamenilor cu hrana și natura nu trebuie să fie exclusă din ipoteza noastră precum că BM este o instituție publică de pionierat în sensul în care asigură pe angajații săi cu odăi special amenajate pentru mese (a se compara cu unele universități, institute de cercetare, muzee etc.). Un argument ar fi că, tot mai mult, în comunicarea informală a BM se insistă pe modul de viață sănătos, pe revizuirea stilului de viață, pe conceptul de hrana sănătoasă, pe bolile cronice și nevoia de a le contracara pentru a reduce risipa de alimente sau pentru a îmbunătăți nutriția și, respectiv, sănătatea [2, p. 7]. Este manifestarea unei etici a grijii și a preocupării pentru starea de bine a echipei în toate sensurile.

Dacă pornim de la ideea că managerii asigură existența unor bucătării destinate alimentației pentru angajați, nevoile biologice nefiind considerate secundare sau chiar neglijate, acest fapt semnaleză că bibliotecarii nu sunt percepuți doar ca niște euri raționale, cu mize curat profesionale, ci și ființe cu necesități fizice (apă în coolere, aparate electrocasnice pentru fierberea apei, încălzirea hranei, frigidere, termosuri, veselă etc.). Depășirea separării rigide dintre muncă și viața cotidiană este un deziderat postumanist care contestă structurile ierarhice și delimitările stricte dintre zonele de lucru și cele destinate altor activități. Aceasta ne face să utilizăm acest termen încă nou pentru arealul nostru – cel de postumanism.

Am propus unor reprezentanți ai managementului de la BM „B.P. Hasdeu” să îmi răspundă pe scurt la întrebarea unei anchete: *De ce au nevoie bibliotecarii de o bucătărie la locul lor de muncă?* Iată răspunsurile.

Dr. Mariana HARJEVSCHI, director general al BM

De multe ori, zilele de lucru la bibliotecă pot fi lungi și intense. Dar instituția noastră este un loc unde nu doar cărțile sunt importante, ci și oamenii. Deseori, sunt zile când agenda solicită să interacționăm cu cititorii, să oferim recomandări sau să organizăm

evenimente, iar acest lucru cere multă energie. Când mă gândesc la Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, de unde a pornit experiența mea managerială, îmi dau seama că aceste mici detalii au făcut diferența, chiar de la fondarea acesteia în 2001. O bucătărie a fost esențială încă de la început. Era un spațiu care a fost amenajat preponderent pentru odihnă și pentru a lua prânzul, fie pentru a servi cafeaua de dimineață. Era dotată cu o masă, scaune, un frigider, un aparat cu microunde, un aparat pentru pregătirea cafelei și un ceainic. Era un spațiu mic, dar care reușea să ne aducă împreună.

Pentru o echipă de peste 10 persoane, bucătăria a însemnat și o zonă a retragerii pentru câteva minute, să ne refacem energia și să ne adunăm gândurile. Nu era vorba doar despre o cafea sau gustarea pregătită în grabă, ci și despre acel timp în care ne reîncărcam bateriile, un moment de relaxare pe care îl apreciam cu adevărat cu echipa de bibliotecari. Fie zilele de naștere ale colegilor, fie pauza de masă – toate erau o oportunitate de a socializa. Se întâmpla ca uneori, în mica noastră bucătărie, colegile își demonstrau talentul culinar, pregătind o salată rapidă, dar creativă, sau aducând bucate de acasă pentru a-și împărtăși din bunele lor experiențe în ale gătitului. Era un loc al relaxării, al conexiunii și al inspirației, un loc în care simțim că facem mai mult decât să împrumutăm cărți. Ne simțeam bine și asta consolida o echipă de bibliotecari care își dorea mereu să revină la Bibliotecă.

După ce am venit în postul de director general, pe parcursul mai multor ani, la nivel de Bibliotecă Municipală, au fost achiziționate căni și pahare cu elemente ale logoului instituțional, care au fost distribuite echipelor din filiale. Printre motivele acestei achiziții ne-am gândit la faptul că acele obiecte personalizate puteau simboliza unitatea echipei, așa cum fiecare membru este parte integrantă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Pare banal, dar prezența logoului pe acestea a semnat și un angajament față de misiunea bibliotecii și dedicarea personalului față de serviciile pe care le oferă publicului. Acum, în fiecare filială sau secție pot fi văzute aceste căni sau pahare, care au un rol manifest în consolidarea imaginii, dar și în promovarea colaborării între membrii echipei.

Elena BUTUCEL, director adjunct al BM

Bucătăria este un spațiu foarte necesar pentru fiecare echipă. Acolo colegii se bucură de o pauză, se retrag de la locul de muncă pentru a socializa între ei. Or, dacă colegii își aduc prânzul la pachet, îl pot servi în condiții adecvate, într-o bucătărie echipată cu aparat de cafea, frigider, cuptor cu microunde etc. Ținând cont că poate fi și un spațiu de relaxare, trebuie să existe și niște reguli de întreținere a curățeniei.

Dr. hab. prof. univ. Nelly ȚURCAN, șefa Campusului competențelor

Existența unei bucătării încurajează interacțiunea și coeziunea echipei, facilitând schimbul de idei și colaborarea, asigurând un confort minim necesar la locul de muncă, fiind și un spațiu de relaxare, de organizare a unor întâlniri informale. Totodată, putem vorbi despre unele condiții mai bune pentru angajații care au restricții alimentare.

Dr. hab. Elena UNGUREANU, șefa Secției studii și cercetări, BM

...Pentru a se certa și a se împăca. Pentru a continua. În toate timpurile, mâncarea (frugală sau festiv-copioasă) și băutura (în pahare de unică folosință sau în cristaluri) au fost două componente existențiale, care au desfășurat/nenorocit corpul, sângele și creierul, adică au stimulat memoria/uitarea, surplusul/penuria, preaplinul/golul. Cum spuneam, pentru a continua.

Viorica LOZINSCHI, șefa Secției resurse umane, BM

Bibliotecarii au nevoie de o bucătărie la locul de muncă din mai multe motive, cum ar fi: biblioteca este o instituție cu flux continuu și bibliotecarii nu pot părăsi locul de muncă; având un salariu modest, deseori bibliotecarii își aduc prânzul de acasă și e nevoie de un loc unde să prânzească, fără a fi văzuți de utilizatori; în unele biblioteci, în funcție de locul unde se află, sistemul de încălzire lasă de dorit. Respectiv, pentru a se încălzi, bibliotecarii au nevoie de un spațiu unde pot să-și prepare o băutură caldă; la bucătărie bibliotecarii sunt relaxați, sunt mai deschiși, mai comunicativi și deseori apar idei noi, care ulterior sunt transpuse în practică; totodată, după ce mănâncă, oamenii devin mai buni, mai veseli, au mai multă forță, sunt mai productivi și, respectiv, instituția are de câștigat. Bucătăria contribuie la bunăstarea bibliotecarilor, la eficiența lor și creează un mediu de lucru mai plăcut; angajaților trebuie să li se respecte drepturile la locul de muncă. Codul muncii prevede: „la unitățile cu flux continuu, angajatorul este obligat să asigure salariaților condiții pentru luarea mesei în timpul serviciului la locul de muncă”.

Taisia FOIU, șefa Secției „Memoria Chișinăului”, BM

Ziua de lucru a bibliotecarilor durează 8 ore, iar pauza de prânz este de numai 30 de minute. Este destul de greu să reușești să iei prânzul dacă nu există o cafenea simplă în apropiere. În timpul orelor de prânz, localurile din vecinătate, *La Plăcinte* și *Andy's Pizza*, sunt aglomerate, ceea ce face ca timpul de masă să devină stresant. Bucătăria la locul de muncă permite bibliotecarilor să bea cafea și să ia ceva dulce în orice moment, ceea ce contribuie la creșterea productivității și la ridicarea stării de spirit. În plus, bucătăria creează

condiții confortabile pentru comunicarea nonformală între colegi, facilitând o interacțiune mai relaxată. Prezența unei bucătării la locul de muncă permite bibliotecarilor de a economisi salariile (care nu sunt foarte mari) prin aducerea prânzurilor de acasă. Dacă salariul nostru ar fi mai mare și timpul de prânz ar fi cel puțin de o oră, am putea vizita mai des unele cafenele, pizzerii etc. Pentru mine, bucătăria de la locul de muncă reprezintă și un loc de discuții tête-à-tête cu colegii mei, atât despre sarcini profesionale, cât și despre probleme personale.

Ivan PILCHIN, șeful Secției activitate editorială, BM

Bucătăria de la serviciu poate fi importantă în crearea unui spațiu confortabil și prietenos pentru bibliotecari. Deseori, dincolo de funcția sa practică, bucătăria devine o zonă de relaxare și deconectare de la sarcinile zilnice, de la comunicarea oficială a ședințelor și corespondenței oficiale. Este un loc unde angajații bibliotecii se pot retrage pentru câteva momente de pauză pentru a reduce oboseala, stresul etc. În plus, bucătăria presupune o dimensiune a socializării, unde colegii au ocazia să comunice relaxat, să schimbe impresii sau să discute într-un cadru mai destins. Un loc strategic, aș spune.

Ecaterina OXIOM, șefa Secției logistică, BM

În bucătărie, omul se odihnește, își păstrează și întărește sănătatea și face economie, venind cu mâncarea de acasă. Un bibliotecar sănătos și odihnit va pune suflet în ceea ce face. Economisind timp, bani și efort logistic, el va fi mulțumit.

Concluzii

1. Bucătăriile din biblioteci nu sunt doar zone de utilitate practică, ci și simboluri ale transformării instituției în prezent. Dacă în trecut bibliotecile promovau o cultură a intelectualului „dezbrăcat” de nevoile sale fizice, astăzi ele recunosc că omul de cultură este, înainte de toate, o ființă biologică și socială, fragilă și în căutare de reziliență mentală, dar și corporală. Prin analogia cu modelul „back-office” și „front-office” din HoReCa (industria ospitalieră), am sugerat ideea că spațiile destinate personalului devin tot mai importante în contextul noilor paradigme organizaționale, în care interacțiunea umană și starea de bine a angajaților (recuperare și reconectare) sunt repuse în centrul preocupărilor și priorităților manageriale. Personalul sănătos și binedispus este un indicator al performanțelor viitoare.

2. Prezența bucătăriilor în biblioteci poate fi interpretată ca un simbol al unei tranziții spre un management orizontal, mai flexibil

și mai prouman. Prin eliminarea ierarhiilor rigide și prin promovarea unui model hibrid, incluziv și convivial, biblioteca devine un loc în care se recunoaște complexitatea existenței umane, dincolo de stricta activitate intelectuală. În plus, bibliotecile ar putea deveni locuri de lucru mai prietenoase pentru angajații cu nevoi speciale, cu corpuri umane augmentate (proteze, implanturi etc.). Și nu doar pentru oameni, ci și pentru alte entități non-umane, ceea ce reflectă o schimbare majoră în filosofia instituțională tradițională: animale, roboți. Biblioteca e hibridă în toate sensurile.

3. Prezența bucătăriilor în filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” nu este doar o necesitate practică, ci și un semnal al unei abordări de pionierat în gestionarea instituțiilor culturale. Aceste spații comune contribuie la redefinirea bibliotecii ca un mediu incluziv, în care granițele dintre muncă și viața cotidiană devin mai flexibile, iar bunăstarea angajaților este recunoscută ca un aspect fundamental al dinamicii echipei și al eficienței instituționale. Prin facilitarea interacțiunilor informale, prin promovarea unui stil de viață sănătos și prin contestarea rigidității ierarhice tradiționale, BM se aliază unor tendințe globale ce îmbină aspectele ecologice, sociale și culturale într-o viziune mai democratică și mai proumană (un om viu, nu din muzeu sau din utopii) asupra muncii și spațiului public.

Recomandări

1. Am sugera crearea unor sisteme de reciclare a gunoiului, de compostare a deșeurilor organice.

2. Novatoare și utilă ar fi crearea unor grădini publice, grădini interioare ale bibliotecilor unde să fie crescute de către angajați, dar și de utilizatori-voluntari, anumite plante decorative/aromate și zarzavaturi, fructe, legume pentru bibliotecari și prietenii bibliotecii.

3. Bibliotecile ar putea trece treptat la sisteme de energie regenerabilă cu parcuri fotovoltaice, care să le asigure nevoile de energie.

4. Extinderea și îmbunătățirea facilităților din bucătăriile instituționale ar constitui o investiție certă în funcționalitatea organizațională a echipei. În sens strict etimologic și filologic, am insista pe bucătării largi și luminoase, dotate și amenajate ergonomic, și nu pe cuhnii modeste, acele „camere sărăcăcioase” (șandramele, maghernițe), încăperi modeste (bucătării de vară) pe care le

definește DEX-ul și care caracterizează o devenire diacronică a practicilor gastronomice de pe la noi, adesea pauperizate și constrânse de criză de spații.

Referințe bibliografice

1. ELMBORG, James K. Libraries as the Spaces between Us: Recognizing and Valuing the Third Space. In: *Reference & User Services Quarterly*, 2011, vol. 50, nr. 4, pp. 338-350. eISSN: 2163-5242. Disponibil: JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/20865425> [accesat 13.02.2025].
2. ELTON, Sarah. Posthumanism Invited to Dinner: Exploring the Potential of a More-Than-Human Perspective in Food Studies. In: *Gastronomica: The Journal of Critical Food Studies*, 2023, nr. 19(2), pp. 6-15. eISSN: 1533-8622. DOI: [10.1525/gfc.2019.19.2.6](https://doi.org/10.1525/gfc.2019.19.2.6) [accesat 10.02.2025].
3. GAGNON, Stéphanie. Horizontal Management. In: *Encyclopedic Dictionary of Public Administration* [online]. L. Côté and J.-F. Savard (eds.), École nationale d'administration publique, Québec, 2012. Disponibil: www.dictionnaire.enap.ca [accesat 05.03.2025].
4. LAURENT, Alexandre, BESNIER, Jean-Michel. *Pot face roboții dragoste? 12 întrebări despre transumanism*. București: Humanitas, 2019. 137 p. ISBN: 978-973-50-6345-0.
5. *Reading Dogs* [online]. Disponibil: <https://www.readingdogsuae.com/> [accesat 06.03.2025].
6. SUNDBERG, Juanita. Decolonizing Posthumanist Geographies. In: *Cultural Geographies*. 2014, nr. 21(1), pp. 33-47. DOI: [10.1177/1474474013486067](https://doi.org/10.1177/1474474013486067) [accesat 05.02.2025].
7. TAYLOR, Carol A. The Vital Life of Kitchens in Higher Education Institutional Workspaces: Material Matterings, Affective Choreographies and Micropolitical Practices. In: *Journal of Posthumanism*. May 2021, vol. 1, nr. 1, pp. 33-52. ISSN 2634-3584. DOI: <https://doi.org/10.33182/jp.v1i1.1378> [accesat 05.02.2025].
8. ȚURCAN, Nelly. 2021. *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării*. Chișinău: Garamont Studio, 2021. 586 p. ISBN 978-9975-3505-4-9.
9. WATTERS, Siobhan. *Posthuman Food* [online]. Disponibil: https://www.academia.edu/32484966/Posthuman_Food [accesat 04.02.2025].

STUDIUL DE EVALUARE A ACTIVITĂȚII SINDICALE ÎN CADRUL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU” (CHESTIONAR 2024)

*Svetlana GUMENI,
reprezentant al OSP BM „B.P. Hasdeu”,
șef Biblioteca „Adam Mickiewicz”*

Rezumat: Studiul realizat în vara anului 2024, în cadrul Școlii Sindicale, evaluează percepția angajaților Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” față de activitatea sindicală. Chestionarul a fost completat de 64 de respondenți și a evidențiat o serie de probleme structurale: lipsa comunicării eficiente cu sindicatul, condiții de muncă precare, deficit de personal și salarizare necorespunzătoare. Participanții au subliniat așteptări mai mari de la sindicat, în special în apărarea drepturilor angajaților și asigurarea transparenței financiare. Printre propuneri se numără investiții în infrastructură, sesiuni de informare, crearea unui climat de respect și motivare, dar și inițiative concrete pentru echitate și bunăstare la locul de muncă. Studiul trage un semnal de alarmă asupra nevoii de reformă sindicală și managerială, oferind recomandări clare pentru îmbunătățirea vieții profesionale a bibliotecarilor.

Cuvinte-cheie: sindicat, bibliotecă, condiții de muncă, salarizare, comunicare, drepturi, motivație.

Abstract: The study conducted in summer 2024, as part of the Trade Union School, assesses employees' perception of union activity at the B.P. Hasdeu Municipal Library. The questionnaire, completed by 64 participants, revealed critical issues such as insufficient communication with the union, poor working conditions, understaffing, and inadequate pay. Respondents expressed expectations for stronger union involvement in defending workers' rights and improving financial transparency. Recommendations included infrastructure investment, awareness sessions, fostering a respectful and motivating work environment, and fairer distribution of benefits. The report signals an urgent need for union and management reform, offering actionable proposals to enhance librarians' professional well-being.

Keywords: union, library, working conditions, salary, communication, rights, motivation.

Activitatea sindicală în cadrul unei instituții este de o importanță crucială pentru protejarea drepturilor și intereselor angajaților. Sindicatele reprezintă o voce puternică care luptă pentru condiții de muncă echitabile, salarii juste și asigurarea unui mediu de lucru sigur și sănătos. În plus, ele reprezintă un canal vital de comunicare între angajați și conducerea instituției, contribuind

la promovarea unei relații de muncă bazate pe dialog și respect reciproc.

Ținând cont de cele menționate mai sus, în vara anului 2024, fiind participantă a Școlii Sindicale din Republica Moldova, mi-am propus să realizez o cercetare instituțională privind atitudinea angajaților Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (BM) vizavi de activitatea sindicatului din care sunt parte, evaluând condițiile de muncă ale acestora și identificând soluții de îmbunătățire ale aspectelor ce necesită remediate.

Chestionarul a fost realizat în cadrul Școlii Sindicale (ediția a X-a), organizate de către Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova și Institutul Muncii. Cercetarea s-a realizat printr-un chestionar anonim, completat online de către 64 de angajați ai BM (din cei aproximativ 300 de membri ai OSP).

Scopul studiului a fost evaluarea percepției angajaților asupra condițiilor de muncă, activității sindicatului și problemelor cu care se confruntă la locul de muncă.

Raport scurt asupra cercetării

Conștientizarea sindicatului: majoritatea angajaților cunosc existența sindicatului și sunt membrii acestuia (doar 3 persoane nu cunoșteau de existența lui și dacă sunt membri).

Calitatea comunicării: 23 dintre respondenți nu au discutat niciodată cu OSP, iar 41 de angajați discută cu reprezentanții sindicatului despre subiecte precum: organizarea de evenimente și excursii, cadouri pentru copii, probleme de muncă și drepturi sindicale și ar dori să se discute mai mult pe teme legate de drepturi, legislație, despre cazuri concrete de discriminare la locul de muncă.

Probleme întâmpinate la locul de muncă

Probleme de organizare și salarizare: activități peste program, fără remunerație corespunzătoare (activități neconforme fișei postului); lipsa personalului calificat și deficit de angajați; nerespectarea plății duble pentru munca de duminică (apare conflict în colectiv); lipsa implicării sindicatelor în apărarea drepturilor salariaților; lipsa transparenței financiare în sindicat (raport anual).

Condiții de muncă inadecvate/necorespunzătoare: echipamente și tehnică de lucru învechite; lipsa apei potabile pe tot parcursul anului (nu doar vara); frig, iluminare slabă, mucegai, infestare cu

gândaci și furnici; mobilier vechi, lipsa unui loc/spațiu de muncă adecvat (pentru fiecare angajat); lipsa unei zile sanitare pentru curățenie.

Probleme de relaționare și atmosferă de muncă: discriminare, conflicte interpersonale și lipsa unui climat de respect; lipsa aprecierii pentru eforturile angajaților, critici excesive; probleme cu conducerea (directoarea filialei acuzată de lipsă de respect și sprijin); se favorizează unii angajați.

Așteptări de la sindicat: să apere drepturile angajaților și să nu fie influențat de administrație; organizarea de activități mai diverse și deschise pentru toți membrii; implicarea în rezolvarea problemelor din instituție, nu doar în evenimente festive; transparență și corectitudine în distribuirea beneficiilor membrilor de sindicat; mai multă susținere în îmbunătățirea condițiilor de muncă.

Motivația de a rămâne la BM: un salariu mai mare (48 respondenți); foi de odihnă, sanatorii, tabere (41 de respondenți); schimb de experiență susținut de instituție (în țară sau în afara țării) (28 de respondenți); aprecierea din partea șefului, administrației (18 respondenți) etc.

Recomandări pentru îmbunătățirea activității OSP a BM „B.P. Hasdeu”

- Comunicarea sindicatului cu membrii de toate nivelurile (să se creeze o platformă a sindicatului (e-mail sindical).
- O mapă în Drive cu acces deschis pentru toți angajații (să conțină informații de interes sindicat: contract colectiv de muncă, aplicația CNSM, schimbări legislative, raportare financiară, etc.).
- Chestionarea periodică a angajaților privind condițiile în care își desfășoară activitatea, colectarea sugestiilor (să se pună la vot anumite decizii, unde vor decide toți membrii de sindicat).
- Crearea unui mecanism transparent de raportare a cheltuielilor fondurilor sindicale (raportarea anuală).
- Extinderea accesului la programe de odihnă, tabere pentru copii și excursii pentru toți membrii de sindicat.
- Organizarea de sesiuni de informare despre drepturile și beneficiile sindicale.

Recomandări pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă a angajaților BM „B.P.Hasdeu”

- Investiții în infrastructură: reparații capitale sau medii, iluminat adecvat, echipamente moderne, mobilier ergonomic.
- Asigurarea bibliotecilor cu apă potabilă pe tot parcursul anului.
- Identificarea unei soluții pentru întreținerea curată a rafturilor cu cărți (aspirator manual pentru cărți, îngrijitorul de încăpere achitat suplimentar etc.).
- Dezinfectarea periodică și la necesitate a spațiilor.

Recomandări privind respectarea drepturilor angajaților și crearea unui mediu de lucru armonios

- Implementarea unei politici clare privind programul de muncă, astfel încât orele suplimentare să fie plătite.
- Organizarea unor sesiuni de instruire privind drepturile și obligațiunile angajaților la locul de muncă.
- Îmbunătățirea comunicării între administrație-sindicat și angajați.
- Promovarea unui climat de respect și apreciere în colectiv.
- Organizarea activităților de teambuilding pentru îmbunătățirea relațiilor între colegi.
- Recunoașterea performanțelor angajaților prin premii sau zile libere la ocazii speciale etc.
- Îmbunătățirea organizării activităților și implicarea tuturor angajaților.

Concluzie

Comunicarea, transparența și condițiile de muncă mai bune sunt principalele domenii care îi preocupă pe angajații BM și necesită mai multă atenție și implicare atât din partea Administrației cât și a Sindicatului!

Rezultatele complete asupra cercetării

1. Din cei 64 de respondenți care au răspuns la întrebările din chestionar, doar 2 persoane nu cunoșteau că la instituția noastră există un sindicat. (Vezi Figura 1)

Figura 1

2. Din angajații care au răspuns la chestionar, 5 persoane nu erau membru de sindicat și 3 nu cunosc dacă fac parte din sindicat. (Vezi Figura 2)

3. *Cum apreciați activitatea sindicatului?* (Vezi Figura 3)

4. *Cât de des comunicați cu reprezentanții comitetului sindical?* (Vezi Figura 4)

5. *Dacă comunicați, care sunt subiectele abordate?*

41 de persoane au răspuns că comunică și anume următoarele subiecte:

- ieșiri cu echipa la anumite evenimente; despre evenimentele care au loc la BM; organizarea unei excursii; discuții doar despre excursii;

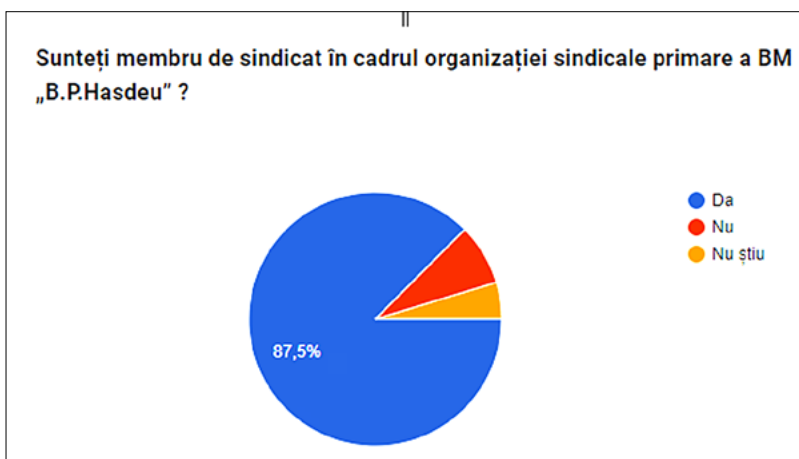

Figura 2

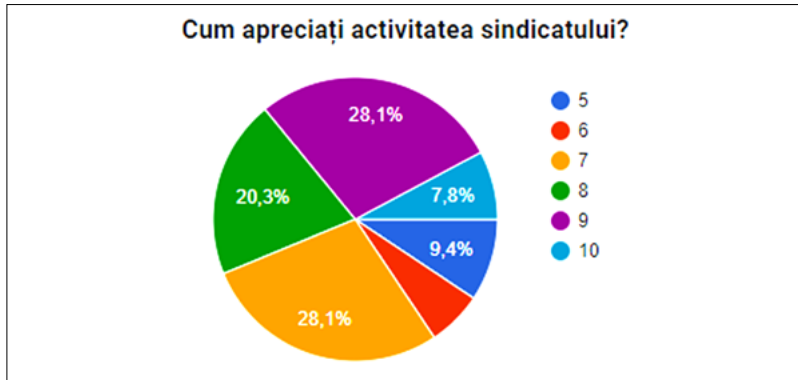

Figura 3

- organizarea Zilei profesionale și a altor sărbători; despre activități culturale; cadouri pentru copiii membrilor de sindicat;
- discriminarea la locul de muncă;
- decesul rudelor apropiate și ajutorul financiar acordat;
- raportul de activitate, buget și cum se vor organiza anumite evenimente;
- orogramul la anumite festivități;
- „Nu comunic cu Comitetul sindical, dar aș dori să comunic despre plângerile mele privitor la atitudinea porcească față de mine, și le-aș propune să includă unele lucruri în agenda de lucru. Am scris mai jos, ce anume aș dori să se schimbe”;
- schimbări în actele normative și legislative;
- „Să fie mai responsabili în transformarea teoriei în practică, ținând cont de ceea ce vorbesc/scriu”;

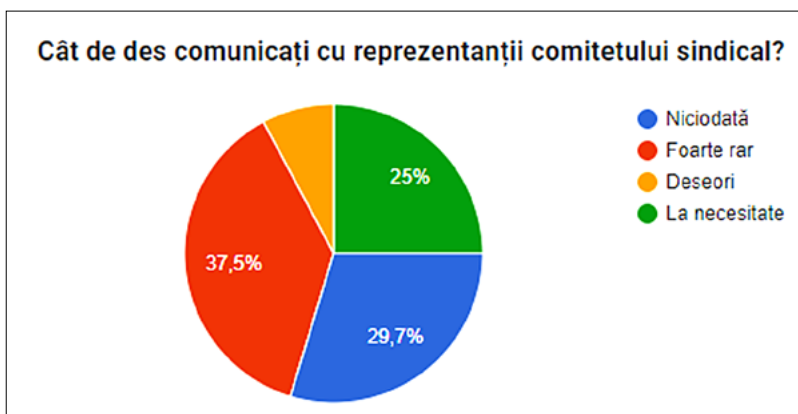

Figura 4

- subiectele referitor la tabăra de vară pentru copii; cadourile pentru copii ca membru de sindicat; foi de odihnă, invitații pentru copii la evenimentele culturale; foi de odihnă la sanatoriul; odihnă și agrement;
- „Ce drepturi am ca membru al sindicatelor și facilități care ne sunt oferite?”;
- am primit ajutor financiar;
- disciplina muncii.

6. *Cu ce probleme vă confrunțați la locul de muncă?*

64 de răspunsuri, dintre care: 11 răspunsuri – „Nu avem probleme la locul de muncă”.

Probleme enumerate de respondenți

- Activități peste program și în afara fișei de post.
- Tehnica de lucru învechită; lipsa tehnicii de calitate și a programelor IT corespunzătoare fișei de post.
- Lipsa angajaților. (4 răspunsuri)
- Lipsa personalului calificat.
- „Biblioteca activează duminica, iar personalul nu este achitat dublu (respectiv, e conflict în colectiv – cine să lucreze duminica; angajații au copii și nu au cu cine îi lăsa duminica).”
- Transparența (financiară) în sindicate („nu se raportează cum se cheltuie contribuția noastră”).
- Lipsa implicării sindicatelor în promovarea drepturilor salariaților („de obicei, Secția resurse umane rezolvă aceste probleme, ceea ce nu este normal”).
- Condiții nocive puțin plătite.
- Discriminare la locul de muncă, nedreptăți sociale.
- Dacă se organizează o excursie, un eveniment, să aibă posibilitatea să meargă toți, nu ca cineva din angajați să fie nevoit să activeze. (3 răspunsuri)
- „De 8 martie, nu am fost onorate nici cu cel mai mic gest (măcar un e-mail din partea comitetului sindical, administrație).” „Am dori să fim mai valorificați de sărbători, ca de ex.: 8 martie, zile de naștere, pentru toți – nu doar jubilee mari.” (3 răspunsuri)
- Relațiile defectuoase cu unele colege.
- „La locul de muncă lipsește iluminare suficientă pentru a activa în condiții optime. Pe tot parcursul anului, persistă miros insuportabil de canalizare. În încăpere este mereu

prezența gândacilor de canalizare și a furnicilor. Lipsa apei potabile pentru angajați (se oferă doar pentru copii în perioada desfășurării Programului «Provocarea verii», iar restul anului suntem nevoiți să achiziționăm noi, inclusiv pentru utilizatori.”

- Condițiile de muncă nocive, inclusiv mucegai, insecte, iluminare slabă, mobilier vechi, lipsa unui loc personal de muncă cu calculator sau birou. (5 răspunsuri)
- „Multe.”
- „Dorim sa fie zi sanitară o dată în lună.” (2 răspunsuri)
- „Securitatea și sănătatea la locul de muncă (să fim instruiți de către specialiștii în domeniu).”
- „Probleme și pretenții am foarte, foarte multe: nerespectarea de către directoarea filialei a onoarei și demnității mele, ofense și înjosiri din partea colegilor și directoarei, prea multă critică și niciun fel de încurajări din partea directoarei, nervozitatea excesivă a colegilor, conflicte permanente în colectiv, lipsa respectului față de lucrătorul cu stagiu de muncă, lipsa respectului în colectiv, răcnete în discuții (oamenii nu se ascultă), gălăgia exagerată în filială (prea multă muzică, deranjează și cititorii), frigul din încăpere (îngheață picioarele, suntem nevoiți să ne tratăm permanent răcelele), lipsa unui covor sub scaunul unde lucrăm; directoarea interzice încălzirea cu încălzitorul (când este foarte frig); neaprecierea de către directoare a muncii efectuate, chiar dacă este bine făcută (motivația de a lucra dispare și mulți se concediază); lucru mult și salariu mic; sunt impusă să fac lucrul colegilor (chiar dacă aceștia sunt la locul de muncă); lucrul se organizează haotic (lipsește informația clară și se fac greșeli); directoarea îi învinuiește pe toți de eșecuri, fără să ia în considerație propriile greșeli organizatorice; terorizarea de către directoare a lucrătorului (mulți s-au concediat din cauza ei); lipsa unui colectiv unit și gata să se ajute (se fac diverse speculații, fiecare vrea să lucreze doar pentru el, vrea să fie ajutat, dar nu vrea să ajute și să înțeleagă colegul la nevoie). Prea multe pretenții din partea directoarei și a colegilor: se învinuiesc reciproc, nimeni nu se uită la propriile greșeli, nu se corectează. Fiecare se consideră că este cel mai drept și mai chipeș («крытой»), nimeni nu se ascultă unul pe altul. Mă gândesc serios să mă concediez, că m-am

săturat să-mi pierd nervii, dar pentru ce? Am deja probleme de sănătate de la nervi și mă căiesc că am rămas să lucrez în așa condiții și pentru așa salariu, să nu fiu apreciată deloc, să fiu umilită, înjosită, și în loc de «Mulțumesc!» să aud numai pretenții ofensatoare! Un bărbat mi-a spus că a venit să citească un ziar în liniște, dar era muzică în sală și m-a întrebat: „Dar ce la voi e aici, școală muzicală? Nu au soveste așa oameni?!”. Directoarea la care s-a adresat cu pretenții nu l-a susținut deloc, a spus că va fi activitate muzicală, și el se află acolo de unul singur. Era foarte nemulțumit și a plecat, cu toate că vor veni și alți cititori tot cu așa probleme. A spus că se va plânge la Direcția cultură. Un băiat, care a lucrat în filială, mi-a spus că în biblioteca asta e ca în infern și s-a concediat. Colegii și-au bătut joc de mine moral și mi-au spus: «Tu ești mai tânără și să taci! Ei sunt mai în vârstă». Și când mă apăram, îmi închideau gura. Mă impuneau să le fac munca lor, și erau încă cu pretenții! Mă dureau ochii să le tapez la calculator atâta. Singuri nu făceau mare lucru. Când eram ofensată, directoarea nu mă apăra deloc, îi apăra numai pe cei care n-au dreptate. Îmi spune: «Tu ești aici problemă». Eu nu creez la nimeni probleme, nu creez conflicte. De ce așa nedreptate? Cu așa atitudine față de tineret, BM «B.P. Hasdeu» departe n-o să ajungă!”

- Necesitatea unei reparații capitale. (2 răspunsuri)
- Pesimismul total în domeniu.
- Lipsa sacilor de gunoi, lumină slabă (lămpile se defectează foarte repede).
- „Insuficiență de material de lucru, suntem nevoiți să achiziționăm noi din acest salariu mizer.”;
- În procesul de muncă nu este organizare, decurge cam haotic.
- Lipsa comunicării.
- „Totul bine, totul este frumos și armonios.” (3 răspunsuri)
- Probleme de sănătate din cauza prafului colecției de carte veche.

7. *Ce ați schimba/îmbunătăți la nivel de instituție, la locul de muncă?*

„Am depune mai mult efort pentru a ieși de sub conducerea Direcției cultură și a Primăriei nemijlocit.”

- Remunerarea muncii mai ridicată.

- Comunicarea cu angajații de la toate nivelurile. (6 răspunsuri)
- Normarea muncii angajatului.
- Orarul de lucru.
- Motivarea angajaților; crearea stării optimiste în echipe.
- Dotarea spațiilor.
- Multe, dacă ar fi finanțe. (2 răspunsuri)
- Mentalitatea și șefii.
- Organizare, amenajare, diversitatea muncii.
- „Nu este plăcut de Ziua Bibliotecarului: cineva din angajați să activeze, iar cineva să plece la sărbătoare.”
- „Colegii care nu-și îndeplinesc obligațiile de serviciu să fie eliberați din funcție.”
- „Aș procura becuri de iluminat energetic eficiente, de tip LED, care permit o iluminare suficientă și uniformă a spațiului bibliotecii, precum și consum redus de energie.”
- „Aș face dezinfectie a spațiului bibliotecii cu produse calitative.”
- „Aș asigura cu apă potabilă și pahare de unică folosință fiecare filială a BM «B.P. Hasdeu», pe toată perioada anului.”
- Stelaje mai comode și echipament modern. (3 răspunsuri)
- „Aș dori ca toate evenimentele organizate de către sindicate să fie deschise pentru toți angajații (fiecare membru să poată profita de ocazie: fie să meargă la excursie, fie să aibă o zi liberă, dar să nu lucreze în ziua dată).”
- „Să fim apreciați cât de cât la sărbători (o mică atenție, dacă se poate). La zile de naștere să fim apreciate cu ceva (un mic gest, dar care îți dă curaj și dispoziție: de la 20, 25 etc. de ani). Sunt persoane tinere care trebuie motivate cu ceva.”
- Se vrea o apreciere corectă și echitabilă.
- „Aș simplifica participarea la traininguri, lecții etc.”
- „Propunem reducerea orelor de muncă din cauza preocupărilor legate de sănătate și bunăstare.”
- „Nivelul de plumb din încăperea este alarmant, iar prezența mușchiului adaugă la această problemă. De asemenea, stresul este la cote înalte, având un impact negativ asupra echilibrului nostru mental și fizic. Acordându-ne 4 zile de concediu suplimentar pe lună și o compensație financiară modestă de tot (120 de lei), realizăm că aceasta nu acoperă

- pe deplin riscurile la care suntem expuși în acest mediu de lucru.”
- „Aș schimba programul de muncă: să lucrăm de luni până vineri, iar sâmbăta și duminica fără program.” (2 răspunsuri)
 - „Aș schimba șefii de secții.”
 - „Vara să activăm până la 17:00.”
 - Organizarea diverselor traininguri despre drepturile și obligațiile ce le oferă sindicatele angajaților.” (6 răspunsuri)
 - Crearea oportunităților de dezvoltare profesională și menținerea sănătății angajaților.
 - „La locul de muncă aș vrea să fie următoarele schimbări: atitudine pozitivă și respectuoasă din partea directorului filialei și a colectivului, încurajări și să nu fie ofense, înjosiri ale lucrătorului, să fie cald în încăperea bibliotecii, colegii să comunice cu voce normală și respectuos, să fie sub scaun un covoraș gros, să ni se permită să încălzim încăperea cu încălzitorul (când nu este încălzire); să fiu încurajată, dar nu criticată permanent; să fiu informată clar ce am de realizat; în filială, să se reducă considerabil activitățile muzicale și dansurile (citorii se plâng că nu pot să citească și să se afle în sală din cauza gălăgiei).”
 - „Comunicarea cu APL e foarte anevoioasă.”
 - Unele laturi ale regulamentului; în prim-plan cerințele pe alocuri exagerate.
 - „Suntem implicați în mai multe activități odată și nu reușim să le ducem la bun sfârșit pe toate, să le realizăm calitativ, toate sunt la galop.”
 - „Mai multă atenție membrilor de sindicat, nu doar celor aniversari și bolnavi.”
 - Spiritul de echipă (mai multe ieșiri cu echipa).
 - „Organizați evenimentele în așa mod ca să poată tot colectivul să participe.”
 - „Aș oferi birouri tuturor angajaților.”
 - „Elementar: apă potabilă, aer condiționat; problema – șobolanii, lipsă lămpilor.” (6 răspunsuri)
 - Orarul. Duminica să fie zi liberă ori plătită dublu.
 - Mesele și scaune în sala de lectură sunt vechi și deteriorate.
 - „Aș remunera mai bine persoanele implicate profesional; aș îmbunătăți condițiile de muncă.

- Atitudinea corectă, obiectivă și egală a administrației față de toți.
 - Mobilierul, noi achiziții de carte, tehnică performantă (calculatoare, scanere, printere).
 - Mobile.
 - „Introducerea Zilei de curățenie (putem să o numim și altfel).” (8 răspunsuri)
 - „Foarte multe.”
 - „N-aș schimba nimic.” (4 răspunsuri)
 - „Nu știu.” (2 răspunsuri)
 - „Sunt fericit cu tot.”
8. *Ce așteptări aveți de la sindicatul BM „B.P. Hasdeu”?*
- „Mai multă atenție și informație: de exemplu, despre foi la sanatorii, tabere etc. (se ține în secret).”
 - „Pentru o activitate mai productivă, cotizațiile de membru al sindicatului trebuie revizuite (actualmente, sunt prea mici).”
 - Susținerea intereselor personalului de bibliotecă.
 - „Să ia inițiative.”
 - „Tot ce face sindicatul pentru bibliotecari este benefic.”
9. *Ce te-ar motiva să activezi în continuare în cadrul BM „B.P. Hasdeu”?*
- „Să fie mai active.”
 - „Să apere drepturile membrilor de sindicate și să nu facă cum vrea administrația.”
 - Foi de odihnă pentru toți, nu doar pentru cei cu „staj”.
 - „Nu prea avem așteptări.” (2 răspunsuri)
 - „Implicare mai multă în probleme din instituție, nu doar de sărbători să se ocupe.”
 - „Să organizeze sesiuni de teambuilding la BM.”
 - „Nu cred că în ziua de azi sindicatul poate ceva schimba.”
 - Asigurarea condițiilor normale de muncă, informarea privind drepturile membrilor de sindicat.
 - Profesionalism, umanitate, dreptate.
 - „Să fie implicați toți bibliotecarii cu opiniile fiecăruia printr-un chestionar (spre exemplu, atunci când se iau anumite decizii în organizare).”
 - „Să gândească pentru toți angajații egal.”
 - „Foi la sanatoriu pentru toți.”
 - „Să facă adunare cu membrii sindicatului, unde să ne aducă la cunoștință prevederile Contractului colectiv de muncă; să

- solicite opiniile angajaților referitor la problemele ce țin de drepturile lor.”
- „Să informeze anual membrii sindicatului despre cheltuielile mijloacelor financiare.”
 - „Creativitate mai multă (e cam expirat ceea ce pregătesc, se simte că fac a lehamite).”
 - „Să nu uite de noi la sărbători.”
 - „Să fie corecți față de toți membrii, pentru că fiecare are voie să beneficieze de aceste posibilități. Să ceară părerea și a angajaților despre evenimente sau alte probleme.”
 - Transparență financiară.
 - „Să reziste în timp.”
 - „Să obțină reducerea orelor de muncă.”
 - „Concediu suplimentar similar celui oferit profesorilor. În cadrul activității noastre, suntem implicați în multiple roluri, fiind nevoiți să îndeplinim funcțiile de formatori, cadre didactice, moderatori, organizatori de evenimente și altele. Acest program solicitant și variat ne solicită resursele mentale și fizice într-un mod extenuant. Prin urmare, un concediu suplimentar ar permite refacerea noastră și ne-ar ajuta să revenim la munca mai revigorați și mai eficienți.”
 - „Zi de igienizare este indispensabilă într-o instituție cu risc poluant precum biblioteca. Această practică nu numai că previne riscurile de expunere la substanțe poluante, ci și contribuie la promovarea unei atmosfere de lucru mai plăcute și mai eficiente.”
 - „Beneficii echitabile precum tichetele de masă sau de transport. Sindicatele trebuie să lupte pentru beneficii mai bune pentru angajați. Multe instituții municipale sunt asigurate cu tichete de masă și reducere la transportul public, nu și bibliotecarii. De ce?”
 - „Mai multă atenție față de membrii sindicatelor.”
 - Mărirea salariului, premii.
 - „Să depășească natura de sindicat sovietic.”
 - „Să fie mai aproape de membri, să comunice cu ei, să le ceară opinia.”
 - „Să continue să activeze în binele colectivului.”
 - Protecția social-economică și juridică a membrilor de sindicat.

- „Așteptări multe: îmbunătățirea condițiilor la locul de muncă, în primul rând; atitudine mai bună și respectuoasă față de angajat, mai ales față de cei tineri. În anul 2024, de Anul Nou și de 8 martie, aș vrea să primesc cadou personal (fiecare angajat să primească un cadou aparte). Sindicatul lucrează bine, sunt mulțumită de activitățile corporative.”
- Mai multă implicare și comunicare mai intensă cu membrii de sindicat.
- „Nu știu obligațiile sau serviciile care ar putea fi oferite de sindicate ca să pot avea așteptări.”
- „Nu aștept nimic, cauză fiind lipsa totală a încrederii.” (3 răspunsuri)
- „Să fie corecți cu toți membrii de sindicate.”
- „Să felicite membrii de sindicat cu ocazia zilei de naștere, să felicite de sărbători, să fie premii de revelion, 8 martie și la Paște.”
- „Nu sunt de acord, când se organizează un eveniment și trebuie să rămână un membru al echipei la bibliotecă. Am dori să fim mai valorificați de sărbători (de exemplu: 8 martie, zile de naștere).”
- Mai multe întâlniri corporative și excursii.
- Cât mai multe facilități pentru membri.
- „Să ne ofere foi turistice pentru angajați cu reducere.”
- „Salariatul trebuie să simtă în sindicat o forță care îi apără interesele.”
- „Protejarea drepturilor noastre.” (3 răspunsuri)
- Mai multe activități culturale și distractive.
- „Îmbunătățirea condițiilor de muncă (cel puțin, cu apă potabilă).”
- „Să îi pese de sănătatea angajaților (să ne ofere o zi pentru consultații medicale).”
- Să se implice pentru fiecare angajat: mici cadouri pentru copii de sărbători, foi de odihnă la tabere pentru copii, la sanatoriu pentru angajați.”
- „Poate să fie mai mulți membri de comitet.”
- „Mai multă atenție și informație: de exemplu, despre foi la sanatoriu, tabere etc. (se ține în secret).”
- „Pentru o activitate mai productivă, cotizațiile de membru al sindicatului trebuie revizuite (actualmente sunt prea mici).”
- Susținerea intereselor personalului de bibliotecă.

- „Să ia inițiative.”
- „Tot ce face sindicatul pentru bibliotecari este benefic.”

10. *Ce te-ar motiva să activezi în continuare în cadrul BM „B.P. Hasdeu”?* (Vezi Figura 5)

11. *Ce alte propuneri mai aveți?*

- „Nu am propuneri.” (10 răspunsuri)
- „Sindicatul să fie mai implicat în rezolvarea problemelor angajaților.”
- „Sindicatul să organizeze evenimente sportive la nivel de BM.”
- „Mai multă atenție bibliotecarilor și apărarea lor.”
- „Nu contează, că nu ascultă nimeni.”
- Creativitate.
- „Sindicatul să se implice în negocieri despre schimbarea condițiilor de muncă ale bibliotecarilor.”
- „Să schimbați șeful sindicatelor.”
- „Activează bine.”
- „Cele menționate mai sus de dvs.” (8 răspunsuri)
- „Am propuneri ca Comitetul sindical să organizeze excursii în Castelul Mimi, câmpul cu lavandă, în Cricova, în Orheiul Vechi (când e cald). De Anul Nou și de Crăciun, să organizeze excursii prin România. Aș vrea să primesc foaie de sanatoriu. Să se organizeze tabere de vară cu ieșiri la camping pentru toți bibliotecarii, nu numai pentru șefii de filiale.”
- Îmbunătățirea comunicării cu membrii de sindicat, informarea, raportarea.
- „Aș dori să cunosc drepturile și obligațiile ca membru al sindicatelor.” (8 răspunsuri)
- „Acționați în așa fel, încât apelul la dumneavoastră să fie cu încredere și speranță.”

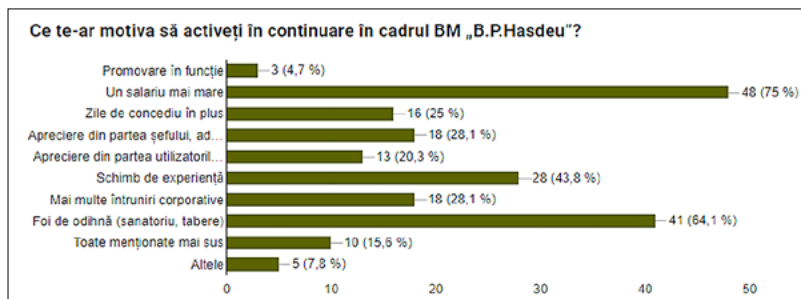

Figura 5

- „Să ne informeze mai mult.”
- „Dorim zile de curățenie oficiale în bibliotecă.”
- Premii bănești la sărbători.
- „Tichete de masă, circulația în transportul public la preț redus.”
- „Când se organizează excursii pentru bibliotecari, ar fi bine să fie zi liberă.”
- „Atitudinea! Diplome la 3 și la 5 ani de activitate! Ziua de naștere – liberă!”
- „Să ne fie apreciată munca.”
- „Să se consulte cu toți membrii de sindicate.”
- „Să organizeze o conferință care să dezbată probleme legate de sindicat.”
- „Puneți problema creșterii salariilor. În biblioteci au rămas puțini angajați tineri care nu vor lucra pentru astfel de salarii.”
- Consultații medicale la locul de muncă (oftalmolog, mamolog etc.).
- „Să se îmbunătățească condițiile fizice în bibliotecă, iar munca în sine să devină mai atractivă, mai interesantă.”
- „Deschidere. Dorința de a împărtăși idei, experiențe.”
- „Mai multe inițiative din partea administrației sindicale în susținerea bibliotecarilor.”
- „Să ia experiența de la alte instituții.”
- „Toate propunerile solicitate mai sus sunt suficiente!”

CZU [021:005]:027.52(478-25)=135.1

CARAVANA TRANSFORMĂRII LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”: DE LA PROBLEME LA SOLUȚII

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul relevă experiența Caravanei Transformării, organizate sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ce a avut drept scop abordarea provocărilor majore ale instituției și identificarea soluțiilor inovatoare. Inițiativa a presupus un proces extins de consultare, realizat prin 14 ședințe organizate între aprilie și noiembrie 2024, care au abordat 21 de subiecte, sub coordonarea echipei manageriale superioare și desfășurate în cadrul filialelor Bibliotecii Municipale. Domeniile vizate au inclus: organizarea și funcționalitatea digitală, administrarea internă și colectarea statistică, managementul colecțiilor, gestionarea serviciilor, interacțiunea cu utilizatorii, promovarea, performanța și evaluare.

Cuvinte-cheie: Caravana Transformării, management, biblioteci publice.

Abstract: The article highlights the experience of the Transformation Caravan, organized under the aegis of the B.P. Hasdeu Municipal Library, aimed at addressing the institution's major challenges and identifying innovative solutions. The initiative involved an extensive consultation process, carried out through 14 meetings held between April and November 2024, covering 21 topics. These were coordinated by the senior management team and took place across the library's branches. The areas addressed included digital organization and functionality, internal administration and data collection, collection management, service coordination, user interaction, promotion, performance, and evaluation.

Keywords: Transformation Caravan, management, public libraries.

Despre ideea Caravanei Transformării

Inițiativa „Caravana Transformării”, desfășurată sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a reprezentat o acțiune strategică menită să identifice soluții inovatoare și să abordeze cele mai stringente provocări ale instituției. Proiectul a fost rezultatul

unui proces amplu de consultare, realizat prin 14 ședințe (organizate în perioada aprilie-noiembrie 2024), în cadrul cărora au fost abordate 21 de subiecte sub coordonarea echipei manageriale superioară: dr. Mariana Harjevschi, Elena Butucel, Tatiana Coșeri și Ludmila Pânzari. În etapa preliminară, managerii intermediari (Ana Chiorescu, Natalia Cauliuc, Lilia Donica, Taisia Foiu, Svetlana Javelea, Viorica Lozinschi, Victor Rusu, Ivan Pilchin, dr. hab. Nelly Țurcan, dr. hab. Elena Ungureanu, Ecaterina Oxiom) au analizat complexitatea provocărilor actuale din rețeaua de 27 de biblioteci publice și au elaborat o agendă orientată spre domeniile pe care le gestionează, spre optimizarea și îmbunătățirea lor. Pentru a facilita dialogul între echipa managerială și personalul bibliotecii, ședințele s-au desfășurat în diverse spații ale bibliotecilor din rețea, acestea fiind deschise pentru consultarea opiniei echipei de bibliotecari.

Subiectele abordate în cadrul Caravanei Transformării au fost structurate pe domenii esențiale, identificate și prioritizate în funcție de necesitatea inovării și creșterii eficienței operaționale (creare de procese, proceduri etc.) în cadrul rețelei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Aceste domenii au inclus:

1. *Organizare și funcționalitate digitală* – au fost vizate aspectele ce țin de digitalizarea bibliotecii și utilizarea eficientă a tehnologiilor;
2. *Administrarea internă și colectarea statistică* – au fost abordate colectarea și sintetizarea eficientă a statisticii, siguranța și respectarea standardelor interne;
3. *Managementul colecțiilor* – a fost pusă în discuție modernizarea colecțiilor oferite utilizatorilor;
4. *Gestionarea serviciilor* – s-a discutat despre diversificarea serviciilor livrate utilizatorilor;
5. *Interacțiunea cu utilizatorii și promovare* – s-a referit la implicarea comunității și la îmbunătățirea imaginii bibliotecii;
6. *Performanță și evaluare* – au fost analizate succesul inițiativelor implementate și stimularea implicării echipei bibliotecii.

În cadrul Zilei de dezvoltare și informare din 20 martie 2024, ce a avut loc la Biblioteca „M. Ciachir”, bibliotecarii au fost anunțați despre formatul de organizare a acestei inițiative. Pe parcursul Caravanei, sesiunile au fost organizate sub forme variate de interacțiune. Fiecare metodologie aleasă a stimulat un dialog activ și

constructiv între participanți. Unele întâlniri au fost structurate sub formă de discuții libere, permițând o exprimare flexibilă a ideilor și un schimb de opinii între membri. Alte sesiuni au adoptat metoda brainstormingului, încurajând generarea rapidă de idei și facilitând identificarea unor soluții inovative. De asemenea, au fost organizate activități ce au presupus lucrul în grupuri mici, ceea ce a permis aprofundarea unor subiecte pentru rezolvarea problemelor. Această diversitate de metode și forme a favorizat comunicarea în cadrul echipei de bibliotecari, stimulând colaborarea, gândirea critică și o mai bună înțelegere a provocărilor și soluțiilor necesare pentru îmbunătățirea activităților din bibliotecile-filiale.

Conceptul și metodologia Caravanei Transformării

Caravana Transformării și-a deschis oficial activitățile pe 11 aprilie 2024, la Biblioteca „Lesia Ukrainka”, marcând începutul acestei inițiative de dezvoltare și îmbunătățire a proceselor, activităților, serviciilor bibliotecii. Evenimentul a reunit bibliotecarii din rețea, care au discutat despre cele mai urgente provocări ale instituției și au propus soluții inovative pentru anul 2024.

În cadrul domeniului *Organizare și funcționalitate digitală*, echipa s-a orientat pe soluționarea problemelor specifice și implementarea inovațiilor tehnologice, punând pe agendă următoarele subiecte: „Repozitoriul instituțional HAPes: contribuții, funcționalități”, „OPAC: utilizare și promovare”, „BiblioCity: rigori și responsabilități”, precum și „Menținerea echipamentului (igiena digitală: responsabilități, atribuții, securitatea datelor etc.)”. Echipa

implicată (Ludmila Pânzari, Tatiana Coșeri, alături de Gabriela Bulduma, Evelina Bocancea și Victor Rusu) a reușit să dialogueze cu angajații, subliniind relevanța și eficiența actuală a platformelor digitale (HAPes, BiblioCity, OPAC), dar și a oferit propuneri pentru îmbunătățirea acestora din perspectiva utilizatorilor. La fel, s-a discutat despre optimizarea contribuțiilor și extinderea funcționalităților acestor resurse pentru a asigura accesul la informația arhivată, precum și interoperabilitatea acestora. A fost abordată nevoia creșterii utilizării OPAC (Catalogul Public Online) și promovării de către bibliotecari a acestuia în rândul utilizatorilor, îmbunătățirea interfeței și a experienței utilizatorului în procesul de căutare. De asemenea, în cadrul ședințelor s-a discutat despre consolidarea cadrului funcțional pentru „igiena digitală”, despre responsabilitățile personalului, atribuțiile legate de întreținerea echipamentului, precum și măsurile de securitate a datelor. Prin acest demers, echipa managerială a reușit să prioritizeze domeniul (circulația documentelor fără „fișe”, creșterea numărului de articole pe BiblioCity, arhiva instituțională fără erori etc.) pentru dezvoltarea funcționalităților digitale ale bibliotecii, asigurând astfel alinierea la cerințele utilizatorilor și la standardele interne ale instituției.

În cadrul domeniului *Administrarea internă și colectarea statistică*, echipa managerială (formată din Tatiana Coșeri, Svetlana Javelea, Taisia Foiu și Larisa Staver) a avut drept scop eficientizarea proceselor interne, creșterea transparenței și asigurarea unui management responsabil al resurselor și datelor: „Colectarea datelor

statistice”, „Cercetarea statistică anuală (activitatea bibliotecilor și completarea Formularului nr. 6-c: corectitudine și responsabilitate)”, „Organizarea și evidența statistică a expozițiilor (tradiționale și virtuale)”, „Transparență și corectitudinea actelor interne și crearea Mapei Bibliotecii”, „Securitatea la locul de muncă”. Acestea au adus schimbări pe următoarele segmente: au fost îmbunătățite unele proceduri standardizate pentru colectarea datelor, astfel încât să fie asigurată corectitudinea și uniformitatea informațiilor în Google Drive (de exemplu: Statistica) din întreaga rețea de biblioteci; au fost ajustate unele procese de colectare a datelor statistice pentru reducerea timpului de procesare și creșterea acurateței, monitorizarea respectării metodologiei de completare a Formularului nr. 6-c (asigurând astfel acuratețea datelor privind activitatea bibliotecilor), efectuarea de controale regulate pentru a verifica starea donațiilor și stabilirea unor proceduri clare pentru inventarierea periodică a bunurilor din bibliotecă și crearea unei Mape instituționale bine definite pentru arhivarea și gestionarea documentelor interne (asigurând accesul facil și organizat la informații, și revizuind periodic actele interne pentru a reflecta schimbările legislative sau procedurale). Prin evaluarea acestor subiecte, s-a urmărit consolidarea unui management eficient și responsabil, capabil să răspundă atât nevoilor operaționale, cât și cerințelor de transparență și integritate instituțională.

În cadrul domeniului *Managementul colecțiilor*, managerii Ludmila Pânzari, Ana Chiorescu, Tatiana Coșeri și Ecaterina Oxiom au pus un accent deosebit pe eficiența organizării resurselor și diversificarea serviciilor pentru a răspunde nevoilor comunității. Subiectele prioritare au fost: „Organizarea colecțiilor și evidența documentelor (intrări noi, donații)”, „Împrumutul electronic la BM”, „Evidența donațiilor (mijloace fixe)”, „Gestionarea bunurilor”. Pe parcursul discuțiilor au fost abordate și propuse următoarelor soluții: donațiile să fie integrate în colecții pe baza unor criterii clare, care să asigure coerența și valoarea lor pentru APL. Acestea trebuie să fie înregistrate în mod transparent, utilizând proceduri pentru o evidență corectă. Circulația documentelor e necesar să fie reglementată prin proceduri clare, adaptate diverselor categorii de utilizatori (elevi, studenți, cercetători etc.). S-a discutat despre utilizarea softurilor și tehnologiilor electronice pentru împrumutul și urmărirea tranzacțiilor documentelor, iar pentru monitorizarea circulației s-a propus posibilități de a urmări

împrumuturile prin intermediul sistemului electronic KOHA. S-a clarificat și procedura ce ține de rezervările și returnările cărților, asigurând transparența și evitarea erorilor.

În cadrul domeniului *Gestionarea serviciilor*, managerii dr. Mariana Harjevschi, Elena Butucel, Natalia Cauliuc și Viorica Lozinschi au acordat o atenție deosebită eficienței în „Organizarea serviciilor de lectură”, „Portofoliul serviciilor și evidența acestora” și „Parteneriate: situația reală și cea care o dorim”, „Norme de protocol în biblioteci”. Totodată, au fost sugerate organizarea de evenimente și activități care să stimuleze interesul pentru lectură, cum ar fi întâlniri cu autori, cluburi de lectură și ateliere tematice. La fel, au fost oferite propuneri concludente pentru dezvoltarea unor servicii flexibile, care să răspundă diferitelor preferințe, inclusiv accesul la resurse electronice, dezvoltarea unui portofoliu de servicii inovatoare (ateliere de dezvoltare personală, cursuri de competențe digitale, programele educaționale pentru toate vârstele și crearea unor campanii de informare care să crească vizibilitatea portofoliului de servicii), inclusiv prin utilizarea parteneriatelor locale. Organizatorii au propus identificarea organizațiilor, instituțiilor și comunităților relevante care pot sprijini biblioteca în atingerea obiectivelor sale, extinderea colaborărilor internaționale, implicarea sectorului privat și consolidarea relațiilor cu organizațiile culturale și educaționale locale. Discuția cu privire la normele de protocol a fost mai atent analizată de angajații BM care au clarificat gestionarea mai eficientă a imaginii în relațiile cu utilizatorii și aplicarea corectă a procedurilor de protocol instituțional. Acest lucru, sperăm, va contribui la crearea unui mediu

mai profesionist și organizat, îmbunătățind imaginea bibliotecii. Prin gestionarea creativă a serviciilor, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în cadrul acestor ședințe, a urmărit să atingă excelența în livrarea serviciilor educaționale (răspunzând astfel nevoilor dinamice ale comunității pe care o deservește), dar și organizarea proceselor de planificare, coordonare, realizare, promovare a serviciilor.

Domeniul *Interacțiunea cu utilizatorii și promovarea* a reflectat angajamentul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de a crea o conexiune puternică cu publicul său prin activități dinamice, promovare strategică și parteneriate eficiente. Subiectele prioritare, abordate de managerii Natalia Cauliuc, Taisia Foiu, Lilia Donică, Ludmila Pânzari și Svetlana Andrițchi, au fost: „Prezentarea conținutului informativ al evenimentelor și raportarea acestora”, „Biblioteca în mass-media (tipărit, video, online): descrierea bibliografică corectă a surselor”, „Site-ul BM”. Au fost oferite diverse propuneri practice: documentarea și raportarea detaliată a evenimentelor, inclusiv descrierea obiectivelor, activităților desfășurate și impactul asupra participanților, dar și utilizarea rețelelor sociale, site-ului web. Aceste rapoarte sunt esențiale pentru evaluarea performanței și pentru promovarea instituției, crearea de materiale informative (comunicate de presă, articole, postări pe rețelele sociale) pentru a disemina rezultatele evenimentelor către publicul larg și partenerii instituționali. În cadrul ședințelor, s-a accentuat nevoia de a publica articole, reportaje și materialele multimedia care să evidențieze activitățile și realizările bibliotecii. Asigurarea unei descrieri bibliografice corecte și uniforme a surselor utilizate în materialele de promovare, în conformitate cu standardele internaționale, pot contribui la creșterea vizibilității prin campanii pe rețelele sociale, partajarea de conținut valoros și crearea de parteneriate media strategice. Prin dezvoltarea acestor direcții, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a propus să îmbunătățească interacțiunea cu utilizatorii, să promoveze eficient activitățile sale și să construiască relații durabile și relevante cu partenerii săi.

În cadrul domeniului *Performanță și evaluare*, a avut loc un dialog esențial în procesul de monitorizare și evaluare a activităților Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Moderată de Tatiana Coșeri, ședința a oferit date concrete pentru luarea deciziilor strategice. O aplicare clară și corectă a indicatorilor este esențială pentru monitorizarea eficientă a activităților. De asemenea, interacțiunea

personalului cu acești indicatori a fost recunoscută ca un factor critic pentru succes. Această temă a fost identificată pentru a aborda percepția negativă asociată uneori evaluării și pentru a transforma acest proces într-o oportunitate de creștere și învățare. Prin acest proces amplu și bine structurat, echipa managerială a reușit să identifice subiectele relevante pentru domeniul în discuție. Rezultatul a fost nu doar crearea unui cadru clar pentru aplicarea indicatorilor și evaluarea performanței, ci și implicarea activă a personalului, consolidând astfel o cultură organizațională bazată pe transparență, colaborare și excelență.

Printre bibliotecile care au găzduit aceste sesiuni de dialog din cadrul Caravanei Transformării menționăm: Biblioteca „Mihail Lomonosov”, Biblioteca Centrală, Biblioteca „Târgoviște”, Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, Biblioteca „Transilvania”, Biblioteca „Maria Drăgan”, Biblioteca „Ițic Mangher”, Biblioteca „Onisifor Ghibu”, Biblioteca „Ovidius”, Biblioteca „Alba Iulia”, Biblioteca „Hristo Botev”. Această angajare a reflectat nu doar diversitatea tipurilor de biblioteci implicate, ci și modul în care fiecare instituție a contribuit cu expertiza sa specifică la dezvoltarea unui dialog constructiv, înfruntând provocările și identificând soluțiile inovative pentru viitorul bibliotecilor-filiale. La fel, acestea au oferit nu doar spațiu pentru desfășurarea evenimentelor, ci și un suport esențial prin implicarea personalului lor în organizarea atelierelor.

În concluzie, putem constata faptul că inițiativa „Caravana Transformării” a fost un proiect inovativ care a permis identificarea și abordarea problemelor majore ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” printr-un proces de consultare extins. Rezultatele inițiativei au oferit soluții valoroase pentru îmbunătățirea diverselor domenii ale instituției, de la digitalizare la managementul colecțiilor și interacțiunea cu utilizatorii.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU [06.051-054.73:027.52(478-25)]=135.1

PROIECTUL „LIBHUB – BIBLIOTECI DESCHISE ȘI INCLUZIVE”

Natalia CIORBA,
șef serviciu, Biblioteca „Mihail Lomonosov”

Rezumat: Proiectul „LibHub – biblioteci deschise și incluzive” a fost implementat de Biblioteca „Mihail Lomonosov” în perioada 2024-2025, oferind servicii adaptate refugiaților din Ucraina și migranților. Activitățile au inclus cursuri de abilități digitale pentru seniori, cursuri de limba română pentru adulți și un club de programare vizuală și robotică pentru copii. Scopul proiectului a fost integrarea socială prin educație, sprijin emoțional și dezvoltare personală. Proiectul a demonstrat capacitatea bibliotecilor de a acționa ca spații de incluziune și sprijin comunitar, oferind modele replicabile de bune practici.

Cuvinte-cheie: incluziune, bibliotecă, migranți, educație, integrare.

Abstract: The project “LibHub – Open and Inclusive Libraries” was implemented by the Mihail Lomonosov Library during 2024-2025, offering tailored services to Ukrainian refugees and migrants. Activities included digital skills training for seniors, Romanian language classes for adults, and a visual programming and robotics club for children. The project aimed to foster social integration through education, emotional support, and personal development. It demonstrated the library’s potential as a space of inclusion and community support, providing a replicable model of best practices for similar institutions.

Keywords: inclusion, library, migrants, education, integration.

În contextul migrației accelerate cauzate de conflictele din regiune și al nevoii tot mai stringente de incluziune socială și digitală, bibliotecile publice își redefinesc rolul în comunitate. Ele nu mai sunt doar centre de informare și lectură, ci veritabile huburi educaționale și sociale, capabile să răspundă prompt și empatic la crizele contemporane. Biblioteca „Mihail Lomonosov” se aliniază acestei viziuni moderne prin participarea activă în proiecte de cooperare internațională, precum „LibHub – biblioteci deschise și incluzive”, oferind refugiaților și migranților servicii adaptate nevoilor lor reale de integrare, învățare și conectare.

În anii 2024-2025, Biblioteca „Mihail Lomonosov” a participat la proiectul „LibHub – biblioteci deschise și incluzive”, axat pe organizarea și implementarea serviciilor orientate către nevoile, interesele și provocările noilor membri ai comunității – refugiații din Ucraina și migranții. Organizatorul proiectului a fost Asociația

Comunitățile Viitorului din România, finanțatorul – Network of European Foundations (NEF) (Rețeaua Fundațiilor Europene), prin European Programme for Integration and Migration (EPIM) (Programul European pentru Integrare și Migrație).

Scopul principal al acestui proiect a fost elaborarea unor programe pentru biblioteci care să sprijine integrarea și adaptarea noilor membri ai comunității. Acest lucru a facilitat o mai bună înțelegere între culturi. Programele dezvoltate de Asociație au avut scopul de a ajuta oamenii să-și dezvolte competențele în trei domenii-cheie: *competențe digitale*, *competențe lingvistice*, *competențe de organizare comunitară*.

La acest proiect au participat 10 bibliotecari locali din România și Republica Moldova, instruiți în cadrul inițiativei, care au organizat servicii și programe pentru peste 200 de beneficiari finali – migranți și refugiați din Ucraina.

Pentru desfășurarea proiectului, fiecare bibliotecă a primit un kit de programe, format din resurse educaționale tematice, cărți bilingve pentru copii (în limba ucraineană și română), seturi de câte 4 tablete și kituri de robotică (Ardulino).

Din partea Bibliotecii „Mihail Lomonosov”, la acest proiect au participat Natalia Ciorba și Carolina Petrova. Biblioteca „Mihail Lomonosov” a conceput și implementat, în cadrul proiectului, trei servicii dedicate acestei categorii de utilizatori:

1. *Cursuri de abilități digitale pentru seniori* (utilizarea dispozitivelor mobile);
2. *Cursuri de limba română pentru adulți*;
3. *Introducere în programarea vizuală și robotică pentru copii*.

Cursuri de abilități digitale pentru seniori

Scopul serviciului: îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice, în special a refugiaților, prin facilitarea accesului și utilizării tehnologiilor digitale în viața de zi cu zi.

Obiectivele serviciului: a) dezvoltarea capacității de a accesa și utiliza în mod autonom, eficient și sigur serviciile online esențiale (de exemplu: servicii publice, plăți, informații utile); b) facilitarea comunicării cu membrii familiei și prietenii aflați în străinătate, prin utilizarea aplicațiilor moderne de comunicare (WhatsApp, Viber etc.); c) consolidarea siguranței în mediul online și prevenirea fraudelor digitale; d) formarea abilităților de orientare în spațiul urban prin utilizarea aplicațiilor de tip hărți (online și offline)

pentru identificarea rutelor, adreselor, serviciilor publice, punctelor de interes și atracțiilor turistice din orașul Chișinău.

Utilizatorii seniori care au participat la cursurile de utilizare a dispozitivelor mobile, organizate în cadrul proiectului LibHub, au dobândit competențe digitale esențiale pentru folosirea aplicațiilor mobile. Într-o atmosferă prietenoasă și adaptată nevoilor, aceștia au învățat să folosească tehnologia pentru comunicare, accesarea informației, gestionarea activităților cotidiene și orientarea în spațiul digital.

Competențele dobândite de participanți în cadrul cursului de abilități digitale

Participanții au fost inițiați în utilizarea de bază a smartphone-urilor și tabletelor. Au învățat să pornească și să oprească dispozitivele, să regleze volumul, să selecteze limba interfeței, să se conecteze la rețelele WiFi și să personalizeze setările ecranului. De asemenea, au fost instruiți în metode de protejare a dispozitivelor prin parolă și blocare.

Un accent important a fost pus pe funcțiile utile ale telefonului, precum crearea de mementouri și evenimente în calendar, utilizarea cronometrului și alarmei, accesarea calculatorului și a reportofonului, precum și optimizarea memoriei interne.

În ceea ce privește gestionarea fotografiilor, cursanții au învățat să folosească camera pentru realizarea de fotografii și videoclipuri, să ajusteze setările camerei (selfie, temporizator, blitz, unghi

de captură), să creeze albume, să recupereze pozele șterse și să editeze imaginile.

Au fost abordate și aplicațiile pentru comunicare și informare. Participanții au folosit aplicații precum Viber sau WhatsApp pentru a trimite mesaje, fotografii și videoclipuri, precum și pentru a configura profilul și setările de confidențialitate.

O altă componentă importantă a cursului a fost utilizarea hărților și aplicațiilor de navigare, atât online, cât și offline. Aceștia au învățat să planifice rute cu aplicația EasyWay (pentru transportul public), să creeze trasee cu schimbări de mijloace de transport, să utilizeze *Maps.me* în modul offline și să salveze ori să gestioneze locații relevante.

În ceea ce privește accesul la internet, participanții au fost ghidați în căutarea sigură și eficientă a informațiilor online. Au explorat platforme pentru vizionarea de filme, citirea de cărți și realizarea de cumpărături online, precum și modalități de salvare a site-urilor utile direct pe ecranul principal al telefonului.

La final, cursul a inclus o introducere în inteligența artificială și aplicațiile educaționale. Participanții au descoperit cum pot folosi ChatGPT pentru a primi răspunsuri și asistență digitală, au explorat aplicații educaționale pentru învățarea limbii române disponibile în Google Play, au utilizat YouTube pentru accesarea de conținut educațional și recreativ, precum și pentru crearea de liste de redare personalizate.

Rezultatele instruirii

Pe parcursul a 20 de sesiuni, cei 11 participanți nu doar că au învățat să utilizeze tehnologia digitală, ci și-au dezvoltat încrederea în propriile abilități. La finalul cursului, fiecare participant a primit un certificat de participare, ca recunoaștere a efortului depus și a progresului realizat.

Proiectul LibHub a demonstrat că tehnologia este accesibilă la orice vârstă. Pentru seniori, aceasta a devenit un instrument de integrare socială, de menținere a legăturii cu cei dragi și de gestionare eficientă a activităților cotidiene.

Utilizatorii noștri au apreciat în mod deosebit competențele dobândite în utilizarea smartphone-ului, iar feedbackul primit a evidențiat eficiența și relevanța cursurilor oferite:

- *Liubov Ahrâzkova*: „Mulțumesc Bibliotecii «M.V. Lomonosov» pentru cursurile de utilizare a telefonului mobil. Aici

am învățat să folosim Viber și WhatsApp, ceea ce ne permite să comunicăm gratuit cu prietenii din întreaga lume, inclusiv prin apeluri video. Am învățat să căutăm informații pe internet și să folosim hărți pentru a ne orienta și a planifica rute de transport. La vârsta noastră nu e ușor să învățăm, dar îi mulțumim profesorului pentru răbdare și tact”;

- *Elena Razumnaia*: „M-a ajutat să merg cu mai mult curaj înainte! Să aflu mai multe, să comunic. În prezent, acesta este unul dintre cele mai importante mijloace de comunicare – fără el ești ca și cum ai fi surd și orb. Acum pot folosi telefonul fără teamă și fără să mai alerg la service. Mulțumesc mult Nataliei pentru răbdare și pentru modul clar și accesibil în care a explicat utilizarea smartphone-ului!”;
- *Larisa Veselova*: „Mulțumiri mari organizatorilor cursului de utilizare a telefonului mobil. Doamna profesoară Natalia Ciorba a explicat toate temele clar și captivant. Totul este extrem de actual în era noastră digitală. ChatGPT mă ajută foarte mult în prezent și sunt fericită că pot folosi acest instrument”.

Cursuri de limba română pentru adulți

Scopul serviciului: facilitarea integrării sociale și culturale a refugiaților și migranților prin dezvoltarea unui vocabular de bază necesar comunicării eficiente în limba română.

Obiectivele serviciului: a) dezvoltarea abilităților fundamentale de comunicare orală în limba română, adaptate situațiilor cotidiene; b) familiarizarea cursanților cu elemente esențiale ale culturii și civilizației românești, prin activități interactive de

comunicare; c) încurajarea participării active la viața comunității prin înțelegerea și utilizarea expresiilor uzuale din limba română.

Cursurile de limba română au fost susținute de voluntara bibliotecii și profesoara cu experiență Lidia Savina, absolventă a cursurilor organizate de Casa Limbii Române „Nichita Stănescu” din Chișinău. În anul 2019, ea a fondat în cadrul bibliotecii Clubul Iubitorilor Limbii Române, unde îi sprijină pe adulți să învețe româna de la zero, într-un mod prietenos și accesibil. Cu răbdare, pasiune și claritate, fiecare lecție s-a transformat într-o experiență vie și încurajatoare.

Întâlnirile au avut loc săptămânal și s-au adresat începătorilor. Cele mai multe participante au fost femei tinere, mame ale unor copii de vârstă școlară, care au putut lua parte la cursuri în timpul dimineții. În ciuda provocărilor personale sau de organizare, zece participante s-au implicat cu seriozitate și au făcut progrese vizibile în învățarea limbii române.

Încă de la primele întâlniri a devenit clar că, pentru majoritatea cursantelor, nivelul de cunoaștere a limbii române era practic zero. Astfel, programul de învățare a fost adaptat: materialele oferite de platforma Asociației au fost utilizate ca suport teoretic, iar în cadrul lecțiilor s-a pus accent pe gramatică, exerciții practice și conversație. Temele abordate au variat de la alfabet și gramatică de bază până la conversații despre viața cotidiană, mersul la piață, vizitele la medic sau orientarea în oraș.

Un aspect deosebit de valoros l-a reprezentat feedbackul sincer oferit de cursante. Iată câteva dintre impresii:

- *Oksana*: „Îmi place foarte mult, dar trebuie să recunosc că informația este complexă și uneori mă copleșește. Totuși, apreciez tot ce am învățat până acum și sper să înțeleg mai mult pe viitor”;
- *Olya*: „Mă bucur că am găsit grupul «Limba română pentru începători»! Este un loc minunat pentru cei care vor să învețe româna. Grupul este prietenos, materialele sunt utile, iar atmosfera este una de sprijin”;
- *Larisa*: „Am învățat multe despre utilizarea dativului și acuzativului în limba română și sunt foarte mulțumită de explicațiile clare. Exercițiile au fost foarte utile și mă simt mult mai încrezătoare acum”;
- *Oksana*: „Aceste cursuri sunt exact ceea ce aveam nevoie! Să înveți limba română de la zero nu e ușor, dar Lidia explică

clar și cu răbdare. Fiecare lecție mă face să mă simt mai sigură”;

- *Olya*: „Învățarea unei limbi noi nu este ușoară, dar aceste cursuri sunt foarte bine structurate. Îmi place că exersăm și gramatica, și conversația. Deja încep să înțeleg mai bine ce aud pe stradă sau în magazin”.

Aceste mesaje reflectă nu doar efortul depus de fiecare cursantă, ci și încrederea crescută în propriile capacități. Feedbackul lor sincer confirmă că, dincolo de dificultăți, învățarea limbii române poate deveni o experiență plină de sens, mai ales atunci când este susținută de o comunitate empatică și de o abordare pedagogică răbdătoare și clară. Fiecare progres contează, iar fiecare voce încurajează să mergem mai departe.

Clubul de programarea vizuală și robotică pentru copii

Scopul serviciului: facilitarea inițierii copiilor în domeniul proiectării și programării prin realizarea de modele interactive simple și operarea acestora cu ajutorul unor aplicații informatice accesibile.

Obiectivul serviciului: consolidarea noțiunilor fundamentale de programare și robotică în rândul copiilor refugiați, concomitent cu familiarizarea acestora cu elemente ale civilizației și culturii române, prin intermediul tururilor virtuale și al platformelor digitale educaționale.

Activitățile desfășurate în cadrul clubului de programare și robotică pentru copii

Sub îndrumarea bibliotecarului, copiii au explorat platforma educațională digitală *code.org*, care le-a oferit posibilitatea de a crea programe interactive prin utilizarea blocurilor vizuale intuitive. Participanții au desenat, au rezolvat niveluri interactive în jocul *Minecraft* și au învățat să controleze mișcarea personajelor pe ecran, dezvoltând efecte grafice spectaculoase. Astfel, tinerii au făcut primii pași în programare într-un mod accesibil și captivant.

Un alt domeniu important de activitate al Clubului a fost robotica. Copiii au lucrat cu setul educațional „Znatok”, un instrument eficient de sprijin pentru începători în domeniul ingineriei. De asemenea, ei au fost introduși în universul roboticii prin utilizarea platformei *Arduino*. Participanții au învățat cum funcționează motoarele, senzorii și alte componente electronice, reușind să rezolve sarcini ingineresti de bază și să realizeze proiecte proprii.

Bucuria a fost deplină atunci când au observat cum modelele lor prind viață – luminând, emițând sunete sau clipind.

Activitățile ludice au reprezentat o componentă esențială a clubului, contribuind la învățare prin joc. Copiii au desenat silueta unei păsări, urmând un algoritm simplu, utilizat frecvent în școli sub forma dicteului grafic. În jocul „Robotul și Căpitanul”, au trasat traseul unui robot către stația de încărcare, programându-l cu ajutorul primelor noțiuni de codificare. De asemenea, au participat la un *quest* cu provocări logice: descifrarea unui mesaj în cod binar, rezolvarea unor probleme de logică și aplicarea unui algoritm numit „Căsuța”.

Am organizat și o lecție specială de „Programare fără calculator”, în care nu au fost utilizate dispozitive electronice. Prin jocuri precum „Simon spune...”, copiii au înțeles că un calculator execută doar comenzi clare și precise. Au fost familiarizați cu structura logică „Dacă – Atunci – Altfel”, jucând rolul unui calculator care răspunde în funcție de condițiile primite. În plus, au aflat ce este o parolă, cum poate fi compromisă, care sunt măsurile de securitate precum autentificarea în doi pași, și-au creat propriile parole criptate, folosind tehnici asociative.

Cu ocazia Zilei Siguranței pe Internet, copiii au participat la activități educative menite să promoveze comportamentul responsabil în mediul online. Prin jocuri și animații, au fost introduși în concepte esențiale precum „eticheta digitală”, „phishing”, „cyberbullying”, „fraude online”, precum și modalități de comunicare sigură pe rețelele sociale și aplicații de mesagerie. Activitățile s-au încheiat cu un test interactiv animat, care a evaluat cunoștințele dobândite într-un mod distractiv și atractiv.

Elemente de cultură civică au fost integrate în programul clubului, contribuind la formarea unei viziuni mai largi asupra societății. În ajunul Anului Nou, copiii au participat la o excursie virtuală prin Chișinău, utilizând platforma *map.md*, „plimbându-se” pe străzile capitalei și asistând la aprinderea bradului festiv. Totodată, au descoperit tradițiile și obiceiurile Moldovei, oferindu-și măști-șoare cu ocazia venirii primăverii.

Clubul de programare vizuală și robotică organizat de Biblioteca „Mihail Lomonosov” a avut un impact pozitiv nu doar asupra copiilor participanți, ci și asupra familiilor acestora:

- *Irina Fatieva (nepotul Pavel, 10 ani)*: „Nepotul meu este pasionat de calculatoare de mult timp, așa că am decis să-l

înscriu la clubul de programare vizuală organizat de bibliotecă. A fost o decizie excelentă! Copilul a învățat să construiască algoritmi simpli și chiar să creeze primele sale jocuri. Lecțiile se desfășoară într-o atmosferă prietenoasă, iar materialul este prezentat într-un mod accesibil și captivant”;

- *Natalia Șelepun (fiul Alexandr, 9 ani)*: „Sunt extrem de mulțumită de experiența copilului meu la clubul de programare vizuală și robotică organizat de bibliotecă. Am observat o creștere semnificativă a interesului său pentru tehnologie și o dezvoltare remarcabilă a abilităților de rezolvare a problemelor. Atmosfera este una de învățare activă și colaborativă”;
- *Aliona Travkina (fiul Serghei, 9 ani)*: „Clubul de programare vizuală și robotică de la bibliotecă a fost o adevărată descoperire pentru fiul meu. Inițial, eram sceptică, dar am fost rapid impresionată de profesionalismul și entuziasmul bibliotecarei. Fiul meu a învățat să gândească logic, să-și exprime ideile într-un mod creativ și să lucreze în echipă. Proiectele pe care le-au realizat sunt impresionante și ne-au arătat cât de mult pot învăța copiii atunci când sunt expuși la medii de învățare stimulatoare”.

Mărturiile părinților confirmă relevanța și eficiența activităților desfășurate în cadrul clubului, evidențiind rolul bibliotecii ca spațiu de educație alternativă, creativitate și incluziune. Clubul nu doar că dezvoltă competențe digitale de bază, ci contribuie activ la formarea unor copii curioși, încrezători și pregătiți pentru provocările viitorului.

Concluzie

Proiectul „LibHub – biblioteci deschise și incluzive” a confirmat potențialul uriaș al bibliotecilor de a funcționa ca spații democratice de învățare, susținere și incluziune. Activitățile derulate la Biblioteca „Mihail Lomonosov” au demonstrat că, prin servicii educaționale adaptate și o abordare umană, bibliotecarii pot contribui esențial la integrarea migranților și refugiaților, dezvoltând totodată coeziunea socială la nivel local. Proiectul oferă un model replicabil de bune practici pentru alte instituții de profil, iar experiența acumulată va fi valorificată în dezvoltarea unor servicii sustenabile și pe termen lung. Într-o societate în continuă schimbare, biblioteca rămâne un reper de stabilitate, deschidere și solidaritate.

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

CZU 821.135.1.09(0.072)=135.1

30 DE ANI DE APROPIERE DE HASDEU
B.P. Hasdeu. Scrieri. Vol. 1-21,
Ed. Știința (1993-2023)

Dr. hab. Elena UNGUREANU,
șef, Secția studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”

Rezumat: Proiectul editorial „B.P. Hasdeu. Scrieri” (21 vol., 1993-2023), apărut grație parteneriatului dintre Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Editura Știința, constituie o realizare de anvergură, unică în spațiul românesc. Conceput inițial în 16 volume, proiectul a fost extins pentru a reflecta complexitatea operei lui Hasdeu – poet, prozator, dramaturg, istoric, lingvist, publicist și folclorist. Seria oferă o sinteză enciclopedică a contribuțiilor sale în multiple domenii: literatură, lingvistică, istorie națională. Aparatul critic amplu și studiile introductive susțin valoarea academică a ediției. Prin această colecție, Hasdeu este consacrat drept spirit fondator al culturii române.

Cuvinte-cheie: Hasdeu, ediție critică, colecția „Moștenire”, cultura română, Biblioteca Municipală.

Abstract: The editorial project “B.P. Hasdeu. Writings” (21 volumes, 1993-2023), published through a partnership between the B.P. Hasdeu Municipal Library and Știința Publishing House, represents a landmark achievement, unique in the Romanian cultural space. Initially conceived as a 16-volume series, the project was expanded to reflect the complexity of Hasdeu’s work as poet, prose writer, playwright, historian, linguist, journalist, and folklorist. The series offers an encyclopedic synthesis of his contributions in multiple fields: literature, linguistics, and national history. The extensive critical apparatus and introductory studies enhance the academic value of the edition. Through this collection, Hasdeu is affirmed as a foundational figure of Romanian culture.

Keywords: Hasdeu, critical edition, „Moștenire” collection, Romanian culture, B.P. Hasdeu Municipal Library.

Cele 21 de volume care poartă numele B.P. Hasdeu pe ele, reprezentându-i opera, au apărut de-a lungul a 3 decenii grație parteneriatului dintre Editura Știința și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Dacă, la început, se preconiza să fie destinat publicului

din Republica Moldova, ulterior s-a dovedit a fi un proiect unic în tot spațiul românesc. Proiectul inițial, demarat în 1993, prevedea apariția a 16 volume, iar vol. 16 trebuia să se încheie cu corespondența și bibliografia analitică la viața și opera lui B.P. Hasdeu. Trebuie să menționăm că începând cu vol. 5 proiectul editorial nu a mai coincis cu ceea ce se preconiza de la bun început, iar vol. 16 (publicat în 2012) abia dacă ajunsese la publicistica politică (p. 411-415), ceea ce indica clar o posibilă extensie a proiectului. Actualmente, întreaga serie de volume a apărut cronologic după cum urmează: Vol. 1 – *Poezii*; Vol. 2 – *Proză*; Vol. 3 – *Dramaturgie*; Vol. 4 – *Studii și articole literare, filosofice și culturale*; Vol. 5 – *Folcloristică*; Vol. 6-7 – *Scrieri istorice*; Vol. 8 – *Istoria critică a românilor*; Vol. 9 – *Studii de lingvistică și filologie*; Vol. 10-11 – *Cuvente din bătrâni*; *Cărțile populare ale românilor în secolul XVI*; Vol. 12-14 – *Etymologicum Magnum Romaniae*; Vol. 15-17 – *Publicistica politică*; Vol. 18 – *Folclor literar (1). Folclor tradițional în versuri*; Vol. 19 – *Folclor literar (2). Proza populară*; Vol. 20-21 – *Arhiva istorică a României*.

Hasdeu înseamnă, în multe domenii, începutul: bibliotecă, literatură, teatru, folclor, etimologie, istorie, arhivă, lingvistică sau studiu al limbii. Mare înaintaș al culturii române, basarabean român, Hasdeu, cum se poate vedea din titlurile de mai sus, a fost un om cât o academie. Datorită impunătoarei sale opere (care încă nu a fost publicată integral), Hasdeu face parte din galeria spiritelor enciclopedice ilustre ale neamului românesc, printre care se numără Dimitrie Cantemir, Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Iorga, George Călinescu și, l-am adăuga aici pe Eugeniu Coșeriu, care s-a manifestat în știința limbajului un secol mai târziu (începând cu anii 50 ai secolului trecut).

Hasdeu s-a născut la o margine de românitățe – în Basarabia pe atunci rusească (1838), în Cristinești (jud. Hotin), dar la maturitate a promovat românismul mai ceva ca cei din regat. Tatăl său, Alexandru Hájdeu, publica, la 1830, într-o revistă rusească moscovită – *Vestnik Evropî* – articole despre scopul poeziei/filosofiei. Orașul Harkov (sau Harkiv, cum este denumit la ora actuală, în ucraineană) este considerat orașul studenției lui Hasdeu. Deși nu a finalizat studiile, a făcut 2 ani de universitate, ca și tatăl său. Studiile într-un mediu străin i-au arătat adevărata dimensiune a limbii române, comparativismul fiind absolut necesar pentru descrierea limbilor.

„Ce hrană delicioasă pentru inteligență!”, spunea încântat George Călinescu cu referire la opera hasdeiană. Ne și temem să adăugăm la cuvântul *inteligentă* din acest citat cuvântul... *artificială*, căci ne înfioară gândul la ce-ar putea face cea din urmă cu patrimoniul textual, care ar trebui să rămână intangibil.

Nu e deloc inutil să amintim aici că Academia Română a fost înființată în 1866, adică cu 200 de ani mai târziu decât Academia Franceză (1666). După ce tatăl său, Alexandru Hâjdeu, pune bazele și devine fondator al Academiei Române, iar în 1877 Hasdeu devine și el membru al Academiei Române, a simțit o datorie uriașă în fața părintelui său și în fața națiunii, ca reprezentant de elită al ei. În acest context, amintim că, la fel ca și în cazul celei franceze, principala funcțiune a Academiei era, de la bun început, grija pentru a da reguli sigure limbii și a o face pură, elocventă, aptă să trateze despre arte și științe. Cu o asemenea misiune a instituției pe care o reprezenta, Hasdeu nu putea decât să se angajeze în slujba ei cu o dăruire pe care puțini au avut-o în cadrul Academiei. Întreaga sa operă e o demonstrație vie a angajamentului total, cu sacrificiu – pentru propășire și pentru neuitare.

Mai jos trecem în revistă, sumar, toate cele 21 de volume apărute în colecția „Moștenire” a Editurii Știința. Cu excepția prezentării de pe site-ul editurii, nu s-a făcut până în prezent o sinteză a întregii colecții Hasdeu. O scurtă încercare arată atât grandoearea proiectului, cât și munca enormă care stă în spatele acestor prețioase apariții editoriale. Toate volumele beneficiază și de aparat critic, prin ample studii introductive elaborate de Stancu Ilin, Ionel Opreșan, Grigore Brâncuș, George Mihăilă.

VOL. 1: POEZIA cuprinde integral creația poetică din volumele antume *Poezii* (1873) și *Sarcasm și ideal* (1897), la care se adaugă toate poeziile din periodicele vremii, plus versuri în limba rusă, versiunea lor românească, precum și traduceri. Poezia lui Hasdeu, considerată modestă, minoră chiar, s-a ales, în istoria literaturii, cu calificativul de „poezie dură” și e de ajuns să amintim câteva titluri: *Bradul*, *Complotul bubei*, *La casa de nebuni*, *Odă la ciocoi*. Ne mulțumim cu un singur citat din poezia *Viersul*: „O poezie neagră, o poezie dură,/ O poezie de granit,/ Mișcată de teroare și palpitând de ură,/ Ca vocea răgușită pe patul de tortură/ Când o silabă spune un chin nemărginit” [1, p. 69]. Volumul I cuprinde un amplu Tabel cronologic (pp. 33-50), semnat de I. Opreșan, care reflectă întreaga viață și activitate a distinsului savant și om de cultură.

Vol. 2: **PROZA ARTISTICĂ**, despre care critica literară afirmă că reprezintă partea cea mai rezistentă a operei beletristice a lui B.P. Hasdeu, înglobează:

Romane, nuvele, povestiri: *Micuța, Duda Mamuca și Ursita* (reținem doar cele mai frecventate titluri);

Proză istoriografică: *Ioan Vodă cel Cumplit (1572-1574), Desțărarea lui Petru Vodă Rareș și Domnița Elena*.

Pasiunea pentru istorie și forma literaturizată a istoriei B.P. Hasdeu și-o explica astfel: „Sculptorul, pictorul, arhitectul sunt numai artiști: ei lasă vulgului sarcina proviziunii. Istoricul, din contra, el singur strânge, singur scoate piatră, țese pânză, taie scândură, fierbe culori; și apoi tot el singur sculpă, edifică, pingea! De aceea sunt destui sculptori, destui arhitecți, destui pictori; de aceea sunt prea puțini istorici” [2, p. 199].

III. Pagini umoristice, foiletoane, pamflete, din care reținem următorul fragment (pe care îl găsim deosebit de actual) din pamfletul *Consiliul Superior poreclit în glumă „de instrucțiune publică”*: „Membrii actuali se pot clasa în trei categorii: adevă *ofensivi*, *inofensivi* și *simpli*. (...) Membrii *simpli*: (...) carele numai gândește (să nu citiți cumva nu mai gândește) (...); membri *inofensivi*: (...) care vecinic lipsește (...); membri *ofensivi*: (...), care merită u n p a r... un paragraf special!” [2, p. 423].

IV. Caleidoscop satiric: fiind un spirit efervescent, B.P. Hasdeu s-a confruntat deschis cu Titu Maiorescu, Mihail Kogălniceanu ș.a.

V. Memorialistică: reținem *Cugetări testamentare* și tânguiri prilejuite de moartea prematură a fiicei.

VI. Traduceri: pe lângă altele, *Domnia Arnăutului* de Alexandru Petriceicu Hasdeu, având următoarea prefață: „Publicând una din cele mai frumoase bucăți literare ale părintelui meu, rămasă până acum inedită, îmi fac datoria de fiu și mai cu seamă de român” [2, p. 526].

VII. Addenda: Jurnalul *Zapiski gusarskogo iunkera și Impresii din armată* (trad. în limba română de Vladimir Beșleagă) ș.a.

Pe lângă cele 2 instituții partenere, vol. 2 e singurul apărut și cu contribuția Editurii Fundației Culturale Române din București.

Vol. 3: DRAMATURGIE se remarcă prin câteva opere literare. *Răzvan și Vidra* (vestita dramă în versuri despre un țigan ajuns pe tronul Moldovei și o soție ambițioasă, arătând cât de prăpăstioasă poate fi de fapt lupta pentru putere). Mircea Eliade spunea despre această dramă: „Niciun alt scriitor român n-a descris mai

înfierbântat «setea nesățioasă de a fi tot mai mare și mai mare»». Urmează *Trei crai de la răsărit*, o comedie de moravuri, care ridiculizează adepții curentului latinist de la acea vreme), drama *Răposatul postelnic* și schița dramatică *Femeia* (despre frumoasa Domnița Ruxandra, fiica domnitorului Vasile Lupu, căsătorită cu Timuș Hmelnițki, reconstituind literar povestea ei de viață extrem de tragică și faptul cât de dureroasă poate fi o căsnicie ridicată la nivelul relației dintre țări). Volumul mai cuprinde 7 scenete și dialoguri, dar și o Addenda cu vodevilul *Trei miri și trei mirese* (versiunea în limba rusă și în limba română) [3].

Vol. 4: STUDII ȘI ARTICOLE LITERARE, FILOSOFICE ȘI CULTURALE cuprinde cca 90 de studii selectate din volume și din periodice: *Lumina*, *Aghiuță*, *Satyrul*, *Traian*, *Columna lui Traian*, *Revista nouă*) sau în alte reviste ale vremii: *Românul*, *Ordinea*, *Trompeta Carpaților*, *Familia*, *Analele AR*, *Cuvântul*. Ne-au reținut atenția, desigur, celebrul *Necrolog* scris la moartea lui Eminescu: „El va muri, deși a murit nebun, vor muri însă, pentru vecie, nenumărații înțelepți, cari au lăsat, lasă și vor lăsa totdeauna să înnebunească un Eminescu” (p. 267). Dar și necrologul la moartea lui I.H. Rădulescu sau discursul lui Hasdeu *Centenarul lui Heliade*, rostit în ședința solemnă a Academiei Române în 1902. *Mișcarea literelor în Iași* [4, pp. 273-314] ne-a dus cu gândul... la Mișcarea literelor în Chișinău, care merită să fie citită la o întrunire a Programului „Chișinăul citește”. Toate fiind modele de luare de atitudine: mai dure sau mai finuțe, discursurile lui Hasdeu au avut întotdeauna personalitate. „Părintele unei literaturi este părintele unei națiuni”, spunea B.P. Hasdeu. Mai poate fi pusă astfel azi problema?

Vol. 5: FOLCLORISTICĂ, domeniu în care Hasdeu a fost un titan cunoscător al culturii populare, un creator de școală. Prefațatorul volumului, I. Oprișan, avea să remarce următoarele: „Conturată în umbra istoriei și a filologiei, cu care se întrepătrunde până la un punct – pe care le sprijină și de care e sprijinită spre a ajunge la adevăr –, folcloristica (în care încadrăm și deschiderile către etnografie, drept cutumiar, mitologie) devine, în anii de maturitate ai autorului, un domeniu distinct, impus ca atare culturii române” [5, p. 5]. Volumul se împarte în: I. **Drept cutumiar** – normă de drept consfințită printr-o practică îndelungată, datini și obiceiuri, și II. **Folcloristică**, cuprinzând studii în limba rusă (despre Baba Dochia, Zeița-Mumă ș.a.), studii în limba română (despre cântecele de cătănie-ostășești, frunza verde, termenii păstorești,

descânțe, cântecele poporane, doina românească; expresii și zicale creștine de genul *Nu e în toate zilele Păștile*, basmul (cu personaje precum Statu-Palmă-Barbă-Cot; Balaurul, Dracul și Zmeul), strigăturile, horele, colindele.

Vol. 6-7: SCRIERI ISTORICE. Constatând lipsa unei istorii științifice a României, care să fie scrisă de români, a scris el una – vreme de 4 decenii (1858-1898) (acest fapt îl arată articolele din volume și din periodice). În volumul 6 sunt publicate mai multe documente din Arhiva Istorică a României. B.P. Hasdeu își imaginea istoricul ca pe „un uvrier și un artist totodată”, chiar el fiind un „arhitect” al istoriei române. Într-un anumit sens, se mai poate adăuga că Hasdeu este un precursor al Internetului, atunci când citim în prefața volumului 6: „Frumoasă și grea ar fi întreprinderea de a aduna la un loc autorii, cari au scris în diferite țări, în diferite timpuri și în diferite limbi, mai mult sau mai puțin, asupra istoriei române; de a-i analiza, de a le arăta valoarea, de a face, ca să zic așa, o statistică a materiei cuprinse în operele lor!” [6, p. 18]. Volumul conține, de asemenea, aspecte privind *Istoria toleranței religioase în România* (religia românului: creștin, ortodox, catolic, protestant sau mahomedan) [6, pp. 47-95], un studiu istoric dedicat *Originilor Craiovei. 1230-1400. Biserica Sf. Dumitru. O tradițiune olteană și o tradițiune bănățeană* [6, pp. 99-151], precum și o amplă lucrare istorică: *Negru-Vodă: I. Literatura înainte de „Istoria critică a românilor”* (Cantemir, Samuil Micu, Șincai – Laurian ș.a.); *II. Literatura după „Istoria critică a românilor”* (A. Xenopol, I. Pușcariu, Gr. Tocilescu, V.A. Urechia, D. Onciul ș.a.); *III. Întemeierea Țării Românești* (care poate constitui, cu siguranță, material didactic și ilustrativ pentru facultățile de istorie); *Cronica Basarabilor dintre 1230 și 1380.*

În vol. 7 găsim numeroase cercetări aplicate, gen o carte de giudecată, însemnarii, o tocmală, o carte domnească, o țidulă, un zăpis, o adeverință, un pomelnic al domnilor Moldovei, un raport (raport), un uric, un document, o poruncă, incunabule, o notiță, alte urice, un apendice, un conspect, facsimile, comentariu... – toate indicând interesul lui Hasdeu atât pentru detaliu, amănunt, dovadă incontestabilă, cât și pentru istorii ample, contextualizate. Tot aici se găsește bine-cunoscuta cercetare aplicată substratului dacic: *Pierit-au dacii* [7, pp. 133-154], după un lung excurs doct, încheiat cu concluzia: „Voi să dovedesc că naționalitatea noastră

s-a format din câteva elemente, din care niciunul n-a fost predominant” [7, p. 153].

Vol. 8: *ISTORIA CRITICĂ A ROMÂNILOR*, cuprinde, de fapt, 2 volume:

Vol. I e alcătuit din 3 studii (**Studiul I:** „Întinderea teritorială” (de la Muntenia până la Marea Neagră)); **Studiul II:** „Nomenclatura”, unde găsim informații privind etimologia numelui *vlah*, chestiunea „Basarabiei”, spațiul numit Arabia de la Dunăre, originea mai multor monastiri (Tismana, Cozia, Câmpulung) etc.; **Studiul III:** „Acțiunea naturii asupra omului” – un parcurs de la antichitate până la „Epoca formațiunii limbii române”.

Vol. II, reluând titlul studiului din volumul anterior, se numește „*Reacțiunea naturii asupra omului*”. Hasdeu oferă priviri de ansamblu peste epoci. Ideea de bază: nu oricine poate răzbate în lumea asta: „Oriunde civilizațiunea a reușit să prinză rădăcină, a trebuit în curs de mii de ani să lucreze unul după altul sutimi de popoare, până ce la urma urmelor cel mai nou din ele să se poată bucura de stratificata muncă a tuturor predecesorilor săi” [8, pp. 532-533].

Vol. 9: *STUDII DE LINGVISTICĂ ȘI FILOLOGIE* este prefațat de un studiu introductiv semnat de filologul Grigore Brâncuș [9, pp. 5-38], care îi recunoaște unicitatea ca om de cultură: „Hasdeu este unic în știința noastră. Nimeni nu a folosit ca el pretextul cuvântului pentru a atrage în câmpul cercetării un număr atât de mare de discipline” [*ibidem*, p. 37]. Volumul se remarcă prin vastitate, argumentare și ilustrare copioasă. Se spune că a operat și cu multe erori și interpretări fanteziste, dar toate greșelile lui Hasdeu sunt nu doar fermecătoare, ci și incitante. Cunoscător al multor limbi, studiile sale abundă în comparații cu alte limbi, exact așa cum proceda Eugeniu Coșeriu. Despre calitatea de deschizător de drumuri în știința limbii a scris Cristinel Munteanu, cel care semnează Prologul editorului, studiul introductiv și notele din vol. *Studii de știința limbii* de B.P. Hasdeu (Iași, Editura Institutul European, 2013). Opera lingvistică hasdeiană s-a topit în ceea ce numim azi *Marele Dicționar al Limbii Române* sau *Dicționarul tezaur* (început încă de Sextil Pușcariu în 1906 și finalizat, în 2010, cu vol. 37), în teoria limbii, în lingvistica generală, istoria limbii, filozofia limbii etc.

Vol. 10-11: *CUVENTE DEN BĂTRÂNI* au un amplu studiu introductiv semnat de George Mihăilă: *Opera lingvistică și filologică*

a lui B.P. Hasdeu [10, pp. 5-51]. Tomul I se referă la limba română vorbită între 1550 și 1600 (limba vorbită acum 4 secole), urmate de Texte românești înainte de anul 1600: Cel mai vechi text biblic în limba română (cca 1560), Zapise (sau înscrisuri) de vânzare-cumpărare; porunci domnești etc. și... *O scrisoare de femeie* (cca 1609), purtând semnătura jupânesei Stana.

Partea a II-a cuprinde 2 glosare cu cuvinte din perioada 1536-1589 și 1600-1630. În lipsă de spațiu, ilustrăm cu un singur cuvânt „bătrân”: *nădragi* [10, p. 238] (sau *izmene*) care se mai numesc, în descrierea lexicografică, și *caravani*, *cioareci*, *ițari*, *poturi*, *șalvari*, așa cum l-a precizat și discipolul său, Lazăr Șăineanu, în *Dicționarul universal al limbei române* (1896).

Din Partea a III-a reținem *Cronica* lui Mihail Moxa.

Pentru o apreciere generală, să recurgem din nou la George Călinescu, care spunea următoarele: „*Cuvente din bătrâni* apar ca un lucru neprețuit”, cu precizarea că *neprețuit* poate avea 2 sensuri: *inestimabil* și *inapreciabil*. Să ne gândim la aceasta.

Vol. 11: tom. II: CĂRȚILE POPORANE ALE ROMÂNILOR ÎN SECOLUL XVI. A devenit demult o axiomă afirmația că Bogdan Petriceicu Hasdeu este întemeietorul lingvisticii și filologiei române moderne, cel care a proiectat aceste două discipline cu o mână de maestru pe orbita științei europene. Volumul conține și un supliment: *Despre Textele și glosele vechi românești ale lui B.P. Hasdeu – de Hugo Schuchardt* (trad. Grete Ungureanu [11, pp. 483-518]. Lectura acestor cărți cere nervi tari și ochi vigilenți.

Tomul III: Istoria Limbii române, partea 1: intitulată *Principie de lingvistică* [11, pp. 512-628] e o carte de căpătâi pentru specialiștii în domeniul lingvisticii, care nu și-a pierdut actualitatea. Cităm din *Prefața* Principiilor: „Nemic mai social decât limba, nodul cel mai puternic, dacă nu chiar temelia societății. Nemic mai expus, prin urmare, la pericolul unor aprecieri e m o ț i o n a l e în loc de cele r a ț i o n a l e. Limba unui popor se confundă și se identifică cu naționalitatea lui, cu memoria părinților, cu leagănul, cu m a m a, de unde ea se și numește «limba *maternă*», expresiune sublimă, necunoscută Antichității” [11, p. 512]. Riguros compartimentate, Principiile se referă la următoarele aspecte, devenite în timp discipline lingvistice: ȘTIINȚA LIMBEI: I. **Conspectul științelor filologice:** Filologia în genere; Filologia clasică; Filologia comparativă; Etnopsicologia și lingvistica; Locul științelor filologice în totalitatea științelor; Istoria științelor filologice; II. **Lingvistica în**

genere: Linguistica – glottica – glossologia – glossografia; Limba în abstracto; Limba în concreto; Limba amestecată; Limba națională; Limba onomastică; Limba în circulațiune; Limbile antice și limbile moderne; Limba poetică; Etimologia [11, pp. 519-618], culminând întreaga exegeză cu o „definițiune a lingvisticii”, valorificată de postumitate.

Vol. 12-14: ETYMOLOGICUM MAGNUM ROMANIAE (cu subtitlul *Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*) se consideră o lucrare neterminată, ciclopică, „o carte desfătătoare de divagație prin folclor și literatură, minunată atâta câtă e” (George Călinescu). Studiul introductiv e semnat de Grigore Brâncuș [12, pp. 5-26], care îl numește „un dicționar la limita nebuniei”. Până astăzi nu a fost întrecut de nimeni și rămâne un proiect monumental și o lucrare de referință din domeniul lingvisticii românești. E alcătuit din 3 volume (savantul abia dacă a reușit să ajungă la cuvântul *Bărbat* (*A – Amurțesc; Amuși – Ânger; B – Bârâit*) și are o valoare incontestabilă în înțelegerea evoluției limbii române și a legăturilor ei cu alte limbi din familia indo-europeană, cu limba latină și cu limbile balcanice. Câte cuvinte a reușit B.P. Hasdeu să descrie? Cum a fost valorificat acel conținut în *Dicționarul explicativ al limbii române* sau în alte lucrări lexicografice academice – sunt întrebări la care pot răspunde lexicografii care au EMR pe masa de lucru. Doar atât să mai adăugăm: *Etymologicum Magnum Romaniae* a fost lucrat după dorința și cu cheltuiala M.S. Regelui Carol I sub auspiciile Academiei Române. Se mai fac azi astfel de dicționare sub înaltul patronaj al vreunui președinte? Nu! Nici nu-și mai pune nimeni problema.

Nu putem să scăpăm din vedere faptul că s-a construit având la bază un Chestionar din 206 întrebări, la care au răspuns vorbitori nativi ai limbii române la fața locului [12, pp. 34-41]. Privită din perspectiva zilei de azi, să recunoaștem că acel proces s-ar numi *știință participativă*.

Grigore Brâncuș, prefațatorul EMR, remarca, pertinent: „Scrisă într-o originală limbă literară, combinată din stilul științific cu cel artistic, cu îngrădirile unuia și libertatea celuilalt, cartea atrage și astăzi la lectura ei pe intelectualul rafinat ca și pe cel în plină formare. Filologii, folcloriștii, etnografii, istoricii găsesc în paginile ei un tezaur de cunoștințe, nesfârșite sugestii și, de multe ori, geneza atâtor teorii, ipoteze, soluții, explicații, devenite de multă vreme locuri comune în știință sau reluate și adâncite de

urmași. Dar, mai presus de toate, oricine poate afla în această operă pe cărturarul de tip renescentist, care, ca un titan, s-a încumetat să cuprindă cu mintea lui întreaga istorie a culturii și civilizației poporului roman” [12, p. 26].

S-a mai spus: fiecare cuvânt din EMR e cât o întreagă monografie. Doar litera A, de exemplu, se întinde pe 12 pagini, iar tuturor cuvintelor care încep cu litera A li s-au rezervat 2 volume (din cele 3) cu peste 600 p. fiecare. Un dicționar actual nu-și poate permite un asemenea lux. Hasdeu și l-a permis. Lucrarea sa a fost realizată într-o perioadă în care lexicografia românească era într-o fază incipientă. Această cercetare profundă a contribuit considerabil la dezvoltarea limbii române literare și a fost un adevărat model pentru cercetările ulterioare în domeniul etimologic. Este adevărat că EMR are și limitările sale. Unele dintre presupunerile sale etimologice nu sunt acceptate astăzi, datorită noilor descoperiri lingvistice și evoluției metodei științifice în domeniul lingvisticii. În ceea ce privește dicționarele contemporane, ele încă nu pot atinge întotdeauna complexitatea și profunzimea analizei etimologice a limbii române așa cum o face Hasdeu, care-și împingea orice idee până la limita nebuniei. Asta e soarta tuturor marilor enciclopediști – imposibilitatea de a fi asimilați total de cultura pe care au fundamentat-o.

Din vol. 13 ne-a trezit interes pentru analiză articolul lexicografic APĂ din *Etymologicum Magnum Romaniae* [13, pp. 97-118], prezentat în Atelierul Colocviului „B.P. Hasdeu în oglinda posterității: relecturi, receptări, reflectări”.

Vol. 14, care începe cu litera B, are inserat și studiul lingvistic *Strat și substrat*, semnat de B.P. Hasdeu, al cărui final merită a fi citat: „Căutând totdeauna adevărul numai pentru adevăr, fără niciun folos egoist și fără nicio tendință șovinistă, sunt fericit de a constata că nu m-am contrazis niciodată în trăsurile cele fundamentale, deși mi-a plăcut totdeauna a mă completa și uneori a mă rectifica eu însumi în amănunte. Dar fericirea mea cea mai mare este că rezultatul definitiv al muncii mele nu împinge la dezbinare, ci îndeamnă la înfrățire. Toate popoarele balcanice, românii, grecii, albanezii, serbii și bulgarii, ne apar acuma ca o singură familie strâns înrudită, ca un *συμπόσιον* de frați, de veri și de cumnați” [14, p. 25]. O parte din familia (uniunea) europeană, cum ar veni.

Vol. 15-17: **PUBLICISTICA POLITICĂ**. Partea I: 1858-1869; Partea II: 1969-1870; Partea III: 1871-1904 [15-17].

Parcursă astăzi, în integralitatea ei, „publicistica politică hasdeiană ni se relevă cu mult mai importantă decât s-a bănuit”, concluzionează prefațatorii Stancu Ilin și Ionel Oprișan [15, p. 12]. Aceste 3 volume credem că pot fi foarte utile politicienilor de azi, dacă mai crede cineva dintre ei că are ce învăța de la oameni cu multă carte. Dar cine stă azi să mai citească din gazetele lui Hasdeu pentru a avea o bună pregătire juridică, literară și istorică? Nimeni.

Din prima parte ne-a reținut atenția un titlu: *Aritmetica și chimia parlamentară* [15, pp. 67-69]. Având în vedere ce se întâmplă la ora actuală în lume și, în particular, în spațiul românesc, B.P. Hasdeu sublinia rolul politic al unei biblioteci: de a crea cetățeni implicați, cu discernământ și cu gândire critică. Din partea a II-a, am selectat un pasaj (actual și, se pare, atemporal) din studiul *De la 1859 până la 1869. APEL* (adresat tinerilor de acum cca 180 de ani și care poate fi adresat și tinerilor din 2025):

„Ce este dar de făcut?

În toate părțile lumii civilizate, când o țară ajunge într-o stare de degradare ca aceea în care se găsește astăzi patria noastră, lăsată în voia și puterea a câtorva oameni uzați și plini de viții, societatea își întoarce ochii către generațiunea tânără, în inima căreia veninul corupției n-a pătruns încă destul de adânc, pe figura căreia pasiunile rele nu și-au lăsat încă trăsăturile lor urâte. (...) (p. 31)

Ar fi a-și îndeplini o datorie din cele mai sante către țara lor, când fiecare român, și toți împreună – bine înțelegându-se toți oamenii onești – ar cugeta puțin la relele de care suferă patria lor și s-ar deschide să ia măsurile cele mai eficace...” [16, p. 36].

În Partea a III-a (1871-1904) a vol. 17, este reprodus un emoționant discurs pronunțat la Craiova, la o întâlnire cu alegătorii, la 13 aprilie 1883. Pledoaria e demnă a fi reprodusă nu doar aici:

„Nu sunt născut în Craiova, dar dv. până acum în curs de secole ați tot dat bărbați celorlalte părți ale României, ați dat pe basarabi, pe Tudor, pe Brăiloi, pe Otetelișeni, pe Bengești, pe Nicolae Bălcescu și alții. Ați dat mereu. Aveți dar dreptul și datoria a primi și dv. bărbați din celelalte părți ale țării (*aplauze*).

Sum basarabean. Basarabia... Acest nume îmi provoacă o lacrimă (*aplauze*). Basarabia este pierdută pentru mine ca individ, dar nu e pierdută pentru România (*aplauze*). Basarabia nu e numai un pământ, ea este un popor și acel popor e român, cugetă românește, simte românește, cugetă și simte ca mine, va rămânea totdeauna al nostru! (*aplauze*).

Eu basarabean, nemaivând pentru mine un cuib al meu în Dacia lui Traian din Basarabia, am venit în țara Basarabilor.

Dacă mă veți onora cu voturile dv., veți arăta lumii că românii nu au pierdut Basarabia (*aplauze prelungite și entuziaste*)” [17, pp. 205-206].

De unde azi un discurs gen Hasdeu în procesul electoral?

Vol. 18: FOLCLOR LITERAR (1). Folclor tradițional în versuri include prima secțiune a colecției de folclor a lui B.P. Hasdeu, și anume: poezia de dragoste, poezia sărbătorilor calendaristice (plugușorul, orații), poezia evenimentelor mai importante din viața omului, bocete, balade, doine, cântece de cătănie, de dragoste, ghicitori, proverbe, folclorul copiilor, inclusiv folclor absurd. Bazat, iarăși, pe două chestionare, volumul e o încântare: numai pentru vrăji și descântece Hasdeu reproduce 40 de tipuri: *de aplecare, de apucate, de beșică-rea, de buba-inimii, de bubă-rea, de bube-dulci, de ceas rău, de cei răi, de cuțit, de deochi, de dragoste, de friguri, de gălci, de împăcare, de junghi, de Muma-Pădurii, de mușcătură de nevăstuică/șarpe, de vierme, de vânt* – de toate bolile! Urmează: drăgaica, colindul, malanca, iertăciunea, hora miresei, cântecul nunilor... Iată și o ghicitoare pentru bibliotecari: *Rădăcină, pletă-cină,/ Rar voinic se află s-o dezbine* (Cartea). Jumătate de volum e constituit din comentariile asupra acestor specii de folclor în versuri. I. Opreșan a ținut să menționeze:

„Cât de utile i-au fost unele dintre relatări (aparținând persoanelor chestionate – *n.n.*) – ale lui B.P. Hasdeu însuși! – se vede din *Etymologicum Magnum Romaniae*, în care savantul le-a acordat prețuirea cuvenită, citându-le și bazându-și adesea demonstrația pe ele.

Dar nu numai lui! Majoritatea marilor folcloriști (de la Nic. Densusianu, Gh. T. Kirileanu la Simeon Florea Marian și de la Tudor Pamfile la etnologi ultimei jumătăți de secol) și-au clădit sintezele pe baza textelor și a explicațiilor aferente extrase din *Răspunsurile* la chestionarele lui B.P. Hasdeu” [18, p. 12].

Volumul cuprinde, de asemenea, un amplu capitol cu *Note, comentarii și variante* referitoare la mostrele de folclor colectat [18, p. 340-493].

La despărțirea de un bun prieten, Stancu Ilin [18, p. 494-495] (decedat în 2020), co-prefațatorul I. Opreșan spunea că mai urmează vreo 10-15 volume, între care, probabil, și vasta corespondență a lui B.P. Hasdeu cu oamenii timpului, dar și cu fiica sa Iulia, dispărută prea devreme...

Vol. 19: FOLCLOR LITERAR (2). Proza populară cuprinde o tipologie a prozei de factură populară: basme cu animale, fantastice, cu Ileana Cosânzeana, cu Dumnezeu și Sfântul Petru, cu

personaje mitologice; legende despre formarea cerului, pământului, Soarele și Luna, Dochia, gaița și turturica, legenda ursului; povestiri fantastico-superstițioase; povești despre strigoi, zburători, zmei; tradiții istorice și snoave – toate din colecția de folclor a lui B.P. Hasdeu. Addenda reproduce un voluminos set de 400 de răspunsuri culese de la câțiva informatori chestionați (*Din obiceiurile juridice al poporului român din districtul Bacău*), care dă adevărata dimensiune a metodei de colectare și interpretare a folclorului în viziune hasdeiană [19, pp. 494-495]. O treime din volum se constituie din ample note, comentarii și variante, dar și o serie de indici: de culegători, informatori și localități din care au fost culese textele, extrem de riguroase, elaborate cu grijă de o mare minte a timpului și reprezentând ceea ce numim azi, din perspectiva tehnologiei informației, adevărate DATE.

Vol. 20-21: ARHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI (Colecțiune critică de documente asupra trecutului român, începând de la timpurile cele mai depărtate și până la anul 1800) a fost elaborată sub auspiciile Ministerului Justiției, Cultelor și al Instrucțiunii Publice, pe vremea când Hasdeu a deținut înalta funcție de șef al Arhivelor Statului (1876-1900). Revista *Arhiva istorică a României*, prima operă științifică a lui B.P. Hasdeu, a publicat pe parcursul existenței sale (august 1864 – februarie 1869) peste 500 de acte și documente din arhivele naționale și străine, referitor la trecutul românesc [20]. Specialiștii consideră că *Arhiva istorică a României* este prima operă științifică importantă a lui B.P. Hasdeu. Ea reprezintă, pe de o parte, o încununare a activității istorice desfășurate în paginile revistelor *Foaia de storiă română*, *Foița de istorie și literatură* și *Din Moldova (Lumina)*. Prin comentariile sale, de obicei foarte întinse și profunde, savantul a deschis orizonturi extraordinare, ce ni se par, poate, simple astăzi, dar care, în anii '60 ai secolului al XIX-lea erau absolut revelatorii.

Concluzia prezentării de carte-colecție

Hasdeu a fost fabulos, neîntrecut, magistral, dar și suferind și interiorizat, mai ales după pierderea unicei fiice, căutând salvare în spiritism. A-i cunoaște opera e o bucurie, o provocare, e o muncă dificilă. A-i promova opera nu e un moft, e o datorie. Când ne urcăm pe umerii giganților (așa cum postulează Google) – printre ei se află și B.P. Hasdeu. Ce onoare și ce responsabilitate pe umerii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”!

Referințe bibliografice

1. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 1: Poezii. Text îngrijit, studiu introductiv, note și comentarii de Stancu ILIN. Tabel cronologic de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința, 1993. 416 p. ISBN 5-376-01487-8.
2. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 2: Proză. Text îngrijit, note și comentarii de Stancu ILIN și I. OPRIȘAN. Studiu introductiv de Stancu ILIN. Chișinău: Știința; București: Editura Fundației Culturale Române, 1997. 704 p. ISBN 9975-67-032-6.
3. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 3: Dramaturgie. Text îngrijit, note și comentarii de Stancu ILIN și I. OPRIȘAN. Studiu introductiv de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2008. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9 (c. 548 p. ISBN 978-9975-67-408-9).
4. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 4: Studii și articole literare, filosofice și culturale. Text selectat, studiu introductiv, note și comentarii de Stancu ILIN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2009. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 548 p. ISBN 978-9975-67-622-9.
5. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 5: Folclorică. Text selectat, studiu introductiv, note și comentarii de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2011. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 492 p. ISBN 978-9975-67-659-5.
6. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 6: Scrieri istorice. Partea I. Din volume (1864-1898). Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2012. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 452 p. ISBN 978-9975-67-812-4.
7. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 7: Scrieri istorice. Partea a II-a. Din periodice (1858-1864). Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2012. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 304 p. ISBN 978-9975-67-813-7.
8. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 8: Istoria critică a românilor. Text îngrijit și studiu introductiv de Grigore BRÂNCUȘ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2008. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 580 p. ISBN 978-9975-67-608-3.
9. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 9: Studii de lingvistică și filologie. Text îngrijit, studiu introductiv, note și comentarii de Grigore BRÂNCUȘ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2012. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 564 p. ISBN 978-9975-67-814-8.
10. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 10: Cuvente din bătrâni. Tomul I: Limba română vorbită între 1550-1600. Studiu

- paleografico-linguistic. Cu observațiuni filologice de Hugo Schuchardt. Ediție îngrijită, studiu introductiv de G. MIHĂILĂ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 632 p. ISBN 978-9975-67-910-7.
11. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 11: Cuvente din bătrâni. Tomul II: Cărțile poporane ale românilor în secolul XVI; Tomul III: Istoria limbei române. Partea 1: Principie de lingvistică. Ediție îngrijită și studiu introductiv de G. MIHĂILĂ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 680 p. ISBN 978-9975-67-909-1.
 12. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 12: Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor. Tomul I: A – AMURȚESC. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore BRÂNCUȘ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 740 p. ISBN 978-9975-67-882-7.
 13. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 13: Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor. Tomul II: Amuși – Ânger. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore BRÂNCUȘ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 680 p. ISBN 978-9975-67-883-4.
 14. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 14: Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor. Tomul III: B – BÎRÎIT. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore BRÂNCUȘ. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 604 p. ISBN 978-9975-67-884-1.
 15. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 15: Publicistica politică. Partea I (1858-1869). Ediție critică de Stancu ILIN și I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2013. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 516 p. ISBN 978-9975-67-815-5.
 16. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 16: Publicistica politică. Partea a II-a (1869-1870). Ediție critică de Stancu ILIN și I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2012. (Colecția „Moștenire”). ISBN 978-9975-67-396-9. 516 p. ISBN 978-9975-67-816-2.
 17. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 17: Publicistica politică. Partea a III-a (1871-1904). Articole și studii de economie politică. Ediție de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2019. (Colecția „Moștenire”: ISBN 978-9975-67-986-2). 460 p. ISBN 978-9975-67-696-9; ISBN vol. 17: 978-9975-85-170-1.

18. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 18: Folclor literar (1). Folclor tradițional în versuri. Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2020. (Colecția „Moștenire”: ISBN 978-9975-67-986-2). 504 p. ISBN 978-9975-67-396-9; vol. 18: 978-9975-85-232-6 (*Știința*); ISBN 978-9975-3358-5-0 (*Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*).
19. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 19: Folclor literar (2). Proza populară. Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2020. (Colecția „Moștenire”: ISBN 978-9975-67-986-2). 392 p. ISBN 978-9975-67-396-9; vol. 19: ISBN 978-9975-85-233-3 (*Știința*); ISBN 978-9975-3358-6-7 (*Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*).
20. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 20: Arhiva istorică a României. Colecțiune critică de documente asupra trecutului român, începând de la timpii cei mai depărtați și până la anul 1800. Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2023. (Colecția „Moștenire”. ISBN 978-9975-67-986-2). 488 p. ISBN 978-9975-67-396-9; vol. 20: ISBN 978-9975-85-403-0 (*Știința*); ISBN 978-9975-3546-0-7 (*Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*).
21. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Scrieri*. Vol. 21: Arhiva istorică a României. Colecțiune critică de documente asupra trecutului român, începând de la timpii cei mai depărtați și până la anul 1800. Ediție critică de I. OPRIȘAN. Chișinău: Știința; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2023. (Colecția „Moștenire”. ISBN 978-9975-67-986-2). 570 p. ISBN 978-9975-67-396-9; vol. 21: ISBN 978-9975-85-406-1 (*Știința*); ISBN 978-9975-3546-1-4 (*Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*).

CZU 026:027.52(478-25)=135.1

UTILIZATORII COLECȚIEI „HASDEOLOGIE”: ASPECTE CANTITATIVE ȘI CALITATIVE

*Maria BIVOL,
șef serviciu, Secția activitate editorială, BM „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Colecția „Hasdeologie” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” valorifică moștenirea culturală a dinastiei Hâjdău-Hasdeu prin documente rare, lucrări literare, studii științifice și publicații biografice. Accesibilă atât fizic, cât și digital, colecția a fost consultată de peste 4000 de ori între 2016-2024. Utilizatorii principali sunt intelectuali, studenți, elevi și bibliotecari. Promovarea prin expoziții și digitizare susține impactul continuu al colecției în mediul academic și cultural.

Cuvinte-cheie: hasdeologie, patrimoniu, bibliotecă, digitalizare, utilizatori.

Abstract: The “Hasdeologie” Collection at the B.P. Hasdeu Municipal Library preserves the cultural legacy of the Hâjdău-Hasdeu family through rare documents, literary works, scientific studies, and biographical publications. Available both physically and digitally, the collection was accessed over 4000 times between 2016-2024. Its main users include intellectuals, students, pupils, and librarians. Through exhibitions and digitization, the collection continues to make a significant impact in the academic and cultural spheres.

Keywords: hasdeology, heritage, library, digitization, users.

Colecția „Hasdeologie”, creată și completată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, reprezintă un patrimoniu cultural esențial, păstrător al memoriei și operei ilustre a membrilor dinastiei Hâjdău-Hasdeu. Această colecție include cărți, manuscrise, publicații seriale, ilustrații și sculpturi, bunuri materiale și spirituale dobândite prin achiziții și donații generoase de la hasdeologi, cercetători literari și editori. Colecția cuprinde 203 de titluri de documente, toate fiind incluse în catalogul electronic al BM „B.P. Hasdeu”. De asemenea, o parte semnificativă dintre acestea sunt disponibile și în format digital pe pagina web a bibliotecii. Documentele pot fi consultate fizic în sala de lectură a bibliotecii sau accesând biblioteca digitală a BM.

Colecția a constituit baza înființării Centrului Național de Hasdeologie, creat pe 23 februarie 1998, cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la nașterea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu. Centrul a avut drept obiectiv principal conservarea și valorificarea patrimoniului cultural al dinastiei Hâjdău-Hasdeu, inclusiv prin păstrarea creațiilor literare, filologice și filosofice, dar și prin publicarea unor studii filologice, a unor lucrări biografice și bibliografice dedicate acestei familii de cărturari.

În anul 2013, colecția Centrului Național de Hasdeologie a fost transferată la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”, unde este accesibilă și valorificată în continuare. Din momentul inaugurării și până în prezent, colecția include documente aparținând celor cinci membri ai dinastiei Hâjdău-Hasdeu: Thadeu Ioan Hâjdău, Alexandru Hâjdău, Boleslav Hâjdău, Bogdan Petriceicu Hasdeu și Iulia Hasdeu.

Fondatorii Centrului, cercetătorii Pavel și Clara Balmuș, au avut un rol esențial în consolidarea și extinderea acestui proiect cultural. Prin parteneriate cu instituții similare și colaborări cu

hasdeologi din diverse colțuri ale lumii, aceștia au fost pilonii unor publicații remarcabile, realizate sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Astfel, ei au contribuit semnificativ la promovarea și valorificarea moștenirii culturale hasdeiene, fiind o bornă spațio-temporală a studiilor respective din arealul basarabean.

Colecția „Hasdeologie” cuprinde operele literare ale savantului Bogdan Petriceicu Hasdeu, cercetări științifice, documente literare, studii folcloristice și lingvistice, precum și monografiile dedicate acestei personalități enciclopedice. De asemenea, colecția include lucrări și monografiile ale ficei sale, Iulia Hasdeu, precum și documente semnate de Thadeu Ioan Hâjdău, Alexandru Hâjdău și Boleslav Hâjdău.

Cea mai mică carte din colecție, ca format, este lucrarea *Basarabii. Cine? De unde? De când?*, semnată de B.P. Hasdeu. Aceasta reprezintă un facsimil de 24 de pagini, apărută la București în anul 1894. Lucrarea explorează originile și semnificația dinastiei Basarabilor, iar Hasdeu subliniază importanța etnonimului în contextul limbii istorice a românilor, oferindu-i o valoare simbolică și istorică deosebită: „Basaraba este cuvântul cel mai important din întreaga limbă istorică a Românilor. Dacă ne va fi dat a lămuri cu deplinătate: cine au fost Basarabii? de unde? de când? o întinsă lumină se va răspândi asupra perioadei celei mai lungi și tot-o-dată celei mai întunecoase din trecutul naționalității române” [2, p. 3].

Printre cele mai vechi lucrări ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, incluse în Colecție, se numără *România* și *Foaia de storia Română: revista ebdomadară*, apărute în anii 1858-1859. Ambele lucrări au fost reeditate în anii 2007-2008. În aceste lucrări, utilizatorii pot descoperi etapele în dezvoltarea gândirii și cercetării istorice românești, dar și angajamentul lui Hasdeu față de promovarea cunoașterii istorice și culturale a națiunii române.

O altă lucrare fundamentală este *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și populare a românilor*. Această lucrare vastă și de o importanță incontestabilă pentru studiul limbii române cuprinde trei volume (publicate între anii 1972 și 1976 la Editura Minerva din București). Cele trei volume totalizează 2378 de pagini, oferind o cercetare amănunțită și exhaustivă asupra etimologiei unui număr limitat de cuvinte ale limbii române (*A – Bărbat*) atât în varianta sa istorică, cât și în cea populară.

Culegerea *Bogdan Petriceicu Hasdeu și contemporanii săi români și străini*, Vol. III, inclusă în Colecția bibliotecii, reprezintă

o sursă valoroasă de informații și o mărturie a legăturilor intelectuale și sociale ale vremii. Această lucrare include un material documentar vast, care reflectă corespondența familiei Hasdeu cu mediile culturale ale epocii. Prin conținutul său, volumul oferă cititorului o perspectivă unică asupra dialogului epistolar purtat de membrii familiei cu lumea din jur, punând în lumină aspecte inedite ale vieții sociale, culturale și istorice din perioada respectivă. Culegerea contribuie la aprofundarea cunoașterii contextului istoric și cultural în care a trăit și a creat B.P. Hasdeu.

Iulia Hasdeu se remarcă drept o voce literară unică, iar una dintre lucrările sale esențiale – *19 file de jurnal* – reprezintă o adevărată comoară documentară, ce oferă o perspectivă asupra personalității sale și a familiei Hasdeu. Publicată la Editura Eminescu din București, în anul 2000, această lucrare de 565 de pagini surprinde sensibilitatea și complexitatea unei personalități de excepție cum a fost cea a Iuliei Hasdeu. Colecția include și câteva cărți semnate de Iulia Hasdeu, scrise în limba franceză și tipărite la Paris.

Monografiile dedicate lui B.P. Hasdeu, care evidențiază valoarea activității acestui ilustru cărturar, sunt accesibile utilizatorilor Bibliotecii Municipale pentru cercetare și studiu. Printre acestea, se remarcă *B.P. Hasdeu sau Setea de absolut: Tumultul și misterul vieții* de Ion Oprișan, lucrare de peste 600 de pagini, care explorează în profunzime viața și personalitatea lui B.P. Hasdeu, dezvăluind aspirațiile și misterele care i-au definit destinul. *Opera literară a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*, o altă lucrare a lui Ion Oprișan, cu un volum de 544 de pagini, oferă o analiză detaliată și minuțioasă a contribuțiilor literare ale lui B.P. Hasdeu, subliniind originalitatea și semnificația operei sale în contextul literaturii române. Aceste lucrări reprezintă surse de referință pentru cercetători, studenți și pasionați de literatură.

Colecția „Moștenire” este una dintre cele mai voluminoase din Colecția „Hasdeologie” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. În perioada 1993-2023, au fost publicate *Scrieri* de B.P. Hasdeu în 21 de volume. Apariția acestor volume a fost posibilă datorită parteneriatului dintre Editura „Știința” (Chișinău), Editura Fundației Culturale Române și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Acest demers editorial urmărește, în premieră, publicarea integrală a operei scriitorului și savantului Bogdan Petriceicu Hasdeu [5].

Ne-am propus să identificăm unele aspecte din perspectiva utilizatorului și a bibliotecarului în calitate de prestator al serviciilor

de carte și lectură, făcând o analiză a datelor din perioada anilor 2016-2024.

Colecția „Hasdeologie” este o sursă valoroasă de documentare și cercetare, având un public fidel și diversificat. Digitalizarea acesteia reprezintă un pas semnificativ în direcția accesibilizării informației și atragerii unui public și mai larg. Prin eforturile bibliotecarilor și organizarea de evenimente culturale, această colecție continuă să-și păstreze relevanța și impactul în spațiul academic și cultural.

Dacă ar fi să analizăm cifrele, observăm că, în perioada anilor 2016-2024, documentele din Colecția „Hasdeologie” au fost împrumutate de 4256 de ori. Aceste date reflectă nu doar interesul utilizatorilor, ci și succesul continuu al colecției în rândul utilizatorilor.

În ceea ce privește categoriile de utilizatori care accesează un astfel de conținut, putem deduce că intelectualii, studenții, elevii și bibliotecarii sunt cei mai interesați. În aceeași perioadă, colecția a fost solicitată de 1224 de intelectuali, 1087 de studenți, 1005 elevi și 940 de bibliotecari. Analizând împrumuturile din colecție, putem observa că 1461 de împrumuturi au fost făcute de utilizatori de sex masculin, iar 2795 de împrumuturi – de utilizatori de sex feminin.

Unul dintre elementele esențiale în promovarea Colecției „Hasdeologie” este organizarea expozițiilor tradiționale de carte. Analizând procesul de împrumut și accesarea colecției, se poate observa că bibliotecarii joacă un rol important de ambascadori ai acesteia, oferindu-le utilizatorilor oportunitatea de a descoperi atât autorul, cât și documentele valoroase aflate în bibliotecă.

De-a lungul acestor ani, au fost organizate peste 48 de expoziții și prezentări de carte dedicate dinastiei Hâjdeu-Hasdeu. Conform normelor de organizare a expozițiilor de carte în spațiile bibliotecii, acestea pot avea o durată cuprinsă între 1 și 4 săptămâni și pot include între 20 și 100 de titluri. Astfel, utilizarea colecției în această perioadă se reflectă în numărul de interacțiuni ale utilizatorilor cu expozițiile, fiecare vizită reprezentând o oportunitate de a explora și de a cunoaște în profunzime colecția, de a o populariza printre utilizatori și vizitatori pentru a forma „capacitate digitală” [3], capacitate care transformă documentele digitizate în produse ale cercetării [4].

În perioada 2016-2024, bibliotecarii au realizat aproximativ 940 de împrumuturi de documente fizice, iar prin organizarea

expozițiilor și prezentărilor de carte, au contribuit la valorificarea și promovarea patrimoniului bibliotecii. Considerăm această cifră drept una relevantă în contextul scăderii, în prezent, a interesului pentru autorii clasici, mai ales pentru cei de mare complexitate, precum e opera lui B.P. Hasdeu.

Una din direcțiile strategice ale BM este „ralierea la inițiativa privind Accesul Deschis” [1]. Din anul 2021, când a început digitizarea colecției, utilizatorii interesați de documentele din această colecție au posibilitatea de a accesa documentele și în format digital. Analizând datele, putem observa că de la începutul digitizării colecției au fost realizate 70 de accesări ale documentelor. Or, semnalăm nevoia stringentă de a promova colecția digitizată prin diferite evenimente și acțiuni de impact.

Am identificat cele mai solicitate titluri, care reflectă preferințele utilizatorilor și interesul constant pentru opera dinastiei Hâjdeu-Hasdeu. Aceste titluri evidențiază atât lucrările literare, cât și studiile filologice și istorice care au atras atenția celui mai mare număr de cititori.

Nr.	Titlul	Numărul de accesări
1.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 9: Studii de lingvistică și filologie	32
2.	Viața lui B.P. Hasdeu	34
3.	<i>Iulia Hasdeu / Camille Armand</i>	34
4.	<i>B.P. Hasdeu sau Setea de absolut: Tumultul și misterul vieții</i> de Ion Oprișan	35
5.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 16: Publicistică politică	36
6.	<i>Urma pașilor ei: Iulia Hasdeu între viață și nemurire</i> de Adriana Ungureanu	40
7.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 3: Dramaturgie	51
8.	B.P. Hasdeu. <i>Răzvan și Vidra</i> : Poemă dramatică în cinci cânturi	57
9.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 4: Studii și articole literare, filosofice și culturale	61
10.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 14: <i>Etymologicum Magnum Romaniae</i>	70
11.	B.P. Hasdeu. <i>Scrieri</i> . Vol. 1: Poezii	73
12.	Poezie. Proză. Dramaturgie	100
13.	Bogdan Petriceicu Hasdeu	103
14.	<i>Clipe de inspirație</i> de Alexandru Hâjdău	133
15.	<i>Printesa fluture: Ghiocelul</i> de Iulia Hasdeu	789

În concluzie, Colecția „Hasdeologie” continuă să joace un rol esențial în promovarea patrimoniului cultural al dinastiei Hâjdeu-Hasdeu, fiind un punct de referință pentru cercetători, studenți, elevi și bibliotecari. Prin digitalizarea acestei colecții și organizarea de evenimente culturale, biblioteca își reafirmă angajamentul de a asigura accesibilitatea și valorificarea informației într-un mod modern și eficient. Interacțiunile constante ale utilizatorilor cu documentele din colecție subliniază importanța acesteia pentru dezvoltarea cunoașterii și pentru îmbogățirea experienței academice și culturale. Astfel, colecția Hasdeologie nu doar că rămâne un patrimoniu deosebit, dar continuă să inspire și să conecteze diverse comunități prin accesibilitate și relevanță, contribuind activ la consolidarea unui spațiu cultural dinamic și deschis.

Referințe bibliografice

1. HARJEVSCHI, Mariana. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” continuă ferm crearea conținutului digital. In: *BiblioPolis*, 2021, vol. 83, nr. 4, pp. 7-13. ISSN 1811-900X.
2. HASDEU, Bogdan Petriceicu. *Basarabii. Cine? De unde? De când?* București, 1894. 25 p.
3. KULIKOVSKI, Lidia. Digital, digitizare, digitalizare: în paginile revistei „BiblioPolis”. In: *BiblioPolis*, 2021, vol. 83, nr. 4, pp. 7-13. ISSN 1811-900X.
4. STANCA, Sorina. Valorificarea colecțiilor prin digitizare. In: *BiblioPolis*, 2021, vol. 83, nr 4, pp. 24-31. ISSN 1811-900X.
5. ȘENDREA, Elena. Descoperim și explorăm colecția Hasdeologie. In: *BiblioPolis*, 2016, vol. 60, nr. 1, pp. 137-142. ISSN 1811-900X.

CZU 027.7(498)=135.1

HUMANOTECA SAU DESPRE DEPOZITUL DE UMANISM(E)

*Iulia COSMA,
lector de Limba română al Institutului Limbii Române
din București la Universitatea din Padova*

Nimic mai dureros decât amintirea vremurilor fericite când treci printr-o perioadă grea, spunea Dante. Nimic mai chinător decât să scrii despre lucrurile pe care le consideri bune, care te bucură și îți plac, indiferent de situație, așa spune eu. De ce? Pentru că entuziasmul are o componentă idiosincronică și astfel prea puțin de-a face cu raționalitatea și argumentarea. Dar și dintr-o oroare față de banal, pe care-l frizăm, inevitabil, pentru că nu avem altă strategie discursivă la dispoziție decât prea obositele *într-adevăr/cu-adevărât/pe bune*. Și totuși, este necesar, ca să nu spun corect sau inevitabil, să vorbim și despre ceea ce ne place, pentru că e important să ne manifestăm prețuirea, gratitudinea și/sau încrederea, sprijinul, disponibilitatea etc. față de ceva având pentru noi o valoare căreia îi recunoaștem, dincolo de subiectivismul și relativitatea inerentă perspectivei, un caracter intrinsec, general valabil și imuabil. Voi încerca astfel să mă supun doar aparentei impersonalității a lui *este necesar* și să redau în scris ceea ce înseamnă pentru mine Biblioteca Centrală Universitară din Timișoara (BCUT). Nu lipsa voinței așa vrea să transpară din cele de mai sus, ci a unei neputințe, de dorit a se depăși, mai ales când mi se oferă posibilitatea de a împărtăși o opinie pe care mi-am format-o în timp, prin interacțiunea cu biblioteca, și anume că o asemenea instituție în general și BCUT în special este „despre” oameni, rugându-vă să-mi treceți cu vederea folosirea versiunii calchiate – și deloc elegantă – a nu mai puțin celebrei și epuiza(n)tei expresii americane.

Pentru că o bibliotecă nu este numai o colecție de cărți, este o colecție de umanitate, având în vedere că printre volume

inventariate se numără și acele scrieri esențiale care au contribuit în mod determinant la apariția unei noi profesii, precum cea a literatului și ne-au permis astfel, prin intermediul intensei activități de analiză filologică practică de umaniști din *Quattrocento*, să ne descoperim și să ne interpretăm existența culturală într-o dimensiune diacronică, iar astfel să facem trecerea spre un alt mod de a concepe și de a ne raporta la trecut. Cărțile din biblioteci ne-au fost modele de comportament, ne-au învățat cum să iubim și să suferim, de ce anume să ne fie frică și pentru ce să luptăm. Și toată această umanitate ne-a parvenit pentru că pasionați colecționari, pe care i-am putea de altfel considera un fel de bibliotecari de onoare, precum Petrarca și multe alte personalități sau iluștri anonimi, ne-au lăsat-o moștenire.

Într-o prelegere susținută în 10 martie 1981 cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de activitate ai Bibliotecii Orașului Milano, publicată sub titlul *De Bibliotheca* și pusă la dispoziția cititorilor on line, prin proiectul Manuzio¹, Umberto Eco vorbește despre biblioteca ideală, despre rolul avut de bibliotecile private și publice de-a lungul istoriei, despre bibliotecile sale preferate și despre viitor, cu umorul, erudiția și bunul simț caracteristice. La o primă lectură, textul nu pare să aducă în discuție figura bibliotecarului și a rolului său într-o bibliotecă. Sunt prezente, desigur, mențiuni, însă nu este o temă asupra căruia semioticianul italian să se oprească cu atenție. Cu toate acestea, într-un fragment în care povestește despre imposibilitatea unei studente de a găsi un volum de Husserl în toate bibliotecile de la Bologna, din faptul că tânăra nu s-a gândit să întrebe pe cineva de la bibliotecă despre această situație neobișnuită, deduce existența unei lipse de comunicare între cititor și bibliotecă [1, p. 8], subliniind astfel indirect importanța factorului uman în cadrul oricărui program de căutare digitalizat.

Biblioteca funcționează în baza unui sistem de catalogare, o știm cu toții, încă de la primul contact. Ceea ce nu știm, dar vom avea ocazia să descoperim în studenție, mai ales dacă ne întoarcem la bibliotecă, fie pentru pregătirea unei lucrări de seminar, de licență, master sau doctorat, fie, cum este cazul meu, de fiecare dată când am de întreprins o cercetare de istorie a traducerii, este că fără sprijinul doamnelor bibliotecare ne-am împotmoli în meandrele unui sistem menit desigur să ofere ordinea

¹ <http://www.liberliber.it/online/aiuta/progetti/manuzio/>

necesară unei bune desfășurări a cercetării, însă deloc sensibil la doleanțe individuale. Nu puține sunt problemele pe care le întâmpini atunci când trebuie să-ți construiești o bibliografie sau când, asemenea unui copoi trecut de prima tinerețe ai impresia că ai dat de o pistă bună, dar din diferite motive cărțile dorite îți sunt inaccesibile și totul pare să se năruie, cu atât mai mult cu cât termenul de predare bate la ușă. Doamnele care m-au ajutat de nenumărate ori ar merita mai mult decât o simplă mențiune a recunoștinței mele. Nu pot intra însă în detalii pentru că sprijinul dumnealor, în unele cazuri, a fost la limita regulamentului. De ce au făcut, mai mult decât le stătea în atribuții, să mă ajute fără altă recompensă decât o mulțumire verbală? Pentru că sunt gestionarele depozitului de umanism(e), pentru că-și onorează profesia, dar mai ales pentru că respectă cercetarea. Pentru că sunt umane și umaniste în egală măsură.

În loc de încheiere, voi aduce un ultim argument în sprijinul ideii că biblioteca este „despre” oameni prin intermediul unui episod relatat de Alberto Manguel în *Biblioteca nopții*: „În mai 1945, în vremea rebeliunii cehe împotriva naziștilor, când trupele rusești intrau în Praga, bibliotecara Elena Sikorskaja, sora lui Vladimir Nabokov, și-a dat seama că ofițerii germani care încercau acum să se retragă nu înapoiaseră câteva dintre cărțile pe care le împrumutaseră din biblioteca în care lucra ea. Ea și o colegă au decis să recupereze volumele dispărute și au pornit într-o misiune de salvare, străbătând străzile împânzite de camioanele rusești victorioase. «Am ajuns la casa unui pilot german care ne-a dat cărțile destul de calm», i-a scris ea fratelui ei, la câteva luni după această întâmplare. «Dar deja nu mai permiteau nimănui să mai traverseze șoseaua principală, și peste tot erau germani cu mitraliere», s-a plâns ea” [2, p. 286]. Alberto Manguel interpretează gestul bibliotecarei drept o tentativă disperată de menținere a unei ordini: „În mijlocul confuziei și al haosului, ei i se părea important să încerce să mențină, pe cât posibil, jalnicul simulacru al ordinii” (Manguel, 2011: 286). Pentru mine, în schimb, ar fi fost mai relevant ca autorul să se întrebe de ce Elenei Sikorskaja i se pare important să recupereze niște cărți. Pentru că este o bibliotecară și pentru că o bibliotecă nu e doar o colecție ordonată de cărți, o bibliotecă este o *humanotecă*, cu atât mai importantă într-o perioadă marcată de o conflagrație care a pus sub semnul întrebării însăși existența unei umanități...

Referințe bibliografice

1. ECO, Umberto. *De Bibliotheca* [online]. Disponibil: <http://www.liberliber.it/online/autori/autori-e/umberto-eco/de-bibliotheca/> [accesat 12.03.2025].
2. MANGUEL, Alberto. *Biblioteca nopții*. Trad. de Anca Stoiculescu. București: Nemira, 2011. ISBN 978-606-579-121-3.

*Publicat în revista „Lecturn”, Anul IV, nr. 3 (15),
iulie-septembrie 2016, pp. 2-3.*

CZU 821.135.1(478).09=135.1

ȘI TOTUȘI... VLAD POHILĂ RĂMÂNE ȘI ACUM ÎN SUFLETELE CELOR CARE L-AU CUNOSCUȚ

*Raia ROGAC,
jurnalistă*

Recent, în Sala cu Coloane a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (BM) din Chișinău, a fost organizată o masa rotundă, având genericul „Să ne amintim de Vlad Pohilă”, care s-a dorit a fi un omagiu celui dispărut la 15 mai 2020 și care, la 6 aprilie 2025, ar fi împlinit 72 de ani. De-a lungul vieții, Vlad Pohilă a reușit să se afirme plenar în calitate de ziarist, lingvist, publicist, traducător, scriitor și, nu în ultimul rând, bibliotecar, căci după un periplu pe la mai multe reviste și ziare (*Glasul Națiunii, Mesager, Limba Română* ș.a.), ultimele două decenii de viață el a activat continuu și în această calitate.

În deschiderea evenimentului comemorativ, dr. Lidia Kulikovski, pe post de moderatoare, dar și comunicatoare, a vorbit despre norocul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de a-l fi avut în echipă pe Vlad Pohilă care, venind împreună cu Iurie Zavadschi,

The poster is for a round table event titled "MASĂ ROTUNDĂ SĂ NE AMINTIM DE VLAD POHILĂ" (Round Table: We Remember Vlad Pohilă). It is organized by the B.P. Hasdeu Municipal Library in Chișinău. The event is scheduled for 07.04.2025 at 10:00 in the Sala cu Coloane. The speakers (VORBITORI) listed are Lidia KULIKOVSKI, Mariana HARJEVSKI, Ivan PILCHIN, Elena SINGUREANU, Vitalie RĂȘLEANU, Maria PILCHIN, Nicolae RĂȘU, and Miștela METLEAEVA-LUCHIANCIKOVA. There will also be book presentations (PREZENTĂRI DE CARTE) of "Pe bulevardul fără oameni" (2005) and "Bibliografia Vlad Pohilă: un om al cărții" (in press). The poster features a portrait of Vlad Pohilă and a photograph of a street scene at night. Logos for the Municipality of Chișinău and the B.P. Hasdeu Municipal Library are present, along with the library's website (www.hasdeu.md).

a pus umărul la fondarea ziarului *BiblioPolis*, transformat apoi în prestigioasa revistă profesională cu același nume, unde a muncit neîntrerupt timp de 18 ani pe post de redactor-șef și de care era foarte mândru. Norocul a fost din ambele părți, spun eu, pentru că doar în colectivul acesta s-a simțit în siguranța de a nu pierde locul de muncă din diverse motive (închiderea instituțiilor, lipsă de bani, schimbarea șefilor etc.) și de a fi apreciat la justa lui valoare, fiind tratat cu multă căldură și respect. În cunoștință de cauză, voi mai spune că Vlad, așa cum obișnuia să-i spună cu dragoste toată lumea bună, se simțea ca într-o familie mare, făcându-și, grație revistei, nu doar mulți colaboratori, dar și mulți prieteni. Drept dovadă în acest sens a fost numărul mare a celor veniți să-l petreacă pe ultimul drum, în ciuda pandemiei și a situației excepționale declarate în legătură cu aceasta.

Să revenim însă la amintirile doamnei L. Kulikovski: „Am lucrat cu el (Vlad Pohilă – *n.n.*) 20 de ani. L-am angajat în 1999. Spontanul și excentricul Vlad Pohilă era hotărât și dedicat complet meseriei sale. Comunica ușor cu oamenii de tot felul – de la academicieni, filozofi, artiști, până la oameni simpli. Vlad a făcut din revista noastră *BiblioPolis* cea mai citită, cea mai căutată revistă atât de bibliotecari, cât și de chișinăuieni, de personalități notorii din diferite domenii. Revista ajungea în multe biblioteci rurale de la noi, dar și în orașe și județe din România. Din salariul său de bibliotecar trimitea colete poștale. A fost grozav, a fost nemaipomenit că a făcut parte din echipa BM”.

Dr. hab. Elena Ungureanu, a doua moderatoare, a adăugat alte tușe distincte, astfel că, împreună, cele două cercetătoare au conturat un portret al lui Vlad Pohilă, un adevărat model pentru cei care ar dori să-i urmeze exemplul pentru dragostea și devotamentul inepuizabil față de limba română și cultura română. Totodată, vorbitoarea a scos în evidență calitatea de redactor profesionist a lui Vlad Pohilă, caracterizându-l ca pe unul exigent, competent, fidel limbii române. Cu această ocazie, a și contabilizat numărul de pagini care au trecut prin mintea și pana lui. Acesta nu ierta greșelile nimănui, îndeosebi pe ale sale; de aceea muncea cu meticulozitate la orice material, făcea mai multe variante, după care alegea una care i se părea mai reușită și o trimitea unor cunoscuți (mă numărăm și eu printre ei) și, după ce obținea girul acestora, expedia textul la publicare.

Dr. Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, și-a intitulat comunicarea „Semnele cuvintelor lui Vlad Pohilă: explorări bibliometrice”, în care a analizat, din acest punct de vedere, volumul *Disecarea cărților*, editat sub umbrela Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în anul 2018. Îmi amintesc că, într-un fel, eu i-am sugerat acest titlu, referindu-mă la „desecarea” materialelor care erau cuprinse în lucrare: recenzii, consemnări, prefețe, postfețe. M. Harjevschi a mai menționat că Vlad Pohilă din start s-a încadrat armonios în echipa Bibliotecii Municipale, având o colaborare frumoasă și prietenească cu aproape toți angajații, inclusiv cu cei din cadrul filialelor. „Transilvania”, fiindu-i ca și mie biblioteca de cartier, se pare că a fost cea mai îndrăgită de către acesta, organizând și desfășurând aici cenaclul „Traian Brad” (în memoria ctitorului instituției, regretatului director general al Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj), conferințe lingvistice și literare, moderând lansări de carte ale scriitorilor români de o parte și alta a Prutului.

Ivan Pilchin, care a continuat șefia revistei *BiblioPolis*, a prezentat comunicarea „Vlad Pohilă și arta editorialului”. Toate editorialele lui Vlad Pohilă erau axate pe teme majore din activitatea bibliotecii, evidențiindu-se rolul acesteia într-o comunitate în continuă schimbare.

Scriitorii Miroslava Metleaeva-Luchianicova și Vitalie Răileanu au abordat „arta traducerii” în activitatea lui Vlad Pohilă, remarcând principalele realizări în acest domeniu. Vlad Pohilă a

tradus din limbile bulgară, rusă, cehă, letonă, lituaniană, franceză, sârbă, italiană și bielorusă.

Scriitorul Nicolae Rusu a amintit de debutul literar al lui Vlad Pohilă, susținându-i primii pași în scrierea prozei scurte, care a fost abandonată apoi de autor, dând prioritate altor genuri: editoriale, eseistică, reportaje, cronici, prefețe etc.

Au mai fost prezenți și au vorbit personalități care i-au fost alături de-a lungul anilor, precum prof. univ. Iraidă Condrea, subsemnata, colegii de breaslă Zina Izbaș, Andrei Viziru ș.a.

Evenimentul comemorativ a fost completat cu lansarea volumului de proză scurtă *Pe bulevardul fără oameni* de Vlad Pohilă. Căutarea materialelor și îngrijirea lucrării a fost asigurată de dr. hab. Elena Ungureanu, care a adresat publicului îndemnul de a prezenta la Biblioteca Municipală și alte povestiri și nuvelete inedite semnate de Vlad Pohilă, pentru a întregi acest capitol al activității cu o eventuală carte nouă. Cartea de proză scurtă amintită mai sus (de altfel, unica) a fost proaspăt editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Ea cuprinde cinci povestiri: „Pe bulevardul fără oameni”, „Doctor Fabius”, „Nu, el nu voia să moară”, „Așot, ce-ai făcut tu, Așot?” și „Un cumnat, doi cumnați”, însoțite de un Argument și Tabel cronologic de Elena Ungureanu, de prefața „Un început de zbor de mare altitudine” de Nicolae Rusu și postfața „Vlad Pohilă la porțile (re)cunoașterii” de Maria Pilchin. Cu același prilej a fost prezentată și biobibliografia *Vlad Pohilă: un om al scrisului* (în curs de apariție), elaborată de Elena Ungureanu

și Claudia Tricolici. La eveniment au participat scriitori, filologi, istorici, jurnaliști, bibliotecari etc.

După manifestare, un grup de participanți la masa rotundă, în frunte cu Mariana Harjevschi, au mers la Cimitirul Central din Chișinău, unde își doarme somnul de veci Vlad Pohilă, și au depus buchete de narcise, zambile și lalele la mormântul acestuia, în semn de recunoștință și neuitare.

În încheiere, prezentăm câteva spicuiri din breviarul biografic al lui Vlad Pohilă: s-a născut la 6 aprilie 1953, în s. Putinești, r-nul Florești, iar la 15 mai 2020 a trecut în nemurire, fiind înmormântat în Cimitirul Central din Chișinău. Timp de aproape o jumătate de veac, începând cu anii de studenție, a activat în calitate de ziarist, apoi cercetător la Academia de Științe a Moldovei, publicist, eseist, redactor-stilizator, bibliotecar, dar și redactor-șef. A fost nu doar un iubitor și apărător al limbii române, dar și luptător. Se știe că a făcut parte din micul grup care a mers clandestin la Riga (Letonia) și Vilnius (Lituania) pentru a edita primele două numere în grafie latină a hebdomadarului *Glusul*, apărut la inițiativa scriitorului Ion Druță și susținut de poeta Leonida Lari, din 1989 până în 1995. A muncit cu dăruire în calitate de ziarist și redactor la ziarul Independentei: *Glusul Națiunii*, *Mesagerul*, *Țara*, *Limba Română* ș.a. Tot în perioada de Renaștere Națională, a editat cărțile: *Să citim, să scriem cu litere latine* (în colaborare cu Vitalia Vangheli-Pavlicenco, 1989) și *Grafia latină pentru toți* (1990), care au avut un rol colosal pentru însușirea grafiei latine de către întreaga populație a Republicii Moldova. În 1998, a publicat *Mic dicționar de nume proprii străine*, iar împreună cu Valentin Guțu au pregătit un *Dicționar al greșelilor de limbă*. Dintre ultimele apariții, după aprecierea lui proprie, dar și a unor personalități notorii, cartea sa de referință rămâne a fi impunătorul volum *Și totuși, limba română*, editat de BM „B.P. Hasdeu”.

Fontografi: Victor BUJU, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

VLAD POHILĂ – UN OSTAȘ AL LIMBII ROMÂNE

Zina IZBAȘ,
jurnalistă, scriitoare

Acest articol e un omagiu adus celui care a fost, este și va fi prietenul nostru Vlad Pohilă.

Avea o voce de copil cuminte, sârguincios, respectuos. Și... de dascăl dedicat. Profesor de vocație. Mereu ținea sub braț o carte, o revistă sau mai multe. Întotdeauna avea de lucru, iar munca lui era să citească, să scrie, să reușească peste tot: la radio, la TV sau la vreo altă redacție, unde trebuia să vorbească. Dar tema era permanent una și aceeași, căreia îi zicea cu drag, cu pietate și cu închinare: Sfânta Sfințelor – Limba Română.

Eram prieteni de Cuvânt, fără să ne-o declarăm, doar că Vlad avea un rol de Învățător. Eu, noi – cei de la radio – eram elevii. De fapt, și ascultătorii noștri, cei care îndeosebi îi urmăreau ghidul de exprimare corectă, îi erau discipoli.

Pasiunea sa pentru Limba Română se profila încă din frageda-i copilărie. Or, fiind un elev silitor, un bun cititor la biblioteca școlară, rămânea fascinat de cum își meșteșugeau scriitorii săi preferați poeziile sau prozele prin cuvintele limbii pe care se străduia să o vorbească frumos. În acest sens, spunea cu sinceritate că a fost un privilegiat al sortii, bibliotecara satului Putinești, unde s-a născut Vlad, fiind o rudă de pe linie paternă. Aceasta îi încredința cheile de la bibliotecă și putea să deschidă când dorea el și să stea înconjurat de cărți cât îi poftea sufletul. Era ca o chemare, ca o datorie faptul de a se comporta respectuos cu acest dar de la Dumnezeu – cartea, cuvântul scris. Apoi... a mai crescut, în față i s-au deschis și alte izvoare ce i-au creat condiții spre a-și îmbogăți vocabularul.

Vlad putea povesti la nesfârșit despre cât de minunată și grațioasă este Limba Română. Și iată ce-i mărturisea colegului nostru, ziaristului și scriitorului Ionel Căpiță într-un interviu aniversar, când rotunjea 60 de ani: „Mai târziu, citeam cele mai bune ziare și reviste din acei ani: *Tinerimea Moldovei, Cultura, Moldova, Nistru* etc. și mă minunam ce măiestrit își mai ticluiesc articolele unii autori! Deopotrivă cu Radio Chișinău, ascultam Radio București și Radio Europa Liberă (în română, desigur, căci alte limbi nu știam)

și rămâneam frapat, uimit: cum mai vorbesc reporterii acolo! Și mă frământam: oare voi putea scrie/vorbi și eu cândva ca ei?!... Să ajung la Universitate, la jurnalism, îmi părea, vorba cântecului, «un vis frumos, chiar prea frumos să poată fi și-adevărat»...

Când veneau pe ospete rudele, refugiate la București după ocupația sovietică din 1940, pentru Vlad era o dublă sau chiar o triplă sărbătoare. În primul rând, pentru că îi vedea. Apoi, pentru că aceștia nu veneau niciodată cu mâna goală, iar darurile cele mai importante pentru el erau cărțile și discurile cu muzică românească. „Faptul acesta mi-a acutizat interesul, pasiunea pentru limba, literatura, cultura și istoria românilor, iar concomitent m-a făcut să fiu mai atent la exprimarea corectă, încât, într-un târziu, să ajung la o teamă, apoi și o aversiune față de rusisme”, aflăm din același interviu, la care ne-am referit mai sus.

A muncit pentru a-și vedea visul împlinit. A citit, a studiat, a ascultat și... la un moment dat, acest vis a crescut într-o mare dorință: de a-și auzi și semenii vorbind cu dragoste, frumos, corect românește. Și a făcut-o cu mare râvnă și dedicație mai ales după anul 1989, când – alături de reductabilii lingviști Ion Dumeniuk, Ion Melniciuc, Ion Ciocanu, Anatol Ciobanu, Iraidă Condrea – s-a înrolat în nobila misiune de a „preda cursuri publice de exprimare corectă în limba română”, ce constituiau rubrici scurte, de până la cinci minute, la radio – una dintre cele mai populare rubrici, conform unor sondaje oficiale sau concluzii generate de adresările frecvente, parvenite din partea ascultătorilor dornici să cunoască și să-și vorbească corect limba maternă.

Vlad Pohilă s-a făcut remarcat și prin eseurile tematice, editoriale-model, pe care le publica în revista *BiblioPolis* în postura sa de redactor-șef al acestei reviste, la care lucra cu același interes deosebit pentru promovarea Limbii Române, dar și a Cărții și a Lecturii. Apropo de Bibliotecă și bibliotecari: fiind și un bun coleg al tuturor celor ce fac parte din inimosul colectiv al BM „B.P. Hasdeu”, a scris cu ardoare despre ceea ce va să însemne această ființă ce s-a angajat în slujba cărții și a tot ce derivă din aceasta. „Nu în zadar și-a intitulat unul din volumele sale *Elogiu lecturii*, considerând cartea ca o magnifică lucrare a spiritului divin. El a adus mereu un omagiu acestei triade – cartea-biblioteca-cititorul”, accentua la un eveniment aniversar dr. Lidia Kulikovski, ex-director al instituției.

Un adevărat Om de Cultură, îndrăgostit de neamul său și de Limba Română. O personalitate despre care nu au evitat să se pronunțe alte mari personalități: „De ce mi-e drag Vlad Pohilă? Pentru că ceea ce scrie este temeinic și se reazemă pe o solidă cultură – dovadă că o personalitate nu se poate afirma în afara unei riguroase pregătiri culturale, dar nici în afara scânteii divine pe care, înainte de a purcede pe calea cunoașterii, e necesar ca Dumnezeu să ți-o fi pus în piept la naștere” (Grigore Vieru); „Privind retrospectiv la tot ce a făcut Vlad Pohilă în zburciumul lui viață, putem afirma cu certitudine că axa principală în toate câte le-a realizat a fost iubirea de neam” (Ana Bantouș).

Păstrez în biblioteca personală, ca pe o relictă, căci era una din primele publicații de acest gen, volumul *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989) și *Grafia latină pentru toți* (1990). Mi-a fost de mare folos și acel *Mic dicționar de nume proprii străine*, care a fost reeditat de mai multe ori și... am citit și *Cine răspândește anecdote* (2008) de scriitoarea estonă Lilli Promet, o traducere de care Vlad era mândru.

Surse electronice verificate menționează că Vlad Pohilă a tradus peste 20 de cărți de artă și ghiduri ale unor localități din Republica Moldova; la fel, a tradus proză scurtă, eseuri și poezii din mai multe limbi, precum și câteva romane: *Torentul negru* de L. Buczkowski (1986, din polonă), *Domnul Ține-mi Umbrela* de I. Milev (1987, din bulgară), *Viața lui Omar Khayyam* de frații K. și Ș. Sultanov (1989, din rusă), *Cine răspândește anecdote* de Lilli Promet (2008, din estonă), menționată anterior.

A redactat circa 100 de manuscrise – viitoare cărți de literatură artistică. A fost redactor și/sau autor, uneori și traducător la surse de referință precum *Dicționar enciclopedic moldovenesc* (DEM, 1989); enciclopediile *Chișinău* (1996), *Femei din Moldova* (2000), *Dicționarul universal al limbii române* de L. Șăineanu (reeditat, 1998); *Dicționar rus-român* (2000), *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române – DEXI* (2007).

A fost redactor sau lector a peste 30 de bibliografii și biobibliografii, alte zeci de cărți – de beletristică, arte, istorie, literatură didactică și pedagogică, juridică, monografii ale unor localități din Republica Moldova și din România.

În 1989, a ținut cursuri de ortografie a limbii române pentru profesorii din diferite sate și orașe ale republicii, precum și din nordul Bucovinei (reg. Cernăuți). A predat cursuri de limbă

română la Universitatea de Stat „Ion Creangă” (1995-1997), de stilistică și cultivarea limbii la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (2004-2005).

O activitate în care prietenul nostru Vlad Pohilă a depus tot ce avea mai nobil, mai frumos și mai luminos în sufletul său generos, nu putea să nu fie apreciată. În 2010, i s-a conferit cea mai înaltă distincție de stat – „Ordinul Republicii”, iar în 2014 președintele României l-a decorat cu ordinul „Meritul Cultural” în grad de Ofițer.

Toți acei care, într-un fel sau altul, l-au cunoscut, confirmă cele spuse de confratele nostru Sergiu Petru Palii, stabilit în SUA: „Vlad Pohilă a fost un intelectual desăvârșit, un adevărat cavalier loial și protector al demnității cuvântului scris și rostit”.

Rolul și aportul incomensurabil al lui Vlad Pohilă în promovarea profesionistă a imaginii acestui Templu al Cunoașterii a fost subliniat de către dr. Mariana Harjevschi, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care a evidențiat „stilul pragmatic și vizionar al lui Vlad Pohilă, care a devenit incontestabil pentru Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu», mai ales pe paginile revistei *BiblioPolis*. Concrețetea analizei subiectelor, varietatea tematicelor, dragostea de lectură mereu au captivat și au impresionat comunitatea bibliotecară, deschizând noi orizonturi, amplificând zelul profesional și trezind interesul pentru lectură în paginile revistei”.

Să recunoaștem sincer faptul că ne lipsește mult acest prieten bun, ne lipsește zâmbetul său cald, cuvântul de îmbărbătare, pe care-l rostea simplu și convingător. Ne lipsește Omul de Cultură Vlad Pohilă. Dumnezeu a rânduit ca el să ne suradă din cetele îngerilor săi, cu modestia-i caracteristică și nonșalanța-i proverbială.

Și... ce gest frumos! Mai rar se întâmplă ca, protagonistul fiind în viață, numele său să dea importanță și prestanță unei instituții de cultură. În anul 2017, Bibliotecii Publice din satul natal Putinești i s-a conferit numele „Vlad Pohilă”.

Vlad, mulțumim pentru că ai înnobilat cu prezența ta distinsă această lume plină cu de toate. Eternă amintire și odihnă liniștită în Raiul de Cuvinte al Limbii Române.

CZU 821.135.1.09(047.53)=135.1

„ÎNCĂ MAI CRED CĂ BIBLIOTECILE VOR SALVA LUMEA”: RAI A ROGAC ÎN DIALOG CU ACAD. GHEORGHE PĂUN

Breviar biografic

Acad. Gheorghe Păun s-a născut la 6 decembrie 1950 (Cicănești-Argeș). A absolvit Facultatea de Matematică a Universității din București (1974). În 1977, la aceeași facultate, și-a susținut teza de doctorat sub conducerea profesorului Solomon Marcus. Burse, stagii de cercetare, invitații și conferințe la universități din numeroase țări din Europa, Asia, America de Nord. Principalele domenii de cercetare: teoria limbajelor formale, calculabilitate pe bază de ADN și calculabilitate membranară/celulară (*membrane computing*). Ultimul domeniu este inițiat de Gh. Păun, iar modelele respective se numesc „sisteme P” (de la numele lui). Este cel mai citat informatician din România.

A fost ales membru corespondent al Academiei Române în 1997 și membru titular în 2012. A susținut discursul de recepție „Căutând calculatoare în celula biologică. După douăzeci de ani” în 2014. Este membru al Academiei Europei (Academia Europaea, Londra) (din 2006) și membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (din 2023). A primit mai multe titluri și distincții, în România (de pildă, Steaua României în grad de Cavaler) și în alte țări (de pildă, Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei).

Este membru al Uniunii Scriitorilor și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, a publicat multe cărți de literatură, eseuri, jocuri logice. A introdus jocul de go în România, a fost primul președinte al federației naționale de profil. Din 2010, editează revista lunară de cultură *Curtea de la Argeș*, cu distribuție în România și alte teritorii locuite de români. A ridicat la Curtea de Argeș monumente dedicate lui Eminescu și lui Urmuz (născut aici și promovat în Anul Urmuz 2023).

Raia ROGAC: Domnule academician Gheorghe Păun, parcă mai ieri a fost ziua când, „de la Basarabi în Basarabia”, ați descins la Academia de Științe a Moldovei cu o mică delegație

pentru a lansa splendida revistă *Curtea de la Argeș* (de la nașterea căreia, în curând, se vor împlini 15 ani – o frumoasă vârstă a adolescenței). Atunci, regretatul Nicolae Dabija, între altele, a spus providențial: de la Podul de Flori și Podul de Carte, iată că am ajuns și la Podul de Reviste. Se avea în vedere *Curtea de la Argeș* și *Literatura și Arta*. Deci, sunteți unul din arhitecții acestui Pod. Din an în an, acesta devine tot mai consolidat. Recent, el s-a completat și cu revista *Realități culturale* din Chișinău. Ce ne puteți spune în acest sens?

Gheorghe PĂUN: Era în toamna anului 2011, pe 12 octombrie, când dr. hab. Svetlana Cojocaru, acum vicepreședinte al AȘM, a organizat lansarea revistei la Chișinău, dumneaei fiind încă de la început membră a consiliului de redacție. *Curtea de la Argeș* a fost explicit concepută ca revistă de cultură panromânească, cu colaboratori de pe ambele maluri ale Prutului, ba și mai de departe. Chiar în primul număr, am avut semnătura acad. Mihai Cimpoi, în al doilea număr i s-a alăturat regretatul acad. Petru Soltan, au urmat mulți alți prieteni de la Chișinău. Am verificat cu prilejul acestui interviu: Raia Rogac a apărut pentru prima dată în numărul din decembrie 2011, de mai multe ori norocoasă fiind întâlnirea amintită mai devreme, nu numai pentru că atunci l-am cunoscut pe Nicolae Dabija (că atunci s-a născut Podul de Reviste), ci și pentru că atunci revista a câștigat un colaborator de nădejde din Chișinău, cu articole care au completat deja două volume consistente apărute în „Biblioteca Revistei *Curtea de la Argeș*” – v-am numit pe dumneavoastră, desigur, cu cele două volume frumos intitulate *Zidari întru veșnicirea neamului*. Podul de Reviste s-a consolidat. În timp, s-au alăturat acestei inițiative mai multe publicații din România și din Basarabia, ba chiar și din Voievodina-Serbia. Au avut loc întâlniri la Curtea de Argeș și în orașele vecine, precum și la Chișinău, iar rubrica „Podul de Reviste” este practic

permanentă în *Curtea de la Argeș*. Firesc și necesar – aș reaminti o vorbă a regretatului Nicolae, spunând că ceea ce avem nevoie în primul rând este să ne cunoaștem mai bine unii pe alții. În acest context, obișnuiesc însă să adaug că tare m-aș bucura dacă nu ar mai fi nevoie de asemenea poduri peste Prut... Să sperăm că așteptata intrare în UE a Republicii Moldova va fi un prim pas în această direcție.

R.R.: Personal, venită la acel eveniment cultural, ca la multe altele, n-am bănuțit că voi deveni un colaborator fidel pentru întreaga perioadă. Am putut observa că revista ajunge nu numai în Basarabia, grație efortului dumneavoastră, dar și în alte țări unde sunt români și este citită și apreciată. Un bun colaborator al revistei este chiar președintele Academiei Române – Ioan-Aurel Pop... Cred că numărul colaboratorilor a crescut considerabil. Dar al abonaților?

Gh.P.: Revista ajunge în Basarabia, în Voievodina, în Maramureșul ucrainean, dar pe internet se citește în multe alte țări, pentru că o arhivă completă se găsește la www.curteadelaarges.ro. Colaboratori are din Canada și Suedia până în Noua Zeelandă – nu numai români (prietenii și colaboratorii din spre matematică din India, Japonia, Cehia, SUA, Elveția, Polonia mi-au trimis articole în engleză, pe care le-am tradus în română pentru revistă). Din Academia Română am fost bucuros-onorat să am mulți colaboratori, nume mari ale culturii române: Solomon Marcus, Mircea Malița, Răzvan Theodorescu, actualul președinte acad. Ioan-Aurel Pop și încă mulți alții. Iar de la Chișinău, în afară de academicienii Petru Soltan și Mihai Cimpoi, am beneficiat de semnăturile unor personalități intrate în istoria Renașterii Basarabene, precum Ion Ungureanu și Nicolae Mățcaș, Valeriu Matei, ale altor oameni de cultură. Și, da, numărul colaboratorilor crește încontinuu, dar cel al abonamentelor este relativ constant: aproape nu sunt!... E și „vina” revistei, că are o bună pagină web, și se mai și distribuie complimentar colaboratorilor, prietenilor, bibliotecilor...

R.R.: În Republica Moldova, anul 2025 este declarat Anul Eminescu. *Curtea de la Argeș* inserează în fiecare număr articole din publicistica lui Mihai Eminescu, permanent mai publică studii și eseuri dedicate Marelui Luceafăr de mai mulți autori eminescologi, inclusiv dumneavoastră abordați această tematică... Oricine poate observa cât e de actual Eminescu după trecerea unui veac și jumătate...

Gh.P.: Aproape de la începuturi, revista reia la pagina a doua fragmente din publicistica lui Eminescu. Sunt articole parcă scrise azi de dimineață, dezarmant de actuale. Model de gazetărie angajată, patriotică, dar elegant scrisă, documentată, adesea cu un preambul teoretic. Cu o luciditate tipic eminesciană. Multe mai avem de învățat de la Domnul Eminescu. Eminescu face parte din identitatea românească, nici nu ne dăm seama cât de mult îi datorăm. Iar revista, pot spune că stă „Sub crugul Eminescului”, cum se intitulează o rubrică (realizată în funcție de materialele primite, dar, nu numai în „lunile aniversar-comemorative”, ianuarie și iunie). De scris, nu prea scriu despre Eminescu. În primul rând, din sficiune, pentru că nu este ușor a o face. S-a scris mult, eminescologia este deja o știință, la Chișinău aveți Congresul Mondial al Eminescologilor, fondat de acad. Mihai Cimpoi și Centrul Academic Internațional Eminescu, care la 13 ianuarie curent a marcat 25 de ani de la înființare. A repeta frazele sonore, festive nu adaugă nimic iubirii noastre pentru Eminescu. S-a și speculat mult, de pildă, în jurul intuițiilor sale științifice, a transpunerii lor „neverosimil” de frumos (Alex Ștefănescu) în versuri. Atunci când mi se pare însă că am întrezărit o idee încă neexplorată, o pun pe hârtie, mai mult ca problemă deschisă (reflex de matematician), pentru cei mai pricepuți decât mine, pentru eminescologi. Eu sunt doar un eminescofil...

R.R.: Și totuși... ați participat și dumneavoastră la Congresul Mondial al Eminescologilor, ediția 2022, cu o comunicare interesantă. Ați putea lansa un apel către toată românimea ca să trimită fotografii cu monumente dedicate lui Eminescu de acolo unde locuiesc. Ar putea fi completată pagina a doua cu ilustrații despre veșnicirea lui. La Chișinău, există două monumente importante: bustul de pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” (autor Lazăr Dubinovschi) și monumentul din scuarul Teatrului Național „Mihai Eminescu” (autor Tudor Cataraga).

Gh.P.: Prin anii dintâi ai revistei, am avut un număr ilustrat cu imagini ale monumentelor Eminescu din România, Basarabia, alte țări. Îmi amintesc că cele două din Chișinău, cel din Cernăuți și altele mai notorii din lume, au apărut în revistă. La ora aceasta, mă preocupă mai mult monumente de la Primul Război Mondial, cel Al Reîntregirii, pentru prima pagină a revistei. Am început în ianuarie 2017, în pregătirea Centenarului Marii Uniri, și încă mai am ceva imagini în portofoliu. Aici voi avea curând nevoie de

ajutor – nu știu câte monumente au supraviețuit în Basarabia, câte au fost refăcute în ultimii ani, dar dacă aș primi asemenea imagini, m-aș bucura mult, le-aș folosi cu prioritate.

R.R.: Vorbiți-ne puțin și despre „Biblioteca revistei *Curtea de la Argeș*”, care a ajuns la 43 de titluri...

Gh.P.: ...Și este deja predat la editură volumul cu numărul 44! Ideea a fost ca revista, pe de o parte, să nu se rezume la a consemna evenimente culturale, ci și să provoace asemenea evenimente (de aici, Ziua Revistei, organizată aproape anual – nu și la vremea pandemiei...), pe de altă parte, revista să rămână în biblioteci, să poată fi citită și peste un deceniu sau mai multe. De aceea, solicit colaboratorilor *eseuri*, nu *referate*! Pasul imediat următor este strângerea acestor eseuri între coperte, în volume direct dedicate bibliotecilor. Avem deja un raft întreg cu volumele publicate până acum și, desigur, vom continua. Nu este însă simplu, ca și în cazul abonamentelor, piața cărții este în suferință, dar încă mai cred că *bibliotecile vor salva lumea* (parafrază la „frumusețea va salva lumea” – Dostoievski)...

R.R.: Nu putem trece cu vederea nici Anul Urmuz 2023, care a avut un amplu răsunet, în mare parte datorat revistei *Curtea de la Argeș*.

Gh.P.: Revista a fost „catalizatorul” principal, dar, odată „avalanșă” declanșată, lucrurile au luat o frumoasă desfășurare. Cărți noi, reeditări, piese de teatru, expoziții, spectacole de muzică, cercetări, scrieri literare sau de critică și istorie literară, timbre, medalie, volume bibliofile, de colecție, un asteroid numit Urmuz, un monument la Curtea de Argeș și un colț la Muzeul Municipal local, concursuri de creație literară... Plus un simpozion internațional, organizat la Curtea de Argeș, chiar de ziua nașterii lui Urmuz, 17 martie 1883, cu participanți din mai multe țări, cu volumul comunicărilor publicat înainte de întâlnire. Acum doi ani se împlineau 140 de ani de la naștere și 100 de la moarte, un an cu adevărat al „înainte-mergătorului” mișcărilor de avangardă din literatura secolului XX. Și încă mai sunt acțiuni în derulare (două doctorate în „urmuzologie”, de exemplu), pentru că mai sunt multe lucruri de aflat și de spus despre Urmuz.

R.R.: Și fiindcă suntem la începutul anului, aș vrea să mai punctați și alte realizări obținute în cadrul revistei, Academiei și al familiei...

Gh.P.: Poate este și un reflex al vârstei, al faptului că mi-am luat pensionarea în serios, dar, din toate punctele de vedere pe care le menționați, cred că principala realizare este... continuitatea. Cel mai motivat este acest lucru în ceea ce privește revista, faptul că din decembrie 2010 și până acum, aceasta a apărut lună de lună, riguros, de multă vreme cu 32 de pagini, nu 24 cum a fost „proiectată” inițial. Pe hârtie, ba chiar pe o hârtie de calitate, în paralel cu pagina de pe internet. Nu e puțin lucru la vremurile noastre instabile, complicate, când hârtia, poșta, totul se scumpește, iar oamenii sunt tot mai grăbiți, preocupați, închiși în bulele „rețelelor de socializare”, când planeta se mediocrizează, citește numai „rânduri scurte”... Am auzit de curând sugestia că, așa cum postim de Paști și de Crăciun, ar trebui instituit și un *post digital*, când să ne abținem de la a consuma (sau a fi consumați?...) de ecrane... Subscriu, desigur.

R.R.: Ați avut noroc să cunoașteți personalități care au impresionat lumea și pe dumneavoastră, o parte i-ați avut ca oaspeți la evenimente culturale de la Curtea de Argeș. Nu vă gândiți să scrieți și câteva volume de amintiri cu oameni și evenimente care v-au impresionat în mod deosebit?

Gh.P.: Corect, am fost cu adevărat norocos de întâlniri și colaborare cu oameni inteligenți, creativi, memorabili – de toate vârstele, de la seniori intrați în istoria unor discipline științifice la tineri doctoranzi strălucitori. „Suntem suma prietenilor”, se spune. Aș adăuga „și colaboratorilor”, măcar pentru a aduce vorba că sunt probabil informaticianul român cu cei mai mulți colaboratori, mult peste o sută, din cele 40 de țări pe care le aminteam mai devreme, coautori la articole sau cărți. Iar amintiri am scris deja... La 60 de ani, mi-am dăruit mie însumi o carte de memorii, le-am numit „memorii premature”, cu promisiunea, evident glumeață, că voi adăuga capitole noi la... 90 de ani, pentru a obține o carte de „memorii maturate”. Am câteva capitole noi consistente de adăugat (revista și Urmuz sunt două exemple la îndemână), dar încă nu mă îndemn la a scrie...

R.R.: Apropo, câte titluri ați editat anul trecut?

Gh.P.: Am editat mai multe cărți ale altora decât ale mele, ca editor propriu-zis de carte, iar dacă „editat” înseamnă „publicat”, în 2024 nu am publicat nicio carte a mea. Mi-au apărut însă în 2023 două cărți la care țin foarte mult, ambele în „Biblioteca Revistei *Curtea de la Argeș*”: *Anul Urmuz 2023* (la Editura Biscara

din București), o „dare de seamă” asupra evenimentelor din Anul Urmuz (plus, la final, o bibliografie a urmuzologiei), și *Alte 77 de editoriale* (la Editura Eikon, tot din București), continuare la un volum similar, publicat în 2017, conținând editoriale apărute în revistă. Scriam pe coperta acestui al doilea volum că este o „carte mărturisitoare”, pentru că încearcă să spună *cum văd eu lumea*, de pe Dealul Olarilor din Curtea de Argeș..., prin ochelarii bunicului pensionar...

R.R.: Ne puteți destăinui câteva proiecte pentru viitorul apropiat? Editorialul din ianuarie 2025 se încheie cu finalul Apelului din februarie 2017, „Identitate, Suveranitate, Unitate Națională”: Așa să ne judece Viitorul! Doina și Ion Aldea-Teodorovici cântau: „Eminescu să ne judece!” Pentru prezentul nostru, acești experți sunt cei mai credibili!

Gh.P.: Reiau ideea menționată și mai devreme: continuitatea este dorința/proiectul meu. Repet și contextul: pensionar mereu ocupat, revista, Academia, cultura în general, întrebarea obsesivă „cum merge lumea?”, în formă personalizată, „ce lume las eu nepoților mei?”

Apelul academicienilor din februarie 2017 a fost un moment care putea face istorie, a fost poate prea devreme, dar rămâne în istorie ca un semnal semnificativ, premonitoriu. Observați cât de actuală este ideea de suveranism, de revenire la statele naționale, la tradiție, la localizare, ca antonim al globalizării frenetice și hazardate din ultimele decenii. Încheiam atunci cu legământul „Așa să ne judece viitorul!”, convins de preocuparea sugerată mai devreme, privind lumea lăsată urmașilor, având în minte și o zicere genială a Regelui Mihai: „Țara nu este numai moștenită de la înaintași, ci și împrumutată de la urmași”. Avem o dublă responsabilitate. Iar judecata viitorului este implacabilă, nemiloasă, chiar dacă uneori pare că este târzie. Viitorul nu uită, oricât ne-am iluziona noi de contrariul. De obicei, apeluri de genul acesta se încheie cu tradiționalul „Așa să ne ajute Dumnezeu!” Nu este uitată nici această promisiune-rugăciune, dar Dumnezeu este uneori prea îngăduitor pentru așteptările omenești – și, oricum, „El nu ne bagă în traistă”...

Iar Eminescu ne judecă zilnic, din scrierile sale și de pe soclurile tuturor monumentelor sale, numai că noi nu-l prea luăm în seamă...

R.R.: Vă mulțumesc mult și sper ca acest interviu să cucerească inima cititorilor.

Gh.P.: Eu vă mulțumesc (am mai spus-o: din interviuri, aflu multe lucruri despre mine pe care nu le conștientizăm înainte...). La mulți și buni ani realizatorilor și cititorilor revistei. Și, desigur, sper să ne reîntâlnim, pe Argeș în Sus, pe Bâc în Jos... pe un mal frumos...

CZU 821.135.1.09(047.53)=135.1

PODURI DE SPIRIT ȘI CARTE ROMÂNEASCĂ: ANDREI VIZIRU ÎN DIALOG CU SIMONA MODREANU

*Andrei VIZIRU,
jurnalist*

În luna mai 2025, mai ales în partea a doua a lunii, am avut parte de o avalanșă de evenimente culturale, dar și de ploi, în alte părți, implicit în România, cu averse puternice, ca și în Macondo, dacă ar fi să parafrazez o nuvelă de-a lui Gabriel García Márquez. Să sperăm că pentru noi, românii dintre Prut și Nistru, aceste ploi vor fi cu semne de bun augur, precum și evenimentele culturale amintite. În cazul dat, mă refer la evenimentele ce țin de carte și spirit românesc, dintre care unele s-au suprapus. E bine sau nu, rămâne să mai medităm asupra acestui fapt. Vorba e de Zilele Literaturii Române, Festivalul de Poezie și cântec „Grigore Vieru”, duplex Iași-Chișinău și Zilele Bibliotecii „Onisifor Ghibu”. Mă voi referi în cele ce urmează la evenimentul ce a avut loc la Biblioteca „Onisifor Ghibu” – o întâlnire cu reprezentanții Editurii Junimea din Iași și prezentarea a trei cărți semnate de scriitorii din Republica Moldova care au apărut anul acesta la editura în cauză: romanul *Belladonna sau Podul Roman* de Ghenadie Postolache, volumul de versuri *bingo profesore freud* de Silvia Caloianu și cartea de versuri în proză *Templul lotusului roz (I: Ofranda iubirii răstignite)* de Vladimir Halipli.

În acest context, am realizat un interviu cu doamna Simona Modreanu, directorul Editurii Junimea și profesor universitar,

CLUBUL Junimea-Scriptor
Ediția nr. 240

Joi, 22 mai 2025, ora 11.00
Sediul Bibliotecii „Onisifor GHIBU”
Strada Nicolae Iorga nr. 21A, Chișinău
vă invită la lansarea volumelor

Vladimir HALIPLI
Templul lăsatului răz.
Cartea înaltă.
Otrăvătă librii răstăpitate.

Silvia CALOIANU
Sărbătorile
Lărgi profesive înalt.

Ghenadie POSTOLACHE
Ghenadiale
sau Podul înalt.

**Invitați: Grigore CHIPER
Dumitru CRUDU
Nicolae SPĂTARU**

Amfitrioni: Simona MODREANU, Vitalie RĂILEANU

pentru a afla mai multe despre activitatea acestei edituri și despre relațiile ei cu scriitorii de la noi.

Andrei VIZIRU: Doamnă director, chiar ne-ați surprins cu acest „desant” de cărți și scriitori din Republica Moldova. De unde vine deschiderea către scriitorii basarabeni?

Simona MODREANU: Deschiderea vine cât se poate de firesc. În primul rând, vorba e de o tradiție, fiind atât de aproape de Chișinău. Deci, putem spune că un mal de celălalt al Prutului nu ne desparte, ci ne adună. Poate, ar fi mai frumos, dacă am fi fost pe unul singur dintre maluri. Am preluat din mers această tradiție și încercăm s-o dezvoltăm. Deoarece

am descoperit că rezonăm cu foarte multe curente de gândire și simțire din Basarabia contemporană. De aceea, am venit cu cărțile acestei pleiade de scriitori, dar puteam să venim și cu mulți alții.

Nu există an în care să nu avem două sau trei revelații. Sunt scriitori pe care îi publicăm de multă vreme sau scriitori cunoscuți pe care îi edităm sau îi reedităm. Iată, anul trecut, de exemplu, am avut o revelație realmente cu Alexandru Constantin Popescu, un poet care a dispărut atât de tragic și atât de repede, dar inclusiv cu Silvia Caloianu sau cu această documentaristică a lui Nicolae Esinencu, cum spunea adineaori domnul Vitalie Răileanu, directorul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”. Este și un exercițiu de reevaluare și de aducere în prezent a unei memorii colective, artistice, dar și istorice, peste care altfel ar trece cu mare ușurință... Și sunt atâtea alte comori despre care am aflat din corespondența lui Nicolae Esinencu, chiar și din textele lui Vladimir Halipli sau a lui Ghenadie Postolache. E într-adevăr ceva, un curent subteran aici care poartă o sfâșiere, pe care noi n-o cunoaștem sau am uitat-o în partea cealaltă de România și care răsare, iar atunci când ajunge la suprafață și se exprimă poetic sau prozastic are niște accente rare, niște accente unice. La care noi reacționăm și cu care am văzut că și publicul românesc de pe celălalt mal rezonază foarte bine,

încât, practic, o treime din producția editurii noastre este consacrată, este hrănită de literatura basarabeană.

A.V.: Aici se potrivește o zicere de-a academicianului Mihai Cimpoi, când marginea devine centru și viceversa. Deși, nu aș dori să susțin că noi, basarabeni, suntem la o „margină de lume”, cum, de altfel, se zice într-un cântec al unui ansamblu de muzică de estradă în vogă de la noi.

S.M.: Dar ce înseamnă „margină”? Gândiți-vă la Pascal și la acea superbă formulă cu centru care nu e nicăieri. Acolo unde ești, acolo unde simți și trăiești și scrii cu adevărat – ești centru, ești centrul lumii. Fiecare dintre noi e centrul universului... Această formă de aparentă marginalitate, până la urmă, e o construcție artificială, e o construcție istorică sau ideologică. Nu funcționăm în acești termeni, nu e o paradigmă care să ne reprezinte.

A.V.: Plus la toate, Iașul a fost și rămâne o capitală spirituală a românilor și e bine să revigorăm această ipostază a lui. Mai ales noi, basarabeni, în special cei din Valea Prutului Mijlociu, de pe malul stâng, în contradicție cu spusa unui cronicar din vechime că licoarea vine de la răsărit, ne-am convins că lumina ne vine (și la propriu, și la figurat) de la Iași...

S.M.: Exact. Iașul a pierdut multe statute în istorie, dar se pare că a rămas – n-o spunem noi, ieșenii, o spuneți și dumneavoastră, o spun și ceilalți din celelalte colțuri ale țării – și își respectă acest

statut de capitală spirituală. Iar această infuzie literară basarabeană nu face decât s-o întărească.

A.V.: Literatura mai poate salva omenirea ori, cel puțin, o mai poate îmbunătăți... Poate, e prea tare spus, dar cum vedeți evoluarea literaturii în această perioadă dificilă și incertă, la început de nou secol și mileniu, cu războaie de tot felul și avalanșa rețelelor sociale?

S.M.: Aici aș da spontan două răspunsuri. Pe de o parte, literatura nu a salvat niciodată nimic... Pe de altă parte, ne salvează întrutotul, dacă pot să mă exprim așa, antinomic. Pentru că, de fapt, literatura ce îți oferă? Îți oferă ieșirea din spațiul realității imediate, care, de cele mai multe ori (cum se întâmplă acum și la dumneavoastră, și la noi, și în întreaga lume), este tulbure, ca să nu zic dramatică, chiar sfâșietoare. Pe când literatura îți oferă accesul la acest spațiu al imaginarului, al simbolului. Și acolo ești liber, acolo te poți reconstrui, te poți regândi, te poți reconfigura. Prin acest spațiu al supremei libertăți, literatura se întoarce asupra realității cu o forță pe care nu o măsurăm adesea la adevărata ei valoare. Dar care e acolo și care ne lucrează pe dinăuntru chiar când nu suntem conștienți de ea.

A.V.: Inteligența artificială poate fi un pericol? Viitorul cărții în format clasic, pe hârtie, și cel al cărții electronice cum îl vedeți?

S.M.: E clar că aici a început un război (mă refer la inteligența artificială), pe care nu știm dacă omul îl v-a câștiga. Personal, consider că, cel puțin la acest moment, inteligența artificială nu poate avea acea flexibilitate și nuanțare a imaginației creatoare pe care o are ființa umană. Până la urmă, inteligența artificială este și trebuie să rămână o extensie a noastră și, mai mult sau mai puțin, controlată de noi. Dar în spațiul acesta, care te duce în niște zone în care se întâlnesc atâtea fire și fibre și substraturi, nu cred că inteligența artificială poate construi ceva cu adevărat viabil, care să rămână în bibliotecile viitorului. Poate mă înșel, suntem abia la început. Am văzut deja o mulțime de creații reușite ale inteligenței artificiale și în domeniul literar, filozofic și muzical. Dar ceva lipsește – lipsește emoția aceea, sufletul care împreună cu imaginarul conduce la o operă fie ea literară, fie de altă natură creativă. Să sperăm că va rămâne așa. Mi s-ar părea îngrozitor să putem fi atât de ușor dați deoparte și înlocuiți de o subcreație, până la urmă, că noi suntem creație divină și noi am dat naștere acestei inteligențe artificiale. E

benefic până la un punct, dar să sperăm că nu se va întoarce împotriva noastră.

A.V.: Aceste cărți, care au fost lansate astăzi, au un mesaj pe care spuneți că inteligența artificială aproape că nu le poate reproduce – emoția, dragostea umană, nostalgia trecutului, retrăirile sufletești, amintirile din copilărie...

S.M.: Da, cum vă spuneam mai înainte, indiferent din ce parte ai apuca literatura basarabeană, indiferent dacă vorba e de poezie sau proză sau de genuri de frontieră, de hibriditate generică, se regăsește un suflu care e unic aici și care e într-adevăr inteligibil basarabean. Această durere, această suferință purtată și transmisă de generații de-a rândul și care răzbate în diverse forme de expresivitate literară. Deși, sunt foarte diferiți cei doi poeți, cel puțin despre care am discutat adineauri, ca univers informațional și ca tip de scriitură – Silvia Caloianu și Vladimir Halipli. Cum s-a auzit și din discursurile criticilor literari, se întâlnesc extraordinar de bine și aproape că trec unul în celălalt și receptarea este comună, are un iz, un suflu comun. E un fenomen extraordinar.

A.V.: A fost o coincidență frumoasă să fiți și la inaugurarea Festivalului Internațional de Poezie și Cântec „Grigore Vieru” și să veniți și la Zilele Bibliotecii „Onisifor Ghibu”...

S.M.: Nu este chiar o coincidență. Ne-am dorit ca această prezentă a Editurii Junimea să se suprapună cumva cu Festivalul „Grigore Vieru” și Festivalul „Zilele Literaturii Române”. Plus că abia s-a încheiat Festivalul „Poezia la Iași”. Deci, iată, sunt o serie de manifestări care, încă o dată, demonstrează continuitate, nu neapărat o suprapunere, ci o continuitate. Și Festivalul „Grigore Vieru”, care e la a XVII-a ediție, e o formă de întâlnire și de întregire, pentru că se desfășoară pe jumătate la Iași, pe jumătate la Chișinău. Sunt poeți basarabeni care merg la Iași și participă la anumite manifestări, poeți ieșeni și critici din întreaga țară care vin la Chișinău. E un pod de flori, care a trecut din concretețea florilor. Acum e anotimpul cel mai frumos, cel al întâlnirii spiritelor. A fost și este absolut emoționant dimineața la bustul lui Grigore Vieru să simți acea vibrație unică. Și s-o simți preluată de cei mai tineri, de copii, pe care i-am văzut recitând și interpretând cu o patimă și cu un entuziasm care nu pot veni doar din învățare. Nu au fost doar educați să interpreteze într-un anumit mod acele versuri. E acolo o vibrație autentică. Vibrația aceasta ne adună, până la urmă, pe toți.

A.V.: Vă mai așteptăm la Chișinău cu plinul. Vedem că literații găsesc mai ușor limbaj comun, spre deosebire de politicieni...

S.M.: Și literații se împacă până nu se mai împacă... Știți bine că și aici sunt foarte multe orgolii și curente diferite, dar, până la urmă, e adevărat că cel care are acces și care cultivă și se hrănește din acest spațiu al imaginarului, înțelege mult mai mult, are o privire holistică, o privire cuprinzătoare și înțelege mult mai mult realitățile contemporane. Pe când majoritatea politicienilor, din păcate, ne văd doar segmential, ne tratează ca atare și nu înțeleg că, până la urmă, suntem Unu.

P.S.: „Podul de piatră s-a dărâmat,/ a venit apa și l-a luat...”
Îmi stăruie în memorie aceste versuri din copilărie, când, într-o vară, grădinița din satul meu de baștină, Costuleni, de pe malul Prutului, în virtutea unor împrejurări, a fost găzduită de ograda părintească și eu, cu mare bucurie și mândrie, mă includeam, de rând cu ceilalți copii de vârsta mea, în jocurile ce se practicau atunci cu improvizarea unor poduri formate din mâinile copiilor ridicate în sus și repetam versurile citate anterior. Când am crescut mai măricel și de Prut mă despărțea sârma ghimpată, mi-am dat seama cât de stringente sunt niște poduri adevărate peste Prut. Mai ales că, din câte mi-a povestit mama, care acum se apropie de 90 de ani, bunelul Simion Obor a fost podar la un pod plutitor de lângă casa lui de la marginea satului (astfel de poduri se mai numeau în vechime „dubase”, de unde vine, probabil, și denumirea orașului Dubăsari). Dar acel pod a fost distrus la venirea rușilor în anii '40, când iarăși ne-au ocupat, adică „eliberat” după alții, a nu știu câta oară. Și iată, peste câteva decenii, am participat cu toții, cu mic și mare, la Podul de Flori, după care au urmat podurile de carte, după ce sârma ghimpată dintre frați a dispărut. Și acum urmează să avem și poduri de piatră restabilite peste Prut. Iar ca podurile de piatră să nu se dărâme, adică să nu le ia apa, precum îngânăm noi în copilărie, zilele acestea, cu ocazia mai multor evenimente culturale, dar și a alegerilor prezidențiale din România, am ajuns la concluzia că totuși cele mai importante sunt podurile de spirit românesc, care nu pot fi distruse și nimicite, oricât de mult ar dori dușmanii noștri din exteriorul țării, dar și cei din interiorul ei.

Fotografii: Andrei VIZIRU; Biblioteca „Onisifor Ghibu”

CZU 821.135.1.09-31:027.52(478-25)=135.1

LECTURI ÎMPĂRTĂȘITE: O POVESTE DESPRE DESTIN, TRADIȚIE ȘI REZILIENȚĂ

*Liliana JUC,
șefa Bibliotecii „Târgoviște”*

Cititorii Bibliotecii „Târgoviște” au avut ocazia de a discuta despre prima carte de proză a scriitoarei Emilia Plugaru – *Aglaiia a Vădăanii*, apărută în anul 2022. Evenimentul a reunit personalități din domeniul literar și educațional, oferind un cadru deosebit pentru analiza și interpretarea acestei opere valoroase.

Printre participanți s-au numărat autoarea Emilia Plugaru, dr. conf. Carolina Dodu-Savca, Stela Vișnevschi (profesoară de limbă și literatură română, împreună cu elevii de la Liceul de Arte Plastice „Igor Vieru”), Ludmila Motricalo (profesoară de limbă și literatură română la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”), Alina Balanescu (șefa Bibliotecii „V. Belinschi”), Aurelia Tincu (șef serviciu, Biblioteca „Alba Iulia”), precum și cititoare fidele ale bibliotecii noastre: Angela Cutișevschi (liber-profesionistă), Dorina Vladiuc (elevă la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”) și Gabriela Godonogă (elevă la Liceul Teoretic „Mihai Marinciuc”).

În cadrul discuției, volumul *Aglaiia a Vădăanii* a fost apreciat pentru modul în care aduce în prim-plan valorile general-umane, identitatea națională și reziliența în fața provocărilor vieții. S-a evidențiat complexitatea destinului protagonistei, Aglăia, a cărei

poveste se desfășoară pe fundalul schimbărilor sociale prin care a trecut Republica Moldova de-a lungul timpului.

Având în vedere valoarea educativă a cărții, participanții au subliniat că aceasta poate servi drept material de referință în cadrul orelor de istorie și literatură. De asemenea, s-a propus includerea volumului în Programul „Chișinăul citește”, destinat atât tinerilor, cât și adulților, pentru a stimula interesul față de literatura autohtonă.

Evenimentul s-a dovedit a fi un prilej excelent de dialog literar, oferind cititorilor ocazia de a reflecta asupra temelor abordate de autoare și de a descoperi, prin intermediul poveștii Aglaiei, cum să facă față provocărilor și greutăților vieții cu demnitate și curaj.

Aglaia a Vădăanii – un destin cât o lume

Romanul *Aglaia a Vădăanii* de Emilia Plugaru este o poveste molcomă și profundă, cu personaje cuminiți, dar de o tărie impresionantă. Narațiunea este un tablou al vieții simple, în care oamenii poartă pe umeri anii grei, dar și o lumină lăuntrică ce nu se stinge niciodată.

În centrul romanului se află Aglaia, o femeie cu un suflet clădit din dragoste, credință și trudă. Ea nu se abate niciodată de la rosturile sale – își crește copiii, își îngrijește vatra și își duce povara cu demnitatea celor care nu cer nimic de la viață, ci doar îi mulțumesc pentru fiecare zi.

Destinul său oglindește însăși istoria Moldovei, într-un arc peste decenii – de la perioada postbelică, cu foametea, deportările și prigonirea credinței, până la anii socialismului „înfloritor”, renașterea națională, războiul de pe Nistru și, în cele din urmă,

plecarea celor dragi în lumea largă, în căutarea unui trai mai bun. Altfel spus, o traiectorie de la bidonul cu lapte de la ferma de vaci, clăcile de lampaci, nunțile cu „legători” și mese îmbelșugate până la tăcerea caselor părăsite și dorul celor plecați.

Lectura romanului *Aglaiia a Vădăunii* ne duce cu gândul că fiecare țară își are femeile sale mult-îndurate, ziditoare de alte destine, inclusiv de cel al patriei. Aglaia nu este doar un personaj – ea este imaginea generațiilor de străbunici, bunici și mame, pentru care glia era sfințenie, osteneala – o datorie, căminul – rodul palmelor bătătorite, iar copiii crescuți și așezați la casele lor – cea mai de preț împlinire.

Pentru Aglaia, grădina ei – plină de pomi în floare, butuci de vie, zarzavaturi, flori și știubeie – nu este doar un colț de pământ, ci un loc de închinare, un templu al vieții. Casa ridicată de ea în săși, bulgăre cu bulgăre, asemenea unui cuib de rândunică, devine cununa hărniciei sale.

Obiceiurile, tradițiile, dar și formele de conviețuire la țară, felul unic de relaționare între oameni, atât de autentic, le regăsim în acest volum. Satul este scena unde protagonistă își trăiește destinul cu bune și rele, iar pitorescul descrierilor te poartă într-un colț de lume unde timpul curge altfel, unde totul are un rost și o frumusețe aparte, trezindu-ne o dulce-amară nostalgie pentru ceea ce a fost și nu mai este.

Aglaiia a Vădăunii nu este doar o poveste, ci o odă închinată femeii. Este un roman-memorie, o carte cu înțelepciunea proverbelor, o evocare-tămadă a limbii române și o doină plină de dor adusă neamului nostru. O lectură care nu doar te poartă prin timp, ci te îmbogățește sufletește, te întărește și te vindecă.

CLUBUL „LECTURĂ GENEROASĂ”

*Ludmila CAPIȚA,
șef serviciu, Biblioteca „Transilvania”*

Citește! Citind mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini, din care vei întocmi înțelesul și filosofia vieții.

Mihai EMINESCU

Clubul de lectură „Lectură generoasă”, de la Biblioteca „Transilvania”, se bucură de o mare popularitate în rândurile persoanelor de vârstă a treia. Misiunea Clubului constă în stimularea participării bibliotecii în activități de promovare a cărții, lecturii, în amplificarea și consolidarea valorilor naționale și locale, în promovarea culturii și dezvoltarea comunității. Este un club de lectură pentru adulți, în cadrul căruia membrii comunității pasionate de lectură au ocazia de a se întâlni la bibliotecă cu autorii de cărți, de a împărtăși impresiile de lectură, de a comunica, de a pune întrebări pe marginea celor citite, de a dezbate anumite subiecte desprinse din conținut. Membrii clubului participă la un adevărat dialog cultural. Lectura, cartea și ideile constituie nucleul spiritual în jurul căruia s-a consolidat acest Club.

Când și unde?

Ședințele Clubului „Lectură generoasă” se desfășoară în ultima zi de joi a fiecărei luni, la ora 14:00, cu durata de o oră și jumătate. Fiecare participant(ă) este binevenit(ă) să propună spre discuție un fragment din cartea citită (capitol, paragraf etc.) care i-a plăcut sau i-a trezit nedumeriri, o întrebare sau o idee pe care ar vrea să o discute, astfel încât conversația să fie interesantă. Oricine poate participa la ședințele Clubului, indiferent de funcție, experiență, preocupări de lectură. Fiecare ședință a clubului se încheie cu propunerea unui titlu de carte pentru a fi pus în discuție la următoarea întrunire.

Curiozitatea și interactivitatea sunt ingredientele principale ale acestui Club

Serviciul oferă un spațiu decent de exprimare literară atât tinerilor, cât și utilizatorilor adulți, scriitorilor consacrați, persoanelor

în etate, punând accent pe experiență, imaginație, creativitate. Activitățile sunt un prilej de întâlnire, dar și de a incita participanții la discuții, la prezentarea cărților, care i-au influențat din punct de vedere emoțional sau intelectual. Pornind de la cartea citită, fiecare își expune punctul de vedere, argumentele pro și contra etc. Discuțiile sunt libere și au rolul de a stimula capacitatea interlocutorilor de a-și exprima liber și creativ convingerile și trăirile personale, de a susține o argumentație. Prin acest club de lectură promovăm cărțile valoroase ale autorilor autohtoni și ale celor de peste hotarele Republicii Moldova.

Pe parcursul anului 2024, s-au desfășurat 11 ședințe, la care au participat 390 persoane. Pentru a asigura la întâlnirile Clubului de lectură o discuție interesantă și surprinzătoare, colegii din bibliotecă au venit cu mai multe provocări pentru membrii clubului. Una din ele a fost o listă de expresii care au ajutat participanți să se exprime mai ușor. Astfel, fiecare participant a avut sarcina să formuleze din aceste cuvinte un mesaj despre cartea citită, pentru o exprimare mai coerentă. De asemenea, a fost pregătit un mic glosar de cuvinte din carte. Un alt exercițiu a fost următorul: membrii clubului citeau în mod independent un fragment din carte și, după lectură, fiecare încerca să facă o mică analiză. La fel de interactiv a fost discuția despre personajele principale, fiecare pronunțându-se pentru ce erau optează și de ce. O altă provocare a fost de a alege din carte un fragment controversat sau emoționant și să-și împărtășească emoția trăită în timpul lecturii.

În cadrul activităților de instruire, membrii clubului și-au dezvoltat diverse abilități și competențe: o exprimare a gândurilor

mult mai rapidă și coerentă, o bună cunoaștere a literaturii și a textelor filosofice, capacitatea de a analiza textul citit, de a-și exprima emoția trăită în timpul lecturii, de a fi activ într-o discuție.

Activități educativ-culturale s-au realizat, în acest context, prin: întâlniri cu scriitorii (2), lansări de carte (2), discuții/dezbateri (4), recital de poezie și de cântece (3) la care se implică toți membrii clubului. La activități se practică și lectura fragmentară și analiza de conținut, se recită poezii, se interpretează cântece pe versurile poetice.

Formele de promovare a întrunirilor Clubului „Lectură generoasă” sunt diverse: afișe, avize, poster. Promovarea Clubului „Lectură generoasă” în mass-media se realizează prin articole în presa scrisă (5) (*Literatura și Arta, Universul Pedagogic, Florile dalbe*) și prin interviuri (3) la Radio Moldova (magazin sociocultural „De la 11 la 13”).

Activitățile organizate în cadrul Clubului „Lectură generoasă” au fost mediatizate și în mediul online, pe rețelele de socializare ale Bibliotecii „Transilvania”: Facebook (11 postări, 8507 vizualizări, 255 aprecieri, 128 distribuiri) și canalul de YouTube (2 podcasturi, 326 vizualizări).

Fiecare activitate este o oportunitate pentru a comunica și pentru a accede la experiențe inedite. La aceste întâlniri simți că prelungești cursul vieții interesant, prin amintiri frumoase ale vieții, prin lectură și comunicare cu scriitori, artiști, oameni de cultură.

Cum să facem viața unei persoane ajunse la „vârsta de aur” demnă, plină de activitate viguroasă? Cum să o eliberăm de singurătate, alienare, de lipsa de comunicare? Acestea și alte probleme sunt de importanță majoră în toată lumea. Și aici biblioteca vine în ajutor. Foșnetul paginilor unei cărți noi, o revistă preferată, întâlnirea cu oameni interesanți, comunicarea plăcută, responsabilitatea – aceste bucurii mici, de care are nevoie comunitatea, prelungesc pofta de viață.

Membrii Clubului „Lectură generoasă” mărturisesc:

- *Maria Vataman*: „La Biblioteca «Transilvania» persoanele de vârsta a treia se regăsesc spiritual, trăiesc emoții, împărtășesc experiențe, opinii, vise. Incinta primitoare a devenit atrăgătoare și importantă pentru ei”;
- *Eugenia Gasinova*: „Doamna Alexandra! Vă mulțumim pentru ceea ce faceți. Sunteți minunată. Vă dorim sănătate și succese mari!”;

- *Alexandra Tănase*: „Ce zi minunată am avut azi: ne-am omagiat pe noi, oameni simpli pe acest pământ! Noi suntem cei mai frumoși seniori, căci am putut fi fericiți! Am citit și recitat poezii, am cântat, chiar am dansat! Am discutat! Am adus cu noi multe amintiri... Ce frumos a fost...”;
- *Elena Semionovna Mihalcenko*: „Multă sănătate tuturor participanților și colaboratorilor! Succese!”;
- *Liza Visarion Smochina*: „Sunteți cu toții minunați. Plecăciuni și deosebit respect pentru colaboratorii bibliotecii. Felicitări, doamna Parascovia Onciu, pentru tot ce organizați în împărăția cărților. Multa sănătate, seniorilor-cititori!”

Experiența Clubului „Lectură generoasă” a devenit un prilej de participare a Bibliotecii „Transilvania” la Concursul „Lumina din jurul cărții – cel mai original club de lectură”, organizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Ministerul Culturii și Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, în cadrul căruia Clubul a fost apreciat cu Testimoniu de laureat pentru Locul III.

Concluzie

Membrii Clubului „Lectură generoasă” (30 de persoane) au devenit nu numai buni cititori, ci și buni vorbitori. Acum, își pot exprima cu încredere impresiile despre orice carte pe care au citit-o. Acest club de lectură oferă, împreună cu tradiționalul „bun venit”, experiențe inedite, impresii de lectură și atâtea surprize, încât acestea devin motive de revenire la ședințele Clubului.

CZU 028.5:027.54(478)=135.1

CARTEA CU POVEȘTI DE LEAC

*Alla GRĂJDIANU,
directorul Bibliotecii publice Obreja Veche, r-l Fălești*

Poveștile sunt o fereastră către sufletul copilului, ajutându-l să înțeleagă lumea din jur și să-și proceseze emoțiile.

Carl ROGERS

Își poate imagina cineva lumea copilăriei fără povești? Lumea poveștilor e o lume în care binele învinge răul, urâtul se transformă în frumos, supărarea în bucurie, imposibilul în posibil, visele în realitate... Fără această lume copilul nu ar putea învăța Binele, Frumosul, Dreptatea și Armonia.

În perioada 22 ianuarie – 10 martie 2025, elevii clasei a II-a, ghidați de directorul Bibliotecii publice Obreja Veche Alla Grăjdianu și învățătoarea Ala Stîrcu, au făcut o călătorie imaginară prin povești terapeutice în cadrul Proiectului cultural-educativ „Cartea cu povești de leac”. „Onestitatea – cea mai bună formă de politețe” a fost motto-ul primului atelier. Copiii au aflat „Ce este onestitatea?” din cartea *Fii onest* de Zanni Louise și Missy Turner. La finalul activității, cei prezenți au conștientizat faptul că onestitatea este o

calitate morală, un sentiment al demnității, dreptății și al conștiințiozității, care servește drept îndrumător în conduita omului.

La atelierul „Adio, frică! Salut, siguranță!” am descifrat codul comportării, când ne vizitează Doamna „Frică”. Subiectul, care a abordat trăirea afectivă cu care majoritatea copiilor, la un moment dat, se confruntă, a intrigat mult elevii. Cu ajutorul „Arborelui friicii” și „Arborelui curajului”, am reluat firul poveștii, după care am prezentat anumite situații similare cu cele din povești: exemple din viață, în care ar putea întâmpina situații conflictuale. Am răspuns la o serie de întrebări despre cum s-ar simți în acele situații și care sunt modalitățile eficiente de a le aborda.

Apoi am făcut un popas în lumea „Emoțiilor”. Au fost de toate: bucurie, mirare, fericire, mulțumire, dar și tristețe, rușine, frică, furie, invidie – emoții descrise pe înțelesul copiilor. Împreună am

citit cu voce tare cartea *Motanul încălțat* de Charles Perrault și ne-am jucat cu emoțiile prin înscenarea poveștii. Prin jocuri și discuții interactive, am învățat să recunoaștem și să exprimăm emoțiile într-un mod sănătos. Copiii au avut posibilitatea de a identifica diferite tipuri de emoții, dar, mai ales, de a gestiona situații critice în care emoțiile negative își spun cuvântul. Fiecare zâmbet și fiecare gând împărtășit ne-au arătat cât de important este să ne cunoaștem sentimentele și să le gestionăm cu încredere. După care a urmat și alte teme: „Fii perseverent”, „Hai să fim fericiți” etc.

Poveștile „de leac” nu erau doar pentru distracție, ci aveau și învățăminte importante despre cum să depășească provocările din viață. Participarea la astfel de ateliere a stimulat imaginația copiilor, deoarece le-au fost prezentate povești cu elemente fantastice, care i-au provocat să-și creeze propriile scenarii și să-și exprime gândurile într-un mod creativ. Prin lectura poveștilor, copiii și-au dezvoltat abilitățile de citire, înțelegere a textului și interpretare. De asemenea, au învățat noi cuvinte și expresii, îmbogățindu-și vocabularul. Poveștile cu „leacuri” au inclus teme legate de vindecare, bunătate, iertare sau prietenie, oferind copiilor exemple de comportamente pozitive. Aceste lecții le-au ajutat să dezvolte empatie față de ceilalți. La astfel de ateliere, copiii au avut ocazia să participe activ la discuții, să povestească, să asculte și să învețe să comunice mai eficient. De multe ori, aceste ateliere au combinat povestirea cu activități interactive, jocuri sau exerciții creative, ceea ce a făcut învățarea mai atractivă și mai eficientă.

P.S. Haideți să dăruim povești copiilor și să-i aducem către „A fost odată ca niciodată...”, deoarece rolul acestor expresii este să facă lumea copilăriei mai frumoasă, mai fericită și să construiască un viitor mai optimist.

CZU 028.5:027.52(478-25)=135.1

POVESTEA DE SUCCES
prezentată la Sesiunea „Transformarea
experienței utilizatorilor: nevoi și așteptări”,
cu ocazia împlinirii a 147 de ani ai Bibliotecii
Municipale „B.P. Hasdeu”

Ana-Maria LUCHIȚA,
elevă la IPLT „Mihai Viteazul”,
cititoare a Bibliotecii „Ovidius”

Povestea mea de succes a început acum șase ani, când prima mea învățătoare, doamna Ana Brescan, la îndemnul doamnelor bibliotecare, ne-a organizat două întâlniri cu scriitorii. Ulterior, fiecare dintre noi a primit câte un card de acces la bibliotecă, pe care l-am utilizat pentru a împrumuta cărțile propuse spre lectură la școală. Atunci, când doar împrumutam cărțile, nu vedeam încă efortul și lucrurile de cealaltă parte a „zidului”.

Primele mele zile la bibliotecă au avut loc într-o vară importantă pentru mine, în care căutam activități pentru a petrece timpul într-un mod plăcut și util. Am aflat atunci despre Programul „Provocarea verii” – o tabără care mi-a oferit posibilitatea de a mă distra, de a cunoaște și de a învăța în mod experimental, practic și amuzant. „Provocarea verii” m-a dezvoltat enorm și mi-a oferit posibilitatea de a-mi desfășura primele ore de voluntariat, de a pătrunde mai adânc în misterul acestei lumi, acestui lăcaș al cărților. Dar, cel mai important, acest program a fost ușa și incipitul întregii mele călătorii pe acest tărâm.

„Provocarea verii” a fost un intermediar dintre mine și Concursul de lectură „Bătălia cărților”, cel care mi-a deschis nepărtinitoarea cale spre dizolvarea suspansului și impozantei întrebări și ambiții de a descoperi ce se află după „zidurile albe” ale cărților. Concursul mi-a oferit oportunitatea de a mă afirma, de a mă face cunoscută și auzită, de a oferi percepțiilor și judecății

mele valoare, formă și volum. Cu ajutorul acestuia, am cunoscut persoana pe care o căutam neîncetat de când am început această aventură – pe doamna Lilia Don-Ciobanu. Participarea la „Bătălia cărților” mi-a dezvoltat capacitatea de analiză critică, de exprimare, de expunere a gândurilor și de extragere a lecțiilor morale, a caracterelor ilustre din cărți, de cizelare și învățare din acest obiect grandios și incitant.

Concursul Internațional de Limbă, Cultură și Civilizație Românească „Primăvară Românească, Pretutindeni!”, organizat de Romanian Business School și Școala Metropolitană ARC, m-a însoțit în ultimele două ierni, diversificându-le și îmbogățindu-le cu amploarea textelor moderne, precum și postmoderne, care mi-au oferit posibilitatea de creștere, de înțelegere și deosebire a figurilor de stil, procedeele literare, precum și succinte lecții de istorie a literaturii, de reflecție asupra temelor ce marchează și caracterizează istoria contemporană a românilor: deportările, migrația, ocupația sovietică și cenzura. M-a format și mi-a modelat perspectiva asupra lumii, asupra vremurilor maligne și asupra prezentului implacabil. Temele abordate nu sunt însă singurele ce oferă concursului un caracter nostalgic, ci și amintirea timpului și muncii depuse în fiecare zi după ore și în fiecare seară pe platformele Viber și WhatsApp, aplicând diverse tehnici de decodificare a mesajului: adresarea întrebărilor, alcătuirea planului de idei, analiza figurilor de stil, a motivelor literare, a simbolurilor, inventarea unor povești, compararea cu alte texte și identificarea jocurilor de intertextualitate.

Programul „Chișinăul citește” a contribuit la edificarea persoanei mele de astăzi, prin jocul pe care l-am creat anul trecut în cadrul serviciului STEAM Creativity – un joc de societate numit „Brain Box – Întâmplări cu tâlc: despre responsabilitate, despre iubire”, gândit și realizat în baza cărții *Întâmplări cu tâlc. Despre responsabilitate, despre iubire* de Cristina Bujor. În urma acestei activități, am deprins capacități de lucru în programe și aplicații, tehnologia fiind cea care a reprezentat materia mea primă în acest caz, precum și aptitudinea de lucru cu textul prin adresarea corectă a întrebărilor bazate pe detalii și a celor de interpretare, crearea haiku-urilor, acrostihurilor, ghicitorilor și rebusurilor. În cadrul acestui program, am depus, timp de o lună și jumătate, multă muncă asiduă, întregul proces de realizare a jocului fiind presărat cu emoții, frică, euforie, durere, fericire, perseverență, culminând cu beatitudinea rezultatului finit.

În ultimele două veri, am avut deosebita ocazie de a participa la taberele ARC din România: la tabăra „Codrii de aramă” din Botoșani și „Oglinzi” din județul Neamț. Un rol inerent îl joacă aici biblioteca și toate activitățile pe care le desfășoară, pentru că meritele și rezultatele căpătate sunt cele care mi-au oferit posibilitatea dată, în special locurile obținute la Concursul organizat de Fundația Romanian Business School în parteneriat cu Școala de Gramatică și Școala Metropolitană ARC din București, desfășurat sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO. În cei doi ani (în cel din urmă, mergând cu întregul nostru grup de cititori fideli ai bibliotecii), am avut parte de cele mai neverosimile clipe, amintiri și momente. Aventura, locurile vizitate, cultura și istoria s-au împletit într-un preș călăuzitor și plin de memorii marcante, extraordinare.

Povestea mea de succes marchează însă și prezența unor persoane cu rol crucial în activitatea mea. Nu ar fi existat nimic dintre toate acestea dacă nu erau doamnele bibliotecare. În plan principal, am continuat să vin mai des la bibliotecă datorită celor care mă așteptau acolo, căutând acele bibliotecare care știu să te facă să te simți special și unic, talentat și apreciat. Contează mult oamenii în viața noastră și anume acei oameni care mereu te vor sprijini și susține, fiind însă capabil/ă să faci și tu la fel pentru ei. Cea care mereu mi-a fost alături, de când am cunoscut-o și până în prezent, cea care m-a făcut să vreau să învăț, să citesc, să mă dezvolt, cea care a schimbat cursul vieții mele doar prin simpla dumneaei prezență, care m-a motivat să iubesc cuvântul și tot universul lui este, cum am mai menționat, doamna Lilia Don-Ciobanu, un pilon al culturii și cunoștințelor mele, un axis mundi a tot ceea ce se identifică cu munca, respectul, prețuirea, prietenia, blândețea, cugetul, aventura și sacrificiul.

Povestea mea m-a schimbat și încă mă schimbă, căci fiecare dintre noi e o bucată mare de plumb continuu modelat, cizelat, rupându-i-se părți vechi și lipindu-i-se altele noi. Povestea îmi oferă posibilitatea de a reflecta, de a mă descoperi, de a-mi lărgi orizonturile și de a-mi pune noi scopuri, nu limite. Biblioteca (un cuvânt atât de detestat în ziua de azi de marea parte a copiilor) ascunde mult mai multe secrete decât pare, decât ne imaginăm doar privind o fațadă, o carte, un cititor. Ea prinde lumini și valori pentru fiecare în parte. Am devenit mai conștientă, mai responsabilă, mai muncitoare, mai visătoare, mai creativă, mai matură.

Povestea mea m-a făcut să vreau să descopăr mai mult, să trăiesc mai multe emoții, mai multe întâmplări. Să vreau să am un trecut undeva, să pot să merg undeva, știind că acolo voi putea pleca și mă vor asalta maldăre de amintiri.

Biblioteca, pe lângă toate celelalte, mi-a dăruit persoane dragi sufletului meu, prieteni care mă motivează, mă inspiră și mă schimbă, relația noastră fiind una de durată, plină de sinceritate și profunzime, inclusiv în afara cluburilor bibliotecii prin aderarea la diferite activități, un exemplu fiind întâlnirea cu scriitorul John Boyne sau cu poeta și prozatoarea Maria Pilchin.

Biblioteca, prin Clubul „Ovidienii” este o pistă de lansare pentru cititori, așa cum a fost și în cazul meu, rezultatele mele găsindu-și ecoul în revistele *Campus Junior* și *Noi*.

Povestea mea nu se încheie însă aici și nici nu se va finaliza în curând, căci tot ce am enumerat și relatat anterior are un caracter ciclic, activitățile fiind alternative și succesive. Acesta e începutul poveștii mele de succes...

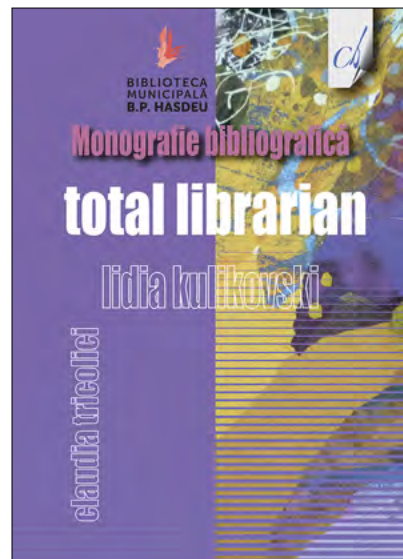
CZU [821.135.1(478).09:02]:027.52(478-25)=135.1

LANSAREA CĂRȚII *TOTAL LIBRARIAN*: LIDIA KULIKOVSKI LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

În data de 23 aprilie 2024, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (BM), a fost lansată monografia bibliografică *Total librarian: Lidia Kulikovski*, elaborată de Claudia Tricolici, șef serviciu în cadrul Secției studii și cercetări a BM. La eveniment au participat bibliotecari, colegi de facultate, prieteni, cercetători, scriitori, jurnaliști, alături de care protagonista lucrării a parcurs un drum lung pe plan profesional. Atmosfera a fost una festivă, cu muzică, vin și cafea, iar toți cei prezenți s-au simțit „acasă”.

Monografia bibliografică *Total librarian: Lidia Kulikovski* constituie un omagiu adus doamnei Lidia Kulikovski, doctor în pedagogie, conferențiar universitar la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova, specialist notoriu în biblioteconomie din Republica Moldova. Continuând biobibliografia *Viața printre cărți: Lidia Kulikovski* (2011), elaborată de Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”, în prezent Secția „Memoria Chișinăului” (alcătuitori: Taisia Foiu, Claudia Tricolici și Ludmila Pânzari), actualul volum este completat cu sursele apărute în perioada 2011-2024, având totodată o structură modificată.

Volumul reflectă o jumătate de secol de activitate a Lidiei Kulikovski, perioadă în care a fost director general și director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, autor de manuale în domeniul biblioteconomic, de studii monografice și materiale didactice, alcătuitor de bibliografii și

biobibliografii, bibliotecar-cercetător științific, specialist inovații în biblioteci la IREX / Novateca Global Libraries în Moldova etc. Majoritatea surselor în format tipărit sunt dublate de cele electronice, fapt care permite utilizatorului accesul instantaneu la sursă. Toate cărțile protagonistei și articolele din revista *BiblioPolis* au fost consultate de visu.

Monografia bibliografică este structurată după cum urmează: *Notă asupra ediției; Curriculum vitae; Studii introductive* (semnate de Mariana Harjevschi, Natalia Goian, Alexe Rău, Vlad Pohilă, Mihai Cimpoi, Nelly Țurcan) și *Bibliografie*, divizată în următoarele capitole: *Cărți: Autor* (manuale, studii monografice, lucrări bibliografice, culegeri de articole, cuprinzând studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri); *Coautor, alcătuitor* (materiale didactice, planuri, agende, strategii, ghiduri metodologice, dicționare, glosare, biobibliografii, monografii bibliografice și studii bibliografice alcătuite în colaborare); *Coordonator, recenzent* (ediții coordonate și recenzate de Lidia Kulikovski); *Redactor, responsabil și îngrijitor de ediții* (reviste și cărți redactate și îngrijite de Lidia Kulikovski); *Articole în culegeri și periodice* (Studii, cercetări, sinteze, portrete; Recenzii, prefețe, postfețe, prezentări și recomandări de carte, note de lectură); *Interviuri realizate cu și de Lidia Kulikovski* (atitudini, puncte de vedere, dezbateri); *Traduceri*, care conține cărți și articole traduse de cercetătoare; *Studii și referințe* la activitatea Lidiei Kulikovski însumează cărți, reviste și articole despre activitatea sa în calitate de bibliotecar-cercetător științific,

precum și omagii și dedicații (publicate cu prilejul aniversărilor protagonistei).

Pentru a facilita găsirea informației, au fost alcătuite următoarele indexuri: *de nume* – lista alfabetică a numelor menționate în bibliografie; *de titluri* – lista cărților și articolelor protagonistei; *de recenzii, prefețe, postfețe, prezentări și recomandări de carte, note de lectură* semnate de Lidia Kulikovski; *de traduceri* efectuate de Lidia Kulikovski; *de interviuri* realizate cu și de Lidia Kulikovski; *de nume de autori* (care au scris despre Lidia Kulikovski); *de recenzii, consemnări, cronici* la lucrările Lidiei Kulikovski; *de ediții periodice*, care include lista alfabetică a revistelor și ziarelor consultate, completate cu *Lista resurselor electronice consultate*.

Lucrarea se încheie cu capitolul „Lidia Kulikovski văzută de personalități ale literaturii, culturii, științei”. Albumul „Clipe în imagini” oferă cititorului momente definitorii ale vieții și activității Lidiei Kulikovski, selectate din arhiva BM și cea personală.

Criteriul de aranjare a materialului este direct cronologic, iar în interiorul anului descrierile sunt ordonate alfabetic. În fiecare capitol al bibliografiei, la început, sunt indicate cărțile, urmate de înregistrările din culegeri și periodice. Articolele cu caractere latine sunt plasate la începutul fiecărui compartiment, fiind urmate de articolele cu caractere chirilice.

La lucrările elaborate în calitate de autor, imediat după descrierea bibliografică, este redat cuprinsul cărților bibliografiate, iar în cazul culegerilor, în cuprins sunt indicate doar capitolele, articolele regăsindu-se în interiorul lucrării.

Cărțile elaborate de Lidia Kulikovski în calitate de autor, coautor și alcătuitor sunt însoțite de adnotări detaliate, indicate după cuprinsul lucrării, iar recenziile, consemnările, referințele critice, notele la aceste cărți sunt trecute imediat după adnotarea cărții, fiind aranjate în ordinea alfabetică a articolelor cu caractere latine, urmate de articolele în alte grafii.

Selectarea surselor a fost încheiată în iunie 2024. Lucrarea include 1234 de surse bibliografice (1229 plus 5 surse însoțite de litera „a, b”, adăugate după finalizarea procesului de elaborare a indexurilor).

Munca de bibliografiere este o muncă cu adevărat colosală, de păstrare a memoriei instituționale, oferindu-se, de pe platforma HAPes, acces direct la sursă, atunci când aceasta există. În acest

sens, autoarea, Claudia Tricolici, rămâne unul dintre bibliografii care își iubește meseria cum puțini o mai fac astăzi.

Sperăm că monografia Claudiei Tricolici dedicată unei colege și manager de instituție, Lidia Kulikovski, va fi de un real folos în activitatea profesională a breslei, dar și în încercarea de a păși pe urmele unui mentor profesionist. În lucrarea elaborată se reflectă activitatea nu doar a unui Bibliotecar (Librarian), ci a unei întregi Biblioteci și chiar, în multe aspecte, a unui întreg domeniu – Biblioteconomia din Republica Moldova în ultima jumătate de secol.

TRICOLICI, Claudia. *Total librarian: Lidia Kulikovski: Monografie bibliografică / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Chișinău: [S.n.], 2025 (Bons Offices). 475 p. (Colecția „Bibliographica”, ISBN 978-9975-134-81-1). ISBN 978-9975-3681-7-9.

Consemnare: Elena TARAGAN

Fotografii: Victor BUJU, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU 821.135.1(478).09-1=135.1

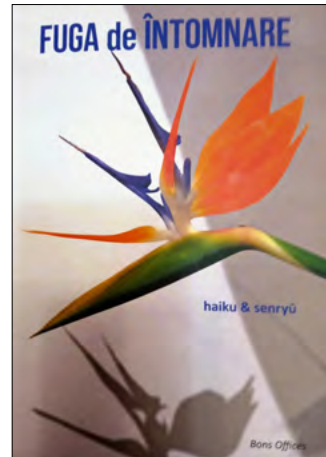
FUGA DE ÎNTOMNARE DE VASILE SPINEI SAU REVELAȚIA CLIPELOR POETICE

*Andrei VIZIRU,
jurnalist*

Pe 7 februarie 2024, la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău, în prezența unui public numeros, a avut loc lansarea unui frumos volum de haiku și senryū – *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei. Lansarea a fost moderată de poetul Iulian Filip.

Vasile Spinei, după cum afirmă Itō Isao, poet și profesor la Universitatea Aichi (Japonia), „introduce în creația sa poetică arta tradițională a poemului haiku japonez, acesta din urmă neavând tangențe cu gândirea simbolică, ci, în mod deosebit, cu cea rațională, marcată în cazul speciei literare respective, de organicism. Astfel, privirea organicistă a lui Vasile Spinei asupra lumii, universului se reflectă atât în modul direct în care el înfățișează obiectele, atent selectate din natură, cât și în stilul său clar și individual”.

Constantin ȘCHIOPU, profesor universitar: Voi face, de la bun început, trimitere la un haiku ce ilustrează profunzimea asociativă a autorului și impactul acesteia asupra receptorului: „Vara prinsă-n laț,/ salcâmi în floare,/ țârâit de greieri”. Înregistrăm în acest poem, care este alcătuit numai din 17 silabe, puritate și efemeritate, frumusețe trecătoare, stare de pace și contemplare, dorința de a păstra momentele efemere ale verii, conștientizarea trecerii timpului și a inevitabilei tranziției către alte anotimpuri. O serie de poeme amintesc de estetica japoneză care celebrează frumusețea imperfecțiunii, a efemerității și a simplității:

„Pomi încărunțiți,/ albine degerate –/ mofturi de prier”. Acest haiku surprinde, pe de o parte, frumusețea momentului, a primăverii: „pomi încărunțiți”. Pe de altă parte, implicit, imprezibilitatea naturii – o dimensiune esențială în haikuurile lui Vasile Spinei. Nu cred că autorul o face intenționat. Poate, mai mult subtil, succedă poemul care include un cuvânt de sezon ce ancorează poemul într-un moment specific al naturii. Sunt arhetipurile, acele imagini, simboluri universale care facilitează conexiunea noastră sau conexiunea, mai bine zis, profundă dintre poet și cititor, permițând transmiterea unei stări, a unei atitudini, a unei reflecții sau a unei experiențe umane fundamentale. Anotimpurile ca arhetip, îmbobocirea culorilor: „Vine, vine ne primăvara...” sau „Costișa cu ghiocei –/ zburdalnică,/ Baba Dochia”. Vă dau câteva nume pe care le găsim în haikuurile lui Vasile Spinei: Vincent van Gogh, Louis Armstrong, *Sonata lunii*, Baba Dochia, care capătă noi contururi în textele autorului. O sumară analiză critică a haikuurilor lui Vasile Spinei ne-a permis să afirmăm că fiecare cuvânt este ales cu grijă pentru a transmite multiple niveluri de semnificație...

Ion CUZUIOC, poet: Haikuul nu are titlu, nu se scrie cu majusculă, nu respectă regulile de punctuație, nu are punct la sfârșitul versului trei. Haikuul se scrie la prezent –verbul doar la prezent și, cu excepție, la gerunziu. Haikuul trebuie să aibă *kigo* – primul vers care descrie natura, timpul respectiv, imaginea; după aia – cratimă și continuă cu două versuri. 30 de procente dintr-un haiku aparține autorului, iar 70 – cititorului. E foarte greu să citești

haikuul. Trebuie să-l citești odată, apoi a doua și a treia oară, dacă este nevoie.

Iurie FOCA, artist fotograf: Am avut o satisfacție deosebită, când Vasile m-a sunat și a zis că i-a plăcut ceva din fotografiile mele și că vrea niște ilustrații. Selecția din fotografiile mele îi aparține. Am înțeles că e ceva japonez în floarea aleasă pentru copertă. N-am știut că se numește Floarea-raiului. Am adus câteva fotografii care intră în carte în varianta alb-negru ca să înfrumusețez puțin biblioteca și ca să sugerez ideea că haikuurile au și interpretare color, nu numai alb-negru. Culoarea face un fundal potrivit pentru haiku.

Ianoș ȚURCANU, poet: Iulian mi-a adus cartea și am citit cartea odată, și a doua oară am citit, și a treia oară, și am luat și am scris despre această carte. Mie mi s-a întâmplat de câteva ori în viață să procedez în așa fel. Odată, când am citit romanul lui Aurelian Silvestru *Și tu ești singur*. Pe urmă, o carte de cântece și descântece a lui Iulian Filip și o carte a unui autor din Ploiești. Am citit și imediat am scris despre aceste cărți. Această formă poetică japoneză a devenit internațională atât de repede. Dar, într-un timp, m-am gândit că ea a devenit mai mult românească... Haikuul e o fereastră deschisă spre o lume deosebit de simplă și de frumoasă. Eu consider că, la noi, cel mai bun academician care scrie haiku este Vasile Spinei.

Leo BORDEIANU, poet: De ce a ales haikuul? Poetul puțin probabil să fi fost tentat de o formă exotică. O fi vrut să fugă de

Vasile Spinei, Iulian Filip, Vitalie Răileanu.

sine sau, mai degrabă, să se regăsească: „pe sine sieși să se redea”, vorba lui Eminescu. Magda Isanos nota: „Trebuie să scriu cu puține cuvinte de țărini și oamenii lor”. De țărini și oamenii lor cu preponderență scrie și Vasile Spinei în formele create de imaginația și sensibilitatea oamenilor din Țara Soarelui-Răsare. Poetul își varsă tot focul inimii, tot dorul, toată gingășia, compasiunea, nădejdea și dragostea. Cărțile sale de haikuuri sunt tot atâtea trepte spre sine, spre afirmarea identității neamului său. Liniile de forță ale noului său volum *Fuga de întomnare* se întrevăd chiar din simpla enumerare a denumirilor compartimentelor: „Covorul de zestre”, „Pălăria cu greieri”, „Licurici la poartă” și altele. O carte de haikuuri e o enigmă ineputabilă. Nu e ușor s-o cuprinzi cu mintea și sufletul. Dar cu atât mai prețioase sunt revelațiile textelor la care ai vibrat. Ochiul său iscoditor observă și ne oferă o multitudine de imagini memorabile, peisaje, întâmplări, momente dramatice. Atent la lumea înconjurătoare, poetul ne invită să urmărim împreună cu el spectacolul magnific al ei: „Din nou a ploaie –/ în loc de soare, parcela/ cu narcise”, „Pe lună, umbra/ de la cumpăna fântânii/ exact la ușa mea”, „Coadă iazului –/ încărunțite,/ pământurile de stof”. Este atent la orice mișcare, adiere de vânt... E fascinat de jocul culorilor, e încântat de frumuseți nebănuite. Surprinde și reușește să sugereze emoții profunde: „Clipele/ primei întâlniri –/îmbujorată, tăcerea”. Se pliază durerii lumii, vicisitudinilor războiului: „Permisiune/ la vânatul iepurilor –/non-stop, la oameni”. Nu îi sunt străine ironia și umorul: „La vecin –/ pe ulciorul cu vin/ cartea unui clasic viu”. Lectura acestei cărți necesită o bună pregătire, o stare oarecum meditativă, o anumită concentrare. Fiecare are șansa să se descopere pe sine în acest volum, și nu numai pe sine, ci lumea în toată splendoarea dar și fragilitatea sa.

Gheorghe DONI, poet-haijin: Vasile Spinei este primul care s-a aventurat să abordeze acest gen care, la prima vedere, este atractiv și simplu. Dar în spatele acestei aparențe este o muncă foarte serioasă, pentru că e un domeniu puțin cunoscut la noi. Și meritul lui Vasile Spinei este faptul că, pe parcursul anilor, a acumulat mult material informativ foarte bogat despre haiku. Și nu numai despre acest gen, care vine din vechime din Japonia. A acumulat acest material din revista de haiku *Albatros* din Constanța. Ne-a pus pe rețelele de socializare material foarte util, foarte bun. Și mă gândeam, într-un timp, că s-ar putea edita o broșură, căci necunoașterea subtilităților și secretelor acestui gen a dus la aceea că ne limităm la

niște probe care nu au întotdeauna valoarea și autenticitatea cuvenită. De multe ori, multe încercări sunt trecute ca încercări și nu se încadrează genului. Cred că ar trebui să creăm niște cenacluri în care să ne învățăm a scrie, să venim cu probe și să le analizăm. Să atragem în aceste cenacluri și tineretul. Pentru că, observ, așa se întâmplă și în România. În mare parte, sunt antrenați în scrierea haikuului mai mult veteranii, oamenii mai în vârstă.

Tamara ȘEPITCA, colegă de grupă a autorului: Trebuie să recunoaștem că în arealul nostru sunt mulți pasionați de acest gen și el într-adevăr impune rigori, impune erudiție și, mai ales, un soi de curiozitate nealterată. Totuși, Vasile Spinei este cel care menține rigoarea, canonul acestui gen nipon. E foarte bine că avem un autor atras de această formă poetică orientală. De haiku a fost atras și Victor Hugo. Să ne amintim și de anumita freză a lui Ion Pilat. Salut intenția vorbitorilor anteriori că e vremea de a face și la noi cenacluri, care stimulează rafinamentul poetic al haikuului. În ceea ce privește autorul de față, trebuie să vă spun că mi-a plăcut foarte mult autenticitatea, peisajul, picturalul poetic. *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei este cartea unui autor în căutarea haikuului perfect. El probează aici adevărata forță interioară, lirismul scrutător. Ca într-o oglindă cu multe fațete ne arată conștiința gregară a omului de astăzi. Și o trece prin tăceri, meditații. Haikuurile din *Fuga de întomnare* au acea energie de a transforma un conflict într-o lecție de viață. Ați observat că în carte se conține și compartimentul dedicat Ucrainei. Un autor de haiku nu are voie să acutizeze, să spună tranșant lucrurile, ci caută durere și subtilitate, tandrețe și compătimire. Astfel sunt și haikuurile despre Ucraina. Este și o încercare de a celebra sau a persifla umanul în toate manifestările lui. De remarcat că cele șapte compartimente ale volumului au avântul aforistic și o scânteie metafizică în final. Ne potențiază substanțial impresia de coparticipare. Vasile Spinei evită canonic orice eveniment conflictual. El vede unitatea în mare a contrariilor vieții și o strecoară cu ostentație și uneori cu rafinament în lentila de reculegere a haikuului. Este o carte și un dar recomandabil oricui, pentru că orice iubitor de poezie va înțelege că este un exercițiu rafinat de subtilizare a cugetării. Putem urmări în acest volum goana și frământul lucidității de a pune elegante capcane anotimpurilor și inefabilului. E uimitor uneori să vezi omul și natura, efemerul și universul ca două oglinzi paralele sau juxtapuse, înlăuntrul cărora poetul ne atrage în labirintul mirării

sale, în momentele de iluminare, în lumi paralele culturale, picturale, filosofice.

Alexandru BURLACU, prof. univ., critic literar: Este adevărat că haikuul nu se citește în fugă. Haikuul se citește pe așezate. De regulă, o pagină conține un singur haiku cu relevanța spațiului alb care dă mult de gândit. Eu sunt un diletant în chestiunile acestea. Am ascultat astăzi câteva reflecții consistente a doi *haijini* sau teoreticieni. Mi-a plăcut foarte mult coperta cărții. Haikuul are la bază, în mod obligatoriu, contrastul. Acest contrast pe copertă este foarte bine gândit. Haikuul mai operează cu imagini esențializate. Cineva a pus accentul pe plasticitate. Haikuul e pentru văz, dar e și pentru auz. Haikuul nu numai plasticizează, dar sonorizează. Avem mai multe poeme aici, în care cade accentul pe sunet. Încerc să fac și eu un haiku. L-am auzit pe Iulian Filip care m-a inspirat și spun așa: „Iarna – Burlacu/, în fuga de întomnare/ pune capacul”.

Vasile SPINEI, poet-haijin: Această carte s-a scris timp de șapte ani... În schimb, a apărut o carte coaptă. Am avut vreo 54 de titluri pentru acest volum. Până la urmă, a venit cel care trebuia să vină. Eu îi mulțumesc mult lui Iurie Foca, fotograful cu care am colaborat la carte, un fotograf foarte talentat. Mi-a plăcut în fotografiile lui este apropierea de natură, ceea ce are niște afinități cu haikuuri. Am văzut la dânsul această floare rară și am zis că aceasta este ceea ce trebuie. Mulțumesc editurii, care mi-a editat cartea. Am ajuns la haiku foarte întâmplător. Am scris încă din anii studenției și, fiind coleg cu Leonida Lari, i-am cerut părerea. Am așteptat o săptămână, două și ea, până la urmă, mi-a zis: „Vasile, da' tu nu vrei să scrii proză?”. După mulți ani, iarăși, încerc și îi dau deja lui Arcadie Suceveanu să citească. La fel, aștept o săptămână, două. Apoi lui Ion Hadârcă, Iulian Filip... Apoi am ajuns la Ion Codrescu din Suceava, care m-a ajutat foarte mult. Cum se zice, am nimerit în mâini bune. Ion Codrescu este un mare haijin, un mare poet, un mare pictor și un mare pedagog. În comparație cu poezia occidentală, un haiku se concentrează pe un moment de

reacție a poetului în fața unui detaliu din lumea înconjurătoare. Giovanni Papini notează: „Orice poezie are doi autori – poetul și cititorul. Poetul sugerează și indică, cititorul completează cu sensibilitatea și amintirile lui personale”. Fără această colaborare haikuul nu există.

Vom completa acest gând cu o altă apreciere judicioasă a aceluiași poet și profesor din Japonia – Itō Isao, cu care am și început acest reportaj-cronică de la lansarea volumului *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei: „Mai întâi, cititorul este impresionat de lumina și transparența din poemele haijinului. Pe de altă parte, spre deosebire de exprimarea simbolică, ce se impune la unii autori prin dubla semnificație a imaginii artistice, prin opacitatea limbajului ce barează pătrunderea în profunzimile lui, haikuurile lui Vasile Spinei nu conțin o astfel de dualitate, ele remarcându-se, în mod direct, prin austeritate”. Iată și un exemplu, un haiku plasat chiar pe coperta a patra, lângă poza autorului: „crâng reînviat/ corul de priveghetori/ și chiotul meu”.

Fotografii: Andrei VIZIRU; undalibera.md

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

CZU 821.135.1(478).09-32=135.1

**DRAMA OMONIMĂ A SCRITORULUI
ALEXEI MARINAT – PRIZONIERUL***Vitalie RĂILEANU,
critic literar și cercetător*

Nu chiar atât de des se vorbește că va apărea o nouă carte semnată de Alexei Marinat... Citind și recitind volumul de proză documentară *Eu și lumea*, mă cuprinde o stare ciudată de surescitare a întregului meu spirit imaginar. Episoadele povestite mai fac înconjurul Chișinăului de astăzi, confirmând adevărul timpului trăit de scriitor, dar iată că, astăzi, am pe masa mea de lucru proaspătă carte de proză scurtă inedită *Prizonierul*¹.

Volumul este ca un uriaș vitraliu spart, secvențele mici ale acestor povestiri fiind risipite de-a lungul cărții. Până cititorul află că naratorul este chiar autorul prozelor, se va împiedica de mai multe valuri ale confesiunii, care devin adevărate baraje de... dificultate de a conștientiza adevărul timpului trăit de scriitor, adevărul ce constă în faptul că autorul e personajul care suferă de prea multă luciditate. Însă monumentalitatea personajului constă în momentele cruciale prin care a trecut și a trăit Alexei Marinat. Prozatorul rămâne, în ultima instanță, o biografie exemplară a unui scriitor care a trecut prin Gulag-ul sovietic, fiind arestat în 27 mai 1947 și condamnat la zece ani de detenție, petrecându-și următorii nouă ani într-un lagăr din Siberia...

Personajul literar este mereu în drama omonimă. Volumul acesta de proze inedite este o reconstituire minuțioasă, pe bază de amintiri și fapte, cu psihologia și cutumele ei imuabile a unui om obligat la un exod absurd în anii '50-'60 ai secolului al XX-lea; o posibilă parabolă, în fond, a condiției umane.

¹ MARINAT, Alexei. *Prizonierul: Inedite: Proză scurtă* / ediție îngrijită de Andrei Marinat. [Chișinău]: Polisalm, 2024 (Bons Offices). 186, [5] p. ISBN 978-9975-3650-8-6.

Evenimentele, galeria de personaje prezentate, descrierile, dialogurile și monologurile nu au însă numai rolul de a motiva și de a reflecta o stare anumită și nici nu sunt luate în stăpânire printr-o acțiune deliberată a conștiinței. Faptele, printr-o invazie brutală, printr-o imixiune violentă se impun conștiinței, într-o enormă rostogolire, căreia cu greu i se face față; analiza reprezintă o reacție de apărare, dar și un mijloc de a dramatiza întregul volum de proze.

Personajele suferă un șoc, o trezire din indiferență, o coborâre bruscă în realitate, în infernul amintirilor unor oameni pe care autorul i-a cunoscut în profunzime. Faptele care asaltează personajele acestor narațiuni inedite ale scriitorului Alexei Marinat, reprezintă amenințarea unei ordini în care umorul a fost înlocuit de alte forțe. Scriitorul nu doar expune și examinează impactul dintre cele două planuri, ci se implică în desfășurarea întregii procesualități, devenind el însuși o prezență, viguroasă, constructivă, decisivă, dar și decisă.

Acest volum de proză scurtă, intitulat sugestiv *Prizonierul*, de Alexei Marinat, adăpostește enorme acumulări epice (compozițional temeinice și viguroase) și patetismul trezirii la realitate, însuflețește îndelungatele *scormoniri* în arhivele memoriei, dându-le un apreciat aspect precipitat și febril de mare tensiune spirituală (neașteptat, totuși, prin raportare la proporțiile ansamblului).

Scriitorul Alexei Marinat, unul dintre cei mai importanți prozatori ai perioadei sale, știe să păstreze pe spații întinse încordarea specifică unui scurt și intens moment al adevărului.

CZU 02:070(100)=135.1

BIBLIOTECI PENTRU UN VIITOR SUSTENABIL: ROLURI EMERGENTE ÎN IMPLEMENTAREA ODD

*Nelly ȚURCAN,
dr. hab., prof. univ.*

Într-un context marcat de tranziții ecologice profunde și de schimbări sociale accelerate, bibliotecile publice își redefinesc treptat misiunea, asumând un rol tot mai vizibil în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) stabilite prin Agenda 2030 a Organizației Națiunilor Unite. Departate de imaginea instituției neutre, limitate la funcții tradiționale, biblioteca publică se conturează astăzi ca un veritabil ecosistem civic și educațional, apt să răspundă unor provocări esențiale precum inegalitatea socială, accesul echitabil la cunoaștere, coeziunea comunitară sau reziliența societală.

Datorită caracterului lor deschis și ancorării locale, bibliotecile publice se află într-o poziție strategică pentru a susține o serie de obiective din Agenda 2030. Ele devin spații de învățare pe tot parcursul vieții (*ODD 4: Educație de calitate*), sprijinind incluziunea socială (*ODD 10: Reducerea inegalităților*), favorizând dinamica antreprenorială și dezvoltarea economică locală (*ODD 8: Muncă decentă și creștere economică*), încurajând practicile de viață sănătoasă (*ODD 3: Sănătate și bunăstare*) și construind punți de colaborare durabilă cu actori din sectoare variate (*ODD 17: Parteneriate pentru obiective*). Mai mult, prin programe culturale, inițiative de educație ecologică și stimularea dialogului civic, ele contribuie activ la ODD 13 (*Acțiune climatică*) și ODD 16 (*Pace, justiție și instituții solide*).

Selecția de articole prezentată în această revistă a presei reunește cercetări recente ce analizează empiric și critic activitatea bibliotecilor din diverse regiuni – de la Asia de Sud-Est și Europa

de Nord, la Africa de Vest și de Est. Aceste contribuții reflectă o varietate metodologică semnificativă – de la studii de caz și sondaje, la analize de conținut – și tratează teme actuale precum: dezvoltarea antreprenoriatului comunitar, incluziunea digitală, reactivarea spațiului civic, strategii în domeniul schimbărilor climatice sau formarea continuă a bibliotecarilor.

Rezultatele acestor cercetări indică o transformare substanțială a rolului bibliotecii: de la furnizor de informație, aceasta devine un actor social implicat, capabil să funcționeze ca incubator pentru inițiative locale și catalizator al dezvoltării durabile. Pe de altă parte, articolele evidențiază și obstacole persistente – subfinanțarea cronică, absența unor politici coerente, disparitățile regionale accentuate și nevoia stringentă de profesionalizare a personalului de specialitate.

Prin această selecție analitică, revista oferă o perspectivă transnațională și critică asupra contribuției bibliotecilor publice la arhitectura dezvoltării sustenabile globale. Este, în același timp, un apel la reflecție și inițiativă adresat specialiștilor din domeniu, factorilor de decizie și cercetătorilor preocupați de reconfigurarea bibliotecilor ca noduri strategice ale transformării sociale în secolul XXI.

Revista *Public Library Quarterly (PLQ)* explorează practici și modele eficiente pentru îmbunătățirea serviciilor, studii de caz privind managementul (incluzând atât succesele, cât și eșecurile), mituri care împiedică dezvoltarea individuală și instituțională, strategii de planificare pentru obținerea rezultatelor dorite, instrumente de marketing și strângere de fonduri, precum și analize financiare. De asemenea, se acordă atenție modului în care noile tehnologii sunt aplicate în practică și programelor inovatoare și de calitate pentru copii.

Public Library Quarterly este o revistă hibridă de acces deschis, parte a programului Open Select al companiei Taylor & Francis Group, care oferă autorilor opțiunea de a publica în regim de acces deschis.

ISSN: 0161-6846; eISSN: 1541-1540

Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/wplq20>

Prezentăm în cele ce urmează o selecție de articole recente publicate în *Public Library Quarterly*, care oferă perspective diverse asupra rolului bibliotecilor publice în contextul transformărilor sociale și al agendei dezvoltării durabile.

*

AREGBESOLA, A., OWOLABI, S. E., & ADEBISI, T. Going to the Cities: The Strategic Roles of Public Libraries in Promoting Sustainable Development Goals. *Public Library Quarterly*. 2023, vol. 43, no. 3, pp. 367-384. <https://doi.org/10.1080/01616846.2023.2253692>

Articolul *Going to the Cities: The Strategic Roles of Public Libraries in Promoting Sustainable Development Goals* (Orientarea către orașe: Rolul strategic al bibliotecilor publice în promovarea obiectivelor de dezvoltare durabilă) semnat de Ayooluwa Aregbesola, Sola Emmanuel Owolabi și Tunde Adebisi explorează dimensiunile strategice prin care bibliotecile publice pot contribui la promovarea și implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), cu accent pe contextul urban. Într-un climat global în care orașele devin tot mai aglomerate și inegale, autorii susțin că bibliotecile, prin funcția lor informațională, educativă și socială, au capacitatea de a acționa ca platforme de intervenție durabilă. Plecând de la recunoașterea bibliotecilor ca infrastructuri publice accesibile și cu un nivel ridicat de încredere din partea cetățenilor, studiul oferă un cadru analitic pentru înțelegerea contribuției acestora la realizarea ODD, cu exemple concrete de bune practici și soluții replicabile.

Autorii subliniază că bibliotecile sunt centre comunitare strategice, capabile să disemineze informații, să creeze rețele de colaborare și să susțină educația continuă, devenind astfel catalizatori ai dezvoltării durabile. Deși implicarea bibliotecilor în această agendă globală a fost adesea trecută cu vederea, cercetarea argumentează convingător că ele pot contribui activ prin servicii de informare, educație civică și parteneriate comunitare.

Un accent aparte se pune pe provocările urbanizării rapide, estimându-se că până în 2050, 68% din populația globală va trăi în mediul urban. În acest context, bibliotecile pot deveni spații esențiale pentru abordarea inegalităților sociale, schimbărilor climatice și vulnerabilităților economice, prin facilitarea accesului liber la informații relevante despre ODD – cum ar fi cele referitoare la

educație de calitate (ODD 4), reducerea inegalităților (ODD 10) sau acțiunea climatică (ODD 13).

Articolul oferă numeroase exemple internaționale. De pildă, în România, programul *Biblionet* a sprijinit formarea a 100.000 de fermieri pentru a accesa subvenții agricole prin TIC – contribuind direct la ODD 1 (eradicarea sărăciei) și ODD 8 (muncă decentă). În Canada, Biblioteca Publică din Toronto susține integrarea refugiaților prin servicii educaționale și de orientare (ODD 4 și 10). În Noua Zeelandă, rețeaua „Sustainable Schools” creată de biblioteci oferă resurse pentru dezvoltarea durabilă în școli (ODD 17).

Articolul nu ocolește dificultățile – fondurile insuficiente, personalul limitat și gradul scăzut de conștientizare a publicului –, dar propune soluții concrete: parteneriate interinstituționale, campanii de conștientizare, dezvoltarea de resurse digitale și instruirea personalului. De asemenea, este prezentat un model replicabil – „Green Corner” din Biblioteca Publică Vaggeryd (Suedia) – un spațiu dedicat educației ecologice locale, cu impact notabil asupra implicării civice.

În concluzie, articolul transmite un mesaj puternic: bibliotecile publice trebuie privite ca parteneri esențiali în atingerea ODD-urilor. Ele dispun de infrastructura, expertiza și rețeaua necesare pentru a deveni veritabili agenți ai schimbării sociale și ecologice durabile, în special în contextul urban.

*

OLADOKUN, B. D., ADEFILA, E. K., AJANI, Y. A., NSIRIM, O., & TELLA, A. Exploring the Role of Public Libraries in Environmental Sustainability Through Corporate Social Responsibility: A Survey Across Nigerian Geopolitical Zones. *Public Library Quarterly*. 2025, published online: 21 Feb., pp. 1-18. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2470530>

Articolul *Exploring the Role of Public Libraries in Environmental Sustainability Through Corporate Social Responsibility: A Survey Across Nigerian Geopolitical Zones* (Explorarea rolului bibliotecilor publice în sustenabilitatea mediului prin intermediul responsabilității sociale a întreprinderilor: Un studiu în zonele geopolitice nigeriene), semnat de Bolaji David Oladokun, Emmanuel Kolawole Adefila, Yusuf Ayodeji Ajani, Onyema Nsirim și Adeyinka Tella investighează implicarea organizațiilor private, prin intermediul responsabilității sociale corporative (CSR), în sprijinirea bibliotecilor publice din Nigeria în promovarea sustenabilității ecologice.

Studiul se fundamentează pe o abordare calitativă, cu scopul de a documenta modul în care parteneriatele dintre biblioteci și sectorul privat influențează inițiativele ecologice în cele șase zone geopolitice ale țării. În contextul unei infrastructuri bibliotecare marcate de disparități regionale, articolul aduce în atenție nu doar practicile de CSR în sine, ci și inegalitățile în accesul la sprijin ecologic în funcție de poziționarea geografică.

Cercetarea s-a bazat pe interviuri semistructurate cu 12 participanți selectați prin eșantionare intenționată: șase bibliotecari cu funcții de conducere din biblioteci publice și șase reprezentanți ai departamentelor CSR ale unor companii private. Aceștia au fost aleși pentru a reflecta distribuția națională, câte doi din fiecare zonă (Sud-Vest, Nord-Central, Sud-Sud, Sud-Est, Nord-Vest, Nord-Est). Datele colectate au fost analizate prin narative tematice, pentru a identifica tipologiile de intervenție și dificultățile specifice fiecărei regiuni.

Rezultatele indică o prezență semnificativă a activităților de CSR în zonele Sud-Vest și Nord-Central, unde bibliotecile au beneficiat de inițiative precum campanii de curățenie comunitară, plantare de copaci, distribuirea de materiale de conștientizare ecologică și suport logistic. În zona Sud-Sud, CSR-ul s-a concretizat prin sprijin tehnologic pentru soluții energetice verzi, incluzând distribuirea de lămpi solare către utilizatorii bibliotecilor. Aceste activități au fost descrise de respondenți drept complementare rolului tradițional al bibliotecilor, adăugând o dimensiune comunitară și ecologică funcției lor sociale.

În contrast, regiunile Nord-Est și Nord-Vest se confruntă cu constrângeri multiple. Probleme precum insecuritatea, lipsa de fonduri, slaba prezență a firmelor private și absența unor cadre instituționale clare pentru colaborare au limitat semnificativ inițiativele de CSR ecologic în aceste zone. Bibliotecarii din aceste regiuni au exprimat frustrare privind imposibilitatea de a implementa activități sustenabile în lipsa parteneriatelor sau a resurselor materiale minime. Această situație scoate în evidență o inegalitate structurală în distribuția oportunităților de CSR în Nigeria.

Studiul subliniază că majoritatea parteneriatelor CSR nu se bazează pe cadre strategice bine definite, ci pe relații informale sau intervenții punctuale. Autorii recomandă dezvoltarea unui cadru național de implementare a CSR ecologic în biblioteci, care să includă politici clare, linii de finanțare sustenabile, formare

profesională pentru bibliotecari și stimulente pentru companiile private implicate. Se propune, de asemenea, ca bibliotecile să adopte o abordare proactivă în atragerea partenerilor, prin elaborarea de propuneri coerente și cuantificabile privind impactul social al inițiativelor ecologice.

Concluzia centrală este că bibliotecile pot deveni platforme eficiente pentru educația ecologică și mobilizarea comunitară, dacă sunt sprijinite prin parteneriate CSR durabile și echitabile. Această integrare a dimensiunii ecologice în funcția lor publică nu este automată, ci presupune voință instituțională, planificare strategică și sprijin multisectorial.

*

de LEON, L. C. R., & FLORES, L. V. Building a Sustainable Future: A Content Analysis of Environmental Sustainability Initiatives in Public Library Strategic Plans. *Public Library Quarterly*. 2025, published online: 13 Jun., pp. 1-19. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2518022>

Studiul *Building a Sustainable Future: A Content Analysis of Environmental Sustainability Initiatives in Public Library Strategic Plans* (Construirea unui viitor durabil: O analiză de conținut a inițiativelor privind durabilitatea mediului în planurile strategice ale bibliotecilor publice), realizat de Lady Catherine R. de Leon și Lejempf V. Flores abordează modul în care bibliotecile publice integrează durabilitatea ecologică în planificarea strategică, într-un context global marcat de intensificarea crizei climatice și de imperativele Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 13 (acțiune climatică). Obiectivul cercetării este de a identifica teme comune, direcții strategice și bune practici în formularea angajamentelor de sustenabilitate în cadrul planurilor strategice ale bibliotecilor publice la nivel internațional. Autorii își propun să evalueze nu doar prezența retoricii legate de sustenabilitate, ci și gradul de integrare instituțională, consistența planificării și potențialul de replicabilitate a strategiilor analizate.

Metoda utilizată este analiza tematică de conținut, aplicată asupra unui eșantion de 28 de planuri strategice, provenind de la biblioteci situate pe patru continente: America de Nord, Europa, Asia și Oceania. Selecția documentelor a urmărit criterii de reprezentativitate geografică, accesibilitate publică și actualitate (majoritatea planurilor fiind valabile între 2020 și 2025). Planurile au

fost examinate în profunzime pentru a extrage teme recurente și tipare strategice legate de sustenabilitatea ecologică.

Analiza a condus la identificarea a patru teme majore: (1) infrastructura eficientă energetic, (2) implicarea comunității, (3) alinierea cu cadrele globale și (4) integrarea instituțională a sustenabilității. Prima temă cuprinde inițiative care vizează renovarea clădirilor, utilizarea energiei solare, iluminatul eficient energetic și reducerea consumului de resurse. A doua temă reflectă activități educaționale, parteneriate cu organizații ecologice, campanii comunitare de plantare și reciclare. A treia se referă la mențiuni explicite privind Agenda 2030, ODD-uri, Carta Verde sau acorduri municipale privind clima. A patra temă – poate, cea mai semnificativă – se referă la includerea sustenabilității în misiunea, valorile și obiectivele instituționale, adesea însoțită de angajamente pe termen lung și de alocări bugetare specifice.

Constatările indică un progres clar față de abordările fragmentare sau ocazionale din trecut. În multe dintre planurile analizate, sustenabilitatea nu mai apare ca o adăugire secundară, ci ca un principiu integrator în viziunea și operațiunile bibliotecii. În special, bibliotecile din orașe mari și medii manifestă o maturizare a cadrului strategic, în care inițiativele de mediu sunt corelate cu obiective sociale și educaționale. Totuși, gradul de detaliere, instrumentele de evaluare și resursele alocate variază considerabil de la un plan la altul, iar unele menționări ale sustenabilității rămân declarative, fără indicarea unor indicatori de progres sau termene clare.

Concluzia autorilor este că bibliotecile publice pot deveni actori instituționali proactivi în tranziția ecologică, cu condiția unei planificări strategice consistente, a consolidării parteneriatelor și a construirii unei culturi organizaționale axate pe sustenabilitate. Studiul oferă un cadru replicabil pentru biblioteci care doresc să își structureze angajamentele climatice într-o manieră coerentă și orientată pe rezultate. De asemenea, se adresează decidenților politici și rețelelor profesionale, sugerând necesitatea unor ghiduri internaționale și a schimbului de bune practici transnaționale pentru a sprijini adaptarea strategică a bibliotecilor la provocările ecologice ale secolului XXI.

*

FAN, J. R., & KE, H. R. A Study on the User Outcomes of Implementing the Sustainable Development Goals in Taiwanese Public

Libraries. *Public Library Quarterly*. 2025, published online: 13 Jun., pp. 1-27. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2510149>

Articolul *A Study on the User Outcomes of Implementing the Sustainable Development Goals in Taiwanese Public Libraries (Un studiu privind rezultatele punerii în aplicare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în bibliotecile publice din Taiwan)*, realizat de Jia Rwei Fan și Hao Ren Ke, investighează rezultatele resimțite de utilizatorii bibliotecilor publice din Taiwan în urma participării la servicii și activități aliniate cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite. Într-un context în care bibliotecile sunt recunoscute de către IFLA drept infrastructuri sociale care facilitează accesul liber la informație și sprijină în mod activ dezvoltarea durabilă, cercetarea de față își propune să măsoare modul în care aceste instituții contribuie la realizarea ODD din perspectiva utilizatorilor.

Metodologia adoptată constă într-un sondaj cu 704 respondenți, desfășurat între mai și septembrie 2023, cu participarea utilizatorilor de biblioteci publice cu vârste de peste 18 ani din toate regiunile Taiwanului. Instrumentul de cercetare, un chestionar structurat pe cinci secțiuni, a urmărit: (1) caracteristicile demografice ale respondenților; (2) nivelul de conștientizare a ODD; (3) gradul de participare la servicii și activități legate de ODD; (4) rezultatele percepute de utilizatori; (5) percepția privind contribuția bibliotecilor la ODD. Structura dimensională a analizei se bazează pe cele trei axe ale viziunii ODD: incluziune socială, creștere economică și protecția mediului.

Rezultatele arată că majoritatea utilizatorilor participă la activități din sfera socială și de mediu, în timp ce implicarea în activitățile din dimensiunea economică este relativ redusă. Dintre cele mai frecvente activități menționate se numără serviciile mobile de bibliotecă, programele de lectură timpurie pentru copii și activitățile de promovare a culturii locale. Participarea la activități juridice sau tematice legate de antreprenoriat și sustenabilitate alimentară a fost limitată.

Nivelul general de conștientizare a ODD în rândul respondenților s-a situat la un nivel mediu spre redus (scor mediu 3,07 din 5), cu un procent semnificativ declarând că au auzit de ODD, dar nu cunosc detalii despre obiectivele individuale. Sursele principale de informare au fost cursurile și social media. În ceea ce privește

evaluarea importanței fiecărui ODD, obiectivele legate de protecția mediului au obținut cele mai ridicate scoruri.

Analiza rezultatelor percepute indică scoruri medii de 3,90 (incluere socială), 3,76 (creștere economică) și 3,92 (protecția mediului). Activitățile legate de educația timpurie și promovarea culturii locale sunt percepute ca având impactul cel mai puternic. Nu s-au constatat diferențe semnificative în funcție de gen, educație, ocupație sau regiune. Totuși, frecvența vizitelor la bibliotecă s-a corelat pozitiv cu rezultatele sociale, iar dimensiunile de impact au prezentat intercorelații semnificative.

Autorii recomandă o aliniere mai clară a activităților bibliotecilor cu ODD, prin marcarea explicită a obiectivelor asociate în materialele promoționale și intensificarea promovării activităților din sfera economică. Studiul evidențiază potențialul bibliotecilor de a influența pozitiv conștiința publică privind dezvoltarea durabilă, însă subliniază și nevoia de consolidare a eforturilor în domeniul mai puțin vizibile precum formarea profesională și educația pentru sustenabilitate.

Limitările studiului includ posibila părtinire regională (subreprezentarea regiunilor estice și insulare), dificultățile în clasificarea transversală a obiectivelor și caracterul predominant perceptiv al datelor. Sunt propuse direcții viitoare de cercetare, inclusiv studii de caz pe activități concrete sau analize comparative între regiuni.

IFLA Journal este publicația oficială a Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA), cu profil academic și caracter internațional. Revista publică articole științifice evaluate de către referenți, studii de caz și eseuri care abordează tematici relevante pentru domeniul biblioteconomic și al științelor informării, precum și aspecte sociale, politice și economice care influențează accesul la informație prin intermediul bibliotecilor. Toate articolele sunt publicate în limba engleză, iar rezumatele sunt traduse în celelalte limbi de lucru ale IFLA. Publicația se adresează cercetătorilor, profesioniștilor din domeniu și instituțiilor academice, fiind membră a Comitetului pentru Etica Publicării (COPE).

ISSN: 03400352; eISSN: 17452651

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/IFL>

Selectăm în continuare câteva articole publicate în *IFLA Journal*, care explorează teme actuale privind evoluția bibliotecilor publice și contribuția acestora la consolidarea sustenabilității sociale, culturale și informaționale.

*

CONNAWAY, L. S., DOYLE, B., CYR, C., GALLAGHER, P., & CANTRELL, J. "Libraries model sustainability": The results of an OCLC survey on library contributions to the Sustainable Development Goals1. *IFLA Journal*. 2023, vol. 49, no. 2, pp. 269-285. <https://doi.org/10.1177/03400352221141467>

Articolul "Libraries model sustainability": *The results of an OCLC survey on library contributions to the Sustainable Development Goals* („Bibliotecile modelează durabilitatea”: Rezultatele unui sondaj OCLC privind contribuțiile bibliotecilor la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă), semnat de Lynn Silipigni Connaway, Brooke Doyle, Christopher Cyr, Peggy Gallagher și Joanne Cantrell, prezintă rezultatele unui sondaj internațional realizat de OCLC Research, care a vizat identificarea modului în care bibliotecile contribuie la atingerea a cinci dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite. Studiul

oferă o perspectivă globală asupra modului în care instituțiile de tip bibliotecă – atât cele publice, cât și cele academice – integrează, susțin și reflectă aceste obiective în activitatea lor cotidiană. Obiectivul principal este de a evidenția activitățile desfășurate de bibliotecari și de a analiza gradul de integrare a ODD în planificarea strategică instituțională.

Cercetarea s-a bazat pe un sondaj online, distribuit între februarie și martie 2022, care a adunat 1.732 de răspunsuri complete din partea personalului bibliotecar din 99 de țări. Eșantionul a inclus o varietate de tipuri de biblioteci (publice, universitare, specializate etc.), iar analiza a fost focalizată asupra a cinci ODD selectate: ODD 3 (sănătate și bunăstare), ODD 4 (educație de calitate), ODD 5 (egalitate de gen), ODD 10 (reducerea inegalităților) și ODD 16 (pace, justiție și instituții eficiente).

Rezultatele evidențiază că majoritatea activităților desfășurate de biblioteci în aceste domenii nu sunt neapărat planificate strategic în raport cu Agenda 2030, ci apar ca extensii naturale ale misiunii bibliotecii. De exemplu, pentru ODD 4, bibliotecile oferă acces la resurse educaționale, formare în competențe digitale, sprijin pentru alfabetizare și învățare pe tot parcursul vieții. În

cazul ODD 3, multe biblioteci organizează programe de sănătate mintală, promovarea stilului de viață sănătos, sesiuni de informare medicală, în special în colaborare cu organizații locale sau autorități sanitare.

În privința ODD 5 și ODD 10, sunt remarcate inițiative ce vizează susținerea echității de gen și a incluziunii sociale, cum ar fi cluburi de lectură dedicate femeilor, spații sigure pentru grupuri vulnerabile și evenimente care adresează inegalități culturale și economice. Pentru ODD 16, bibliotecile sunt recunoscute ca instituții de încredere care oferă acces la informații corecte, sprijină alfabetizarea juridică și încurajează participarea civică.

Un element cheie al analizei este distincția între biblioteci care au încorporat explicit ODD în planurile strategice (minoritate) și cele care contribuie implicit, prin activități curente care coincid cu obiectivele dezvoltării durabile. Aproximativ 70% dintre respondenți au indicat că instituția lor nu a integrat formal ODD în planificarea strategică. Cu toate acestea, activitatea concretă a bibliotecilor demonstrează un angajament clar în favoarea sustenabilității sociale și educaționale.

Autorii subliniază potențialul acestor date pentru a fundamenta viitoare planuri strategice, campanii de advocacy și politici instituționale. Sondajul scoate în evidență rolul bibliotecilor ca modele de sustenabilitate, nu doar prin serviciile oferite, ci și prin capacitatea lor de a construi comunități informate, echitabile și reziliente. Se recomandă consolidarea documentării impactului și creșterea vizibilității activităților bibliotecare în cadrul arhitecturii globale a ODD, inclusiv prin dezvoltarea unor cadre de raportare și evaluare specifice domeniului.

*

BANGANI, S. Leveraging community engagement to contribute to Sustainable Development Goals 8 and 11. *IFLA Journal*. 2024, vol. 50, no. 3, pp. 451-462. <https://doi.org/10.1177/03400352241263533>

Articolul *Leveraging community engagement to contribute to Sustainable Development Goals 8 and 11* (Valorificarea implicării comunității pentru a contribui la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 8 și 11), semnat de Siviwe Bangani, analizează modul în care bibliotecile pot susține realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) 8 și 11 prin intermediul implicării comunității. Autorul

pleacă de la premisa că, în ciuda recunoașterii rolului bibliotecilor în agenda ODD, lipsa unor dovezi empirice clare privind impactul lor asupra dezvoltării durabile a împiedicat o integrare mai substanțială a acestor instituții în politicile publice.

ODD 8 vizează promovarea creșterii economice sustenabile, a ocupării forței de muncă și a muncii decente pentru toți, în timp ce ODD 11 urmărește dezvoltarea unor așezări umane incluzive, sigure, reziliente și durabile. Studiul are ca obiectiv central demonstrarea modului în care bibliotecile publice pot contribui concret la aceste obiective, utilizând ca studiu de caz inițiative desfășurate în bibliotecile din Africa de Sud, în special în contextul orașelor care se confruntă cu inegalități socio-economice profunde.

Metodologia adoptată este una calitativă, bazată pe o revizuire documentară extinsă, completată de observații asupra programelor desfășurate în teren. Autorul discută o serie de proiecte comunitare sprijinite de biblioteci – inclusiv instruirea în domeniul antreprenoriatului, dezvoltarea competențelor digitale, facilitarea accesului la informații privind angajarea, precum și activități de regenerare urbană. Acestea sunt analizate în funcție de potențialul lor de a contribui la incluziunea economică (ODD 8) și coeziunea socială urbană (ODD 11).

Conform articolului, bibliotecile sud-africane oferă un cadru accesibil și relativ neutru în care cetățenii pot dobândi competențe utile pentru inserția profesională și pot participa la procese comunitare de luare a deciziilor. Sunt subliniate mai ales inițiativele care implică tinerii șomeri, femeile și grupurile defavorizate. Aceste inițiative contribuie la reducerea decalajelor socio-economice, sprijinind în același timp construcția unor comunități urbane mai integrate și mai reziliente.

Siviwe Bangani argumentează că implicarea comunității nu ar trebui redusă la participarea pasivă a utilizatorilor la servicii, ci trebuie concepută ca un proces de colaborare reală în definirea și implementarea programelor. Bibliotecile devin astfel actori în construcția unei economii incluzive și a unei cetățenii participative. Această tranziție necesită o regândire a modului în care este definit impactul bibliotecii, propunându-se o orientare către evaluarea rezultatelor sociale și economice, nu doar a indicatorilor de activitate.

Totodată, autorul atrage atenția asupra limitărilor structurale: lipsa resurselor, slaba conectare între politicile bibliotecare și cele de dezvoltare durabilă, precum și insuficiența parteneriatelor

intersectoriale. În ciuda acestor provocări, studiul susține că bibliotecile pot juca un rol transformator în comunități, cu condiția să fie investite cu o viziune clară, sprijin instituțional și un cadru de evaluare coerent.

În concluzie, articolul oferă o pledoarie bine argumentată pentru recunoașterea bibliotecilor publice ca facilitatori activi ai dezvoltării durabile, cu un accent special pe ODD 8 și 11. Siviwe Bangani propune o integrare sistematică a acestora în politicile locale și naționale, bazată pe dovezi și ancorată în nevoile reale ale comunităților urbane contemporane.

*

DEVI, S., GUPTA, D. K., & ARAHOVA, A. IFLA's role in mobilizing libraries towards achieving the Sustainable Development Goals: A review. *IFLA Journal*. 2024, vol. 50, no. 3, pp. 644-656. <https://doi.org/10.1177/03400352241252926>

Articolul *IFLA's Role in Mobilizing Libraries Towards Achieving the Sustainable Development Goals: A Review (Rolul IFLA în mobilizarea bibliotecilor în vederea atingerii Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă: O trecere în revistă)*, semnat de Sapna Devi, Dinesh K. Gupta și Antonia Arahova oferă o analiză cuprinzătoare a modului în care Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA) contribuie, din 2015 până în 2023, la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030. Lucrarea investighează inițiativele, resursele și strategiile elaborate de IFLA pentru a mobiliza rețeaua globală a bibliotecilor în direcția dezvoltării sustenabile, informate și incluzive.

Studiul are la bază o cercetare documentară riguroasă, realizată prin consultarea resurselor disponibile pe site-ul IFLA și în Google Scholar. Analiza evidențiază cinci direcții majore de acțiune instituțională: influențarea politicilor internaționale, întărirea capacităților locale, elaborarea de instrumente de advocacy, facilitarea colaborării profesionale și sprijinirea monitorizării impactului bibliotecilor.

Un element central al intervenției IFLA este programul *International Advocacy Programme (IAP)*, care a sprijinit bibliotecarii din peste 70 de țări să integreze ODD în strategiile și serviciile instituționale. Activitățile acestui program au inclus formare profesională, campanii de conștientizare, adaptarea de materiale culturale și sprijin pentru dialogul cu factorii de decizie.

În paralel, inițiative precum *Green Library Award* (dedicat promovării durabilității ecologice), *Library Map of the World* (platformă interactivă de raportare a contribuțiilor bibliotecilor la ODD) și colecția *SDG Stories* (narațiuni documentate despre impactul în comunități) conturează instrumente-cheie în eforturile de documentare și evidențiere a impactului. De asemenea, diferite toolkits dezvoltate de IFLA au sprijinit în mod direct procesul de planificare strategică la nivel local.

Articolul subliniază că IFLA acționează ca un vector strategic în dialogul internațional, prin participarea la forumuri ONU și prin poziționarea bibliotecilor în cadrul indicatorilor globali. Inițiativa *Libraries and Development* a consolidat un cadru discursiv coerent în jurul rolului bibliotecilor în implementarea ODD, cu accent pe accesul la informație, alfabetizare, incluziune digitală și participare civică.

Analiza scoate în evidență, totodată, limitările structurale ale procesului: lipsa resurselor în multe regiuni, dificultățile de standardizare a datelor, precum și participarea inegală în rețelele de advocacy. Este subliniat faptul că o mare parte a activităților IFLA se bazează pe voluntariat și pe contribuțiile membrilor, ceea ce reduce capacitatea de intervenție în zone slab reprezentate, precum Africa subsahariană sau Asia de Sud. În acest context, autorii remarcă participarea limitată a unor țări precum Republica Moldova, care a contribuit pe platforma *Library Map of the World* cu un singur exemplu narativ și un singur obiectiv, în contrast cu implicarea mai activă a altor state.

Concluzia autorilor este că IFLA funcționează ca un catalizator global pentru reconfigurarea rolului bibliotecilor în societate. Succesul acestei strategii depinde de consolidarea parteneriatelor, de integrarea bibliotecilor în politicile publice naționale și de instituirea unor mecanisme sustenabile de finanțare și evaluare a impactului. Transformarea bibliotecilor în actori ai dezvoltării durabile presupune atât o schimbare de paradigmă profesională, cât și o mobilizare colectivă sprijinită de instrumente eficiente de advocacy și coordonare.

The International Information & Library Review este o revistă științifică internațională care publică cercetări originale în domeniul biblioteconomiei și științei informării, având ca obiectiv sprijinirea

dezvoltării instituțiilor de servicii informaționale la nivel global. Revista abordează teme de actualitate legate de guvernanta, strategii și politici, leadership și management, marketing și dezvoltare instituțională, comunicare științifică, dezvoltarea colecțiilor, tehnologii și digitalizare, servicii incluzive pentru cercetători, cadre didactice, utilizatori și public, precum și aspecte privind mediile fizice și virtuale de desfășurare a activităților. Publicația face parte din programul Taylor & Francis Open Select, având caracter hibrid de acces deschis, ceea ce permite autorilor să opteze pentru publicarea cu acces liber, sporind astfel vizibilitatea și impactul cercetării.

Print ISSN: 1057-2317 Online ISSN: 1095-9297

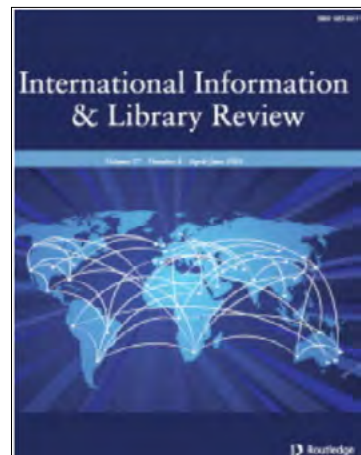
Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/ulbr20>

*

OMAR, A. M., MAMBO, H. L., SAMZUGI, A., & ALI, Z. H. Assessing the Capacity of Public and School Libraries toward the Attainment of Sustainable Development Goal 4. *The International Information & Library Review*. 2024, vol. 56, no. 1, pp. 19-37. <https://doi.org/10.1080/10572317.2023.2225695>

Articolul *Assessing the Capacity of Public and School Libraries toward the Attainment of Sustainable Development Goal 4 (Evaluarea capacității bibliotecilor publice și școlare în vederea atingerii obiectivului de dezvoltare durabilă 4)*, semnat de Abbas Mohamed Omar, Henry L. Mambo, Athumani Samzugî și Zuhura Haroub Ali, examinează capacitatea bibliotecilor publice și școlare din Zanzibar de a contribui la atingerea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă 4 (ODD 4) – „educație de calitate”. Studiul pornește de la constatarea că, deși bibliotecile sunt recunoscute ca infrastructuri informaționale relevante pentru învățarea pe tot parcursul vieții, contribuția lor în contextul educației durabile nu este pe deplin valorificată, în special în țările în curs de dezvoltare. Scopul cercetării a fost de a evalua nivelul de conștientizare a ODD 4 în rândul personalului bibliotecar, capacitatea instituțională (umană și fizică) a bibliotecilor și eficiența programelor acestora în sprijinirea învățării continue.

Metodologia adoptată este de tip cross-sectional și se bazează pe o abordare mixtă, folosind metoda de convergență pentru colectarea și interpretarea datelor. A fost aplicat un eșantion nerandomizat, prin

tehnici de eșantionare intenționată. Datele primare au fost colectate printr-un chestionar standardizat (cu 100 de respondenți bibliotecari), interviuri față în față cu 42 de participanți (inclusiv directori de școli și oficiali din domeniul educației) și discuții de grup focalizat cu 18 participanți. Analiza datelor a combinat metode cantitative descriptive și analiză calitativă tematică.

Rezultatele indică un nivel scăzut de conștientizare privind ODD 4 în rândul personalului bibliotecar. Majoritatea respondenților nu au fost familiarizați cu obiectivele specifice ale Agendei 2030, iar acest lucru se reflectă în lipsa de aliniere între serviciile oferite și cerințele moderne ale învățării pe tot parcursul vieții. Activitățile bibliotecilor se limitează în mare măsură la servicii tradiționale precum împrumutul de cărți și asistența pentru referințe, cu o ofertă redusă în ceea ce privește formarea digitală, sprijinul pentru elevi defavorizați, educația parentală sau integrarea tehnologiei în învățare.

Pe plan instituțional, bibliotecile din Zanzibar se confruntă cu deficiențe semnificative. Personalul este subdimensionat și insuficient pregătit profesional pentru a răspunde cerințelor educației moderne. În plus, lipsa dotărilor tehnologice, a spațiilor adaptate și a resurselor curriculare limitează capacitatea bibliotecilor de a funcționa ca centre de învățare activă. Studiul semnalează absența unor politici naționale coerente pentru implementarea obiectivelor ODD în domeniul bibliotecar, ceea ce contribuie la fragmentarea eforturilor și la lipsa de direcție strategică.

Recomandările formulate de autori vizează consolidarea capacității instituționale a bibliotecilor prin investiții în formarea profesională continuă, alocarea de bugete specifice pentru dezvoltarea infrastructurii și integrarea obiectivelor educației durabile în strategiile guvernamentale. De asemenea, este propusă lansarea unei campanii naționale care să promoveze învățarea pe tot parcursul vieții, cu implicarea activă a bibliotecilor școlare și publice. Un astfel de program ar trebui să fie susținut prin parteneriate interinstituționale, cu participarea ministerelor educației, organizațiilor neguvernamentale și comunităților locale.

În concluzie, articolul atrage atenția asupra decalajului dintre potențialul teoretic al bibliotecilor de a susține ODD 4 și realitățile structurale și operaționale din teren. Integrarea durabilă a bibliotecilor în arhitectura educațională necesită nu doar voință politică, ci și reforme instituționale, adaptare curriculară și resurse

substanțiale. Lucrarea contribuie la literatura privind bibliotecile și educația sustenabilă în contextul african, oferind o imagine de ansamblu asupra provocărilor și oportunităților întâlnite în Zanzibar.

Journal of Documentation este o revistă academică editată de Emerald Publishing, având un focus unic asupra teoriilor, concepțelor, modelelor și filosofiei documentelor și cunoașterii înregistrate. Publică articole de cercetare relevante pentru toate disciplinele legate de informație, evidențiind metode și rezultate inovatoare.

Revista încurajează contribuțiile interdisciplinare, abordând conexiuni între biblioteconomie și știința informării și domenii precum psihologia, științele cognitive, studiile media, informatica, sociologia și muzeologia. De asemenea, găzduiește recenzii critice și analize asupra bazei empirice pentru practicile profesionale.

ISSN: 0022-0418; Online ISSN: 1758-7379

Acces: <https://www.emerald.com/insight/publication/issn/0022-0418>

*

SOLUM, E.E.B.-D. Negotiating neutrality and activism in Norwegian public libraries: the case of environmental sustainability. *Journal of Documentation*. 2025, vol. 81, no. 1, pp. 107-124. <https://doi.org/10.1108/JD-04-2024-0082>

Articolul *Negotiating Neutrality and Activism in Norwegian Public Libraries: The Case of Environmental Sustainability* (Negocierea neutralității și a activismului în bibliotecile publice norvegiene: Cazul durabilității mediului), semnat de Espen Eigil Barratt-Due Solum, investighează tensiunile și strategiile prin care bibliotecile publice norvegiene negociază între principiul neutralității și implicarea activă în tematici sociale, cu accent pe sustenabilitatea ecologică. În contextul implementării politicilor naționale privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale ONU, autorul analizează modul în care aceste instituții interpretează, acomodează și aplică agenda durabilității, în special prin evenimente publice și inițiative tematice care pot fi percepute ca politizate.

Studiul se fundamentează pe un design calitativ, bazat pe 30 de interviuri cu

bibliotecari și directori din patru biblioteci publice norvegiene, selectate pentru a permite o analiză comparativă a practicilor instituționale. Interveniunile au urmărit trei dimensiuni principale: (1) modul în care biblioteca, ca instituție, răspunde politicii de sustenabilitate; (2) natura evenimentelor publice dedicate problemelor de mediu și climat; și (3) rolul competențelor profesionale și al implicării personale în formularea acestor răspunsuri.

Rezultatele indică o diversitate de poziționări în ceea ce privește articularea neutralității și activismului. În cadrul bibliotecilor analizate, neutralitatea este strâns legată de funcția socială a bibliotecii ca spațiu public de întâlnire și de dezbatere democratică. Unii respondenți consideră că susținerea dezvoltării durabile – fiind parte a politicii publice – poate fi asimilată unei misiuni neutre, instituționalizate. Alții, însă, exprimă rețineri privind participarea la inițiative cu un potențial ideologic explicit, mai ales când este vorba despre teme ecologice polarizante.

O sursă importantă de variație între biblioteci este modul în care sunt gestionate colecțiile neconvenționale și evenimentele cu tematică ecologică. Unele biblioteci preferă o abordare programatică moderată, prezentând dezvoltarea durabilă ca o temă educațională neutră, în timp ce altele își asumă un rol mai activist, organizând dezbateri, expoziții și ateliere cu un mesaj ecologic explicit. În aceste contexte, bibliotecarii se confruntă cu întrebări privind „echilibrul de opinii”, mai ales în cazul subiectelor sensibile precum energia, consumul sau politici climatice.

Competențele individuale, formarea în domenii precum științele sociale sau ecologia, și nivelul de implicare personală în cauza sustenabilității par a influența semnificativ gradul de activism asumat de bibliotecari. Astfel, practica instituțională reflectă o negociere continuă între mandate neutre și cerințe sociale de implicare, între conformarea la norme profesionale și adaptarea la presiuni politice și culturale emergente.

Concluzia articolului este că bibliotecile publice din Norvegia reprezintă spații dinamice de traducere și contestare a conceptelor de neutralitate, în special atunci când sunt chemate să răspundă provocărilor globale precum sustenabilitatea ecologică. Strategiile dezvoltate variază între conformism instituțional și activism contextual, iar articolul oferă o contribuție teoretică valoroasă la literatura privind rolul social al bibliotecilor în societățile democratice contemporane.

Jurnal Kependidikan (JK) este o revistă științifică indoneziană dedicată publicării rezultatelor cercetării din domeniul educației, cu accent pe procesele de predare, învățare și implicațiile acestora la toate nivelurile educaționale. Revista valorifică contribuții teoretice și aplicative care abordează teme precum dezvoltarea curriculumului, modele de învățare, formarea cadrelor didactice, management educațional, tehnologii educaționale, psihologie educațională, evaluarea în educație și politici educaționale. Publicația are un profil academic internațional și își propune să sprijine inovarea și îmbunătățirea sistemelor educaționale prin cercetare riguroasă și relevantă.

E-ISSN: 2442-7667

Acces: <https://e-journal.undikma.ac.id/index.php/jurnalkependidikan/index>

*

HARYANTO, H., LAUGU, N., & ZULAIKHA, S. R. Public Libraries as Incubators for Social Inclusion and Entrepreneurship for Achieving Sustainable Development Goals (SDGs): A Progressive Transformation. *Jurnal Kependidikan*. 2024, vol. 10, no. 2, pp. 760–770. <https://doi.org/10.33394/jk.v10i2.11648>

Articolul autorilor Haryanto Haryanto, Nurdin Laugu și Sri Rohyati Zulaikha, intitulat *Public Libraries as Incubators for Social Inclusion and Entrepreneurship for Achieving Sustainable Development Goals (Bibliotecile publice ca incubatoare de incluziune socială și antreprenoriat pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă)* analizează contribuția bibliotecilor publice din regiunea Karanganyar, Java Centrală (Indonezia), la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), prin funcționarea acestora ca incubatoare pentru incluziune socială și antreprenoriat. Cercetarea este motivată de nevoia de a înțelege cum bibliotecile se pot transforma din centre tradiționale de informare în agenți activi de schimbare socială și economică, cu impact asupra comunității locale și a dezvoltării durabile.

Studiul utilizează o abordare calitativă, fiind construit pe metoda studiului de caz. Datele au fost colectate prin interviuri aprofundate cu bibliotecari, participanți la programe, reprezentanți ai instituțiilor

locale, observație directă în teren și analiză de documente programatice. Procesul de analiză a urmat modelul propus de Miles și Huberman, constând în reducerea datelor, afișarea acestora și formularea concluziilor pe baza verificării interpretative.

Rezultatele evidențiază că bibliotecile implicate în proiecte de antreprenoriat comunitar oferă platforme utile pentru formare profesională, acces la tehnologie și construirea de rețele economice. Aceste inițiative contribuie la creșterea abilităților individuale și la stimularea economiei locale, prin încurajarea spiritului antreprenorial, dezvoltarea de afaceri de mică anvergură și crearea de locuri de muncă. Astfel, bibliotecile contribuie la realizarea ODD 8 (muncă decentă și creștere economică) și ODD 1 (eradicarea sărăciei).

În paralel, programele de incluziune socială oferite de biblioteci sporesc participarea comunitară, favorizează coeziunea socială și contribuie la reducerea inegalităților. Inițiative precum biblioteci mobile, activități de alfabetizare digitală și cursuri pentru grupuri marginalizate sunt menționate ca instrumente eficiente în direcția realizării ODD 4 (educație de calitate) și ODD 10 (reducerea inegalităților).

Articolul subliniază importanța colaborării intersectoriale în susținerea acestor inițiative. Bibliotecile din Karanganyar au stabilit parteneriate strategice cu organizații non-guvernamentale, instituții educaționale și întreprinderi locale, ceea ce le-a permis extinderea ofertei de servicii și accesul la resurse suplimentare. Această rețea de colaborări este relevantă pentru realizarea ODD 17 (parteneriate pentru obiective).

Autorii concluzionează că bibliotecile publice au un potențial semnificativ de transformare în instituții axate pe dezvoltare durabilă, dar că această evoluție necesită sprijin politic constant, dezvoltarea competențelor personalului și mecanisme de finanțare predictibile. În lipsa unor politici instituționale coerente și a formării continue a bibliotecarilor, rolul strategic al bibliotecilor în atingerea ODD rămâne parțial și dependent de inițiative izolate.

Prin analiza acestui caz local, studiul oferă un model replicabil pentru alte regiuni care doresc să reconfigureze bibliotecile ca infrastructuri esențiale pentru dezvoltare durabilă, susținând tranziția de la funcțiile tradiționale către roluri proactive în domeniul social și economic.

NORME DE REDACTARE A MANUSCRISELOR

1. Prezentarea/expedierea manuscrisului

Manuscrisul va fi redactat în *Microsoft Word* și expediat la adresa electronică a redacției: bibliopolisbm@gmail.com

2. Redactarea articolului

La elaborarea manuscriselor, autorii se vor ghida de următoarele exigențe:

- *formatul foii*: A4;
- *margini*: sus – 2,5 cm, jos – 2,5 cm, stânga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm;
- *textul*: tipărit fără spații duble sau multiple dintre litere;
- *spațiul între rânduri*: 1,15 linii;
- *alinieri*: stânga-dreapta;
- *fontul*: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte);
- *numerotarea paginilor*: jos, centru, cu cifre arabe.

3. Structura articolului

- *Titlul*: cu litere majuscule, centrat;
- gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului/autorilor: la un rând liber de la titlu, în partea dreaptă a paginii, cu litere cursive;
- *funcția și afilierea*: în rândul următor, precedată de virgulă, cu litere mici cursive;
- *rezumatele*: articolele științifice vor fi însoțite de un rezumat în limba română și într-o limbă de circulație internațională; rezumatele nu vor depăși 700 de semne (100-120 de cuvinte) și vor fi însoțite de 5-7 cuvinte-cheie;
- *imaginile* nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică (în formatul *.jpg*) sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate; în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea;
- *tabelele, graficele, schemele, diagramele*, executate în formatul *.doc/.docs/.rtf*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls, .ppt* etc.) se vor expedia în original;
- *referințele bibliografice*: la un rând distanță de text.

4. Norme ortografice

Pentru articolele scrise în limba română, normele ortografice sunt cele din DOOM³ (ediția 2021 [<https://doom.lingv.ro/>]).

5. Caractere tipografice

- MAJUSCULELE se vor folosi conform regulilor ortografice standard ale limbii în care este redactat articolul și la scrierea numelui autorului;
- *italicile* se vor folosi pentru a evidenția un cuvânt sau o sintagmă și la notarea titlurilor de cărți și articole citate în text;
- **aldinele (bold)** se vor întrebuința la scrierea titlurilor și subtitlurilor.

6. Citare, referințe, notele de subsol

- *citatele* se vor da între ghilimele: „...”;
- *referințele* în text se vor da între paranteze drepte [1], indicându-se pagina: [1, p. 54] sau [1, pp. 25-26];
- *notele de subsol* se vor numerota cu cifre arabe (începând cu 1) și vor include informații mai ample (cite, explicații etc.).

7. Referințe bibliografice

Fiecare articol sau studiu științific va fi însoțit de referințe bibliografice / bibliografie, care va conține lucrările citate. Lucrările indicate în bibliografie vor fi inserate în ordine alfabetică a numelui autorului și numerotate.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține intergral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 97 (2025) Nr. 2

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BiblioPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și cultură

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148,
MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: (022) 22-15-30;
e-mail: bibliopolisbm@gmail.com
www.hasdeu.md;
<http://bibliopolis.hasdeu.md>

ISSN 1811-900X
E-ISSN 2587-3113

9 771811 900001 >

